

منتدی اقرأ الثقافی
www.iqra.ahlamontada.com

نامہ می ہوشیار

دانسراوی :

مہ لاجبند الکریمی مدرس

چاپخانہ می، الحوارث..

بہ غدا - ۱۹۹۲

بۆدابهزاندنی چۆرهما کتیب:سەردانی: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ الثَّقَافِي)

لتحميل انواع الكتب راجع: (مُنْتَدَى إِقْرَأِ الثَّقَافِي)

پدای دانیود کتایهای مختلف مراجعه: (منتدی اقرا الثقافی)

www.iqra.ahlamontada.com

www.iqra.ahlamontada.com

للكتب (كوردی ، عربی ، فارسی)

نامه‌ی هوشیار

دانراوی :

ملا عبد‌الکریمی مدرس

چاپخانه‌ی .. الحوادث ..

به‌غدا - ۱۹۹۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پهرووردگارا ، تۆی پهرووردگار
هر تۆی خاوهنی چهرخی پوژگار
هر تۆی بهراستی (واجب الوجود)
هر تۆ خالقی ، هر ته تۆی نه عبود
بۆ تۆیه سهنا ، بۆ تۆیه سواس
بۆ تۆ پيوسته بهندهیی و ئیلاسه
هرچی دیاره و هرچی نهانه
سهراسهر هه مووی ناوی جیهانه
هه مووی ته سییحی تۆ ته کا به سهق
مه گهر کافری نه قامی مو تله
به حق تۆ دارای و سهفی له مالی
و سهفی جه لالی و و سهفی جه مالی
تۆ په وانته کرد گه لێ په هبه ران
بۆ ته مینی هوشیار گه داو سهروه ران
پرشتهت ته واو کرد به کانی که رهم
یه عنی (محمد) سهرداری ته که رهم

جا ئىزنىم بىدە بىم بۆ دروودى
 سەنای مەقامى بەرزى مەحموودى
 با دلى (نامى) بېتە جۆش و كۆل
 پىر بە دل بلى : ئەى سەردارى كۆل
 سەلامى خودا لەسەر گىيانت بى
 ھەم لەسەر گىيانتى پەپرەوانت بى
 ئەى تاجى سەرى ھەزرەتى ئادەم
 مايبەى پەرحمەتى سەرانسەر عالم
 لەبۆ زنجىرەى پىشتەى ئەكابىر
 بە پۆج ئەوۋەل بووى ، بە بەدەن ئاخىر
 لە پىي دوورەو ھاتى بۆ لامان
 وا بووى بە پەھبەر بۆ ئاخىر زەمان
 ئەى مايبەى نەجات لە تارىكىستان
 چەند شوتىنى شۆرت كۆرد بە گولستان
 دلى تارىكت پرووناك كۆردەو
 كەعبەت لە ژەنگى بت پاك كۆردەو
 يەكئىتى خۇدات نىشاندا بە عام
 داتمەزراند دىن و ئاينى ئىسلام
 نەفامىت لا برد ، ھىتات ھۆش و فام
 چەندت پىنگە ياند عولەماى ئەعلام
 ياساى بەدخولقى كۆر بوو لە دىنا
 دىنا بوو بە جىي ئىسمانى و رىا
 لە مەككە دەرچووى بۆ يارمەتى دىن
 بۆ جىھاد لە گەل كافرى لە عىن

ئەي نووري پەرحەمەت سەلام لە گيانت
لە گياڻي پاڭي گشت بە پەروانە

پەزا بە قەزا

لامەدەن لە پېي پەزا بە قەزا
خۆ مەدەنە بەر ئازاري سزا
ياساي قەزاي حەق لە عام پەنھانە
كەي چيگەي باسي شەخسي نەزانە
ئەووي لە نەبوون جيهاني هينا
بەردى بناغەي دانا لە شوينا
خشتي ديواري لە جيبي خوي دانا
لە ھەر لاو گۆشەو سووچي جيهانا
شيعاري ھوشيار ياساو نيزامە
ياسا پراگرتن ھوكمي ئيسلامە
شوعوور پيوستە بو خاوەن شيعار
شيعار بي شوعوور كارېكە نابار
ئەملاكو نامووس نەفس و عەقل و دين
پاريزگاري يان فەرزە بە يەقېن

ئىخلاس بە دڤە

ئىخلاس پيوستە بو كاري ئينسان
ئىخلاس ئەساسە بو خيرو ئىحسان

ئىخلاس له بۆ دَل وىنەى چرايه
كە دَل پرووناك بوو كارت بالايه
ئىخلاس خۆشويستن چاتره بۆ تۆ
له ههزار كیلۆ بۆيهى پەنگ و بۆ
موخليس ئادەمى دوور له ههوايه
ههوا بەدبەختى هەردوو دنيايه
ههواى دَل وىنەى چلگى سەر دەسته
لێى دوور بە ئەگەر پاكيت مەبەسته
هەتا دَل له چلک پاك نەكەيتەوه
قەت له زيانا ناحەستتەوه
تا چلگى ههوا لانهبەى له دَل
زەحمەتە بگەى بە حوسنى حاسل
ئەگەر بۆم بکری سەد عەهدو بەيمان
سویندم بۆ بخۆن بە ياسای زەمان
هیشتا دوو دَلم له ئىخلاسى گەل
قەسەم بە زاتى خواى (عز و جل)
كاكلهى ئەميشه تەنها ههوايه
هەر ههوا مایه غهوغای دنيايه

★ ★ ★

کارى موشريکين بت بەرستى بوو
ئەویش هەر لەسەر خۆپەرستى بوو
خودا بەرستان دوورن له ههوا
کەى ههوا مایهى حەق بەرستى بوو !

★ ★ ★

که تو ئاغا بی و میش هر ئاغا
دنیا پر ئه بی له ههراو نهوئا
پرئگای دلسوزان ته رکئی ههوا یه
به ته رکئی ههوا ئه پوئی به باغا

دنیا پره له ئاشووب

هه ره کس هاته ناو له دنیا ده رچوو
هیچ کس له دهستی دنیا ده رنه چوو
ئیمه میش ههروه ها ئه پوین به پریدا
دهی با بو خودا بینه هاتو چوو
ههوا بازاره ئه م دنیا ی دوو به
ئینسانی هوشیار تیا یا مه جنونه
یاسای به پرستی پیچه وانه به
ئه فلاتوون گیزه و گیزه ئه فلاتوونه

★ ★ ★

لادهن له وانه ی خاوهن کیسه بان
به دل بیهوشن ، به زور و ریان
به پرستی ئه پوون به پئی لاری دا
باریان ته واوه له ناباری دا
ده ماخیان تونده له سهه داموان
په تکه به ره و پرووی تالیبی تاوان
وه ر بگره ده رزم پو له ی به اختیار
مه به به هاو پئی بیایو سته مکار

مه به به یاری یارۆی بی باوه پ
 مه به به هاو پراز بو هه زه ی بی فه پ
 مه به به برای درۆی بی سه بات
 له گه لیا مه زی له پووی سه رسات
 مه به به دوستی بوسته ی دهم به تال
 مه به به یاری پوو گرزی دهم تال
 دوور به له پیاوی نه فامی بیهوش
 چ له بیگانه چ له خزم و خویش
 زیانی دنیا مه حدووده ، چهند سال
 حه یفه زایه بی له گه ل بی که مال
 مه گه رچی دنیا پره له مانه
 ریعا یهت فه رزه به پپی زه مانه
 تابه تی (نامی) له وه مه ترسی
 که له حوقوقی خودا ناپرسی

نامۆژگاری بی گشتی

ئاده می مه بی پۆله ی ئاده م بی
 چرای پی نوما ی مه هلی عالم بی
 لئو مه بی بی به هو ی فووی زیان
 نهك بو پره شه با ی دهر دو مه له م بی

★ ★ ★

فه رمووده ی پره به ر وه ربگره به دل :
 یا خود زانا به یا په رسای موشکول

ئەرنا نەبوونت چاترە لە بوون
بۆ جاوی عالم ئەبى بە چقل

★ ★ ★

نە لەبۆ خۆت بى و نە لەبۆ خەلكى
وئەنى دارىكى بى بەرو كەلكى
ئادەم ھاتەپوو بۆ دەرزى بەرزى
بۆ پىشەسازى ھەتا بۆ دەرزى
چۆن ئەبى بى بە دەرزى بى سەر
لەبەر بى بەرگى بۆ خۆت بلەرزى

★ ★ ★

(احسن الحدیث) پىوايەى شەرە
ئەگەر لە ئەسلە ياخۆ لە فەرە
رەفتارى ئىنسان بەو شەرە بەرزە
تىرو كەوانە ، قەلغانەو دىرە

★ ★ ★

ئادەمى بەرزو جىهان ئارا بى
لەبۆ دوو بەھرە ئەبى دارا بى
يەكەم خادىم بى بۆ بەرورەردگار
دوووم تالىبى كارى بالآ بى
ھىمن بى و زاناو توانا بۆ كار
بىتە مامۆستای چەرخى پۆزگار
ئەو دەرزەى ئەيلى بە نەزانەكان
ھۆى بەرزى يەتى لای بەرورەردگار

ئىنسان بە وىنەى دەرگى سەرايە
كە كرايەوۈ گەنجى دىنبايە

سكالاۋ پارانەوۈ

خوداى ھەتيۋى بى دەست و بى بى
داماۋى دەران ، سەرگەردانى پى
پاكردوۋ بە شوپىن يارمەتيدەرى
تا بارى كەوتوۋى بۇ بىگاتە دى
بارت پەھا كەرد ، پارەيشت بى دا
كەردت بە داراى مالۋ حالۋ جى
ئىسە پاشكەوتوۋى گەلى يارانە
بە مېھرەبانى بىگەيتتە دى

★ ★ ★

ھەر تۆى ھەزاران شات كەرد بە شاگرد
ھەزار بى سەرت بە شاى سەران كەرد
خوداى دەلىلى زەلىل و بى كەس
خوداى خاۋەن دەس ، خوداى فرىادپرەس

★ ★ ★

تۆ بوۋى كە مووسات دەركەرد لە پروبار
فیرەونت خىكاند بە دەردو ئازار
تۆ بوۋى كە ئىمەى ناچىزىت خولقان
تا گە ياندمانت بە شانۋ بە نان

تۆ بووی نه زانت گئیرا به زانا
بوو به مامۆستای ئه ربابی عیرفان

★ ★ ★

تۆ بووی مه قامت دا به بی مه قام
عیلمی که لامت دا به بی که لام
تۆ بووی مولهیمی بی عیلم و زانست
کردت به ئوستاد بو گرووی ئیسلام

★ ★ ★

شه خسی بی که سی دا که وتووی ده ران
کردت به هاو پئی گرووی په هبه ران
بوو به نووری چاو بو ئه هلی نه زهر
بوو به نووری دل له بو دل به ران

★ ★ ★

ئهمانهی وتم مه بهس (نامی) به
(نامی) دامای ناته مامی به
په نای هیناوه به باره گای تۆ
تالیبی به هره ی پئی ئیسلامی به

★ ★ ★

خودا ، به زاتی پاکی یه زدانی
وجوویی وجود بوو به نشانی
به پینج سیفه تهی سه لیبی جه لالی
به جهوت سیفه تی ذاتی جه مالی
به سپرپی وجود سیفه تی نه فسی
که عینه له بو جه زره تی قودسی
به (ورحمتی وسعت کل شیء)
به پرووناکیی تاو ، به بی شه وقیی فه بیء

ئامۆزگاری

جیهان دەشتیکە گەشت ئەکەن پێدا
جینگەیی هەنگاوه ئەپۆن بە پێدا
با ئاگادار بن لە بەرزەیی و نشیو
لە ئادەم سیمای بە تەبەعت دێو
(قدموا الخروج من قبل الولوج)
(قدموا النزول من قبل العروج)
ئەوێ پێشینی ئەکا لە کارا
ئەکەوێ بەسەر باری خەسارا
هەرگیز دڵ مەدەن بە هۆسەو هەوا
مەپۆنە گێژری تەنووڕەیی غەوغا
دووور بن لە هەوای نەفسی ئەممارە
پەشەباییکە هەوای نابارە
تەلیسی شەیتان مایەیی ئیفسادە
تەلیس ئەساسی فەتەیی پەشادە
قەت تالیب مەبن بۆ زیانی کەس
بە قەدری ئیمکان تا ئاخەر نەفەس
(ان ربك بالمرصاد)
پزگاری نابێ ئینسانی عادی
(وخاب کل جبار عنید)
ئەکا بە دەلیل ئینسانی پەشید
پروانە عالەم بە وینەیی برا
بۆ دڵ تارێکان ببن بە چرا

موئمن هر كهس بئى بو تو برايه
 دلى چاوه پنى نوورى چرايه
 نه گهر پووناكى نادهى به دليان
 تاريكى مهده به ناو مه نزيان
 ياران براى تون له پوژگار
 يار مه تبت نه دهن له كاروبارا
 نه گهر بو نه وان خوت ناكهى به قول
 مه به به گورگى هارى جينگهى چول
 مه بن به ياوه ر له بو پينگه بر
 پامه گرن سه گى نه پينگى دپ
 كاتى سه گ وه پى له پيوارى
 مه نهى پيوسته به دم يا دارى
 مه بنه دزده سهك بو پياوى ده سپر
 مه بن به هاو دم بو پياوى دم شپ
 مه بنه كه شتيوان بو دلخوازى جهنگ
 مه بنه پشتيوان بو ماري به دپره نگ
 مه بنه هاو كاسه له گهل فيتته جو
 با هزار گوه هر پرا كيشى بو تو
 تيكه لى مه كهن له گهل نامه ردان
 هاو دلى مه كهن له گهل دل مردان
 له لاي كه لله پرهق دل ت پرهق نه بئى
 هاو ده مى نه حمهق زوو نه حمهق نه بئى
 له گهل به دگومان مه پونه كايه
 كايه له گه ليان نه نجامى كايه

له ئەرزی خەلقا خەلفە مەئیزن
 ئارەقى بى سوود بۆ كەس مەپئیزن
 میوان میوانە نەك خاوەن خانە
 فەرقیان زۆرە بە دۆل بیزانە
 قەت مەئیزن لە گەل شەخسى بەدناوا
 شەرەفى خۆتان مەدەن بە ئاوا
 قەت بە بى پراویژ دەس مەدەنە كار
 مەبەس كارىكە موھىم بى و دیار
 ھەم ئىستىخارە سونەتى دینە
 دوو پرکات نوپژەو دوغاو ئامینە
 بە بى وەسىلە مەچنە بارە گاہ
 دیارى فەرزە لای مەردى ئاگاہ
 بە عەرزەى پرووت ناگەى بە كەمال
 دیاریى مەزبووت ئەتبا بۆ ناومال
 مەپوون بەگزی شەخسى سەردارا
 پىویستە بوومان حەیاو مودارا
 دانى کلۆر بى و بىشى ، بىكىشە
 دار بىخى نەما دەردى لە پىشە
 دلیکت تەوساند ئەتەوسیتەو
 نەفست لەو كەسە ناخەسیتەو
 سىفەتى بەرزى ئىنسانى وریا
 وتارى نەرمەو حەیاو مودارا
 زانیت سەرپەو لە گەلیا برۆ
 بۆ خۆى دیتەو بە بى گفتوگو

حوقوقی و وفا پابگرن به دل
 حوقوقی نيعمهت بو شهخسی فازل
 قووت و ژيواری ئينسانی شهریف
 خولقی جوانه و وتاری زهریف
 زمان و پرووی خوش دهندهی کهریم
 ئهتبهن بو ماوای (جنة النعيم)
 گهر نانت وشکه با خولقت تهپر بی
 مال بی قپه بوو چش فهرشت بهر بی
 هوش و دهسنده و شورهت و نهژاد
 بو مالی شهرهف ئهبن به بونیاد
 درهختی باخچهت ئه گهر بی بهر بی
 قهی ناکا مادهم خاوهن سییهر بی
 نه بهری بی و نه ساو نه سایه ،
 ماندوو مه به بوی بی سوودو مایه
 که تو کهریم بی به جوینی له ئیم
 بهرز ئه بیته وه به پایهی ته عزیز
 داری سهمردار بهردی بو ئه خهن
 دوژمن و دوژمن هر دهسته و یه خهن
 هر کاری ئه کهن با به ئیخلاص بی
 بو پهزای خودای خاوهن سوپاس بی
 ئیخلاص بو خودا نووره له بو دل
 نووری دل قووته بو پرؤحی کامل
 به وینهی خوینه بو پرؤحی ئینسان
 په گئی بی خوین بی ناشی بو ژیان

دەخيل سەد دەخيل ئېومو خوداتان
 سوپاسى نىعمەت بېيى لەلاتان
 سوپاسى نىعمەت پىرۆزىي مەردە
 نە دىناو دىنا وەزىفەي فەردە
 مەبن بە مەستى پيالەي ھەوا
 تا بگا پىتان بەراتى خودا
 مەستى پيالەي ھەواي فەسادى
 قەت گويى شل ناکا بو (يا عبادى)
 وتەي قەدىمە شەخسى بى سوپاس
 پايدى كەترە لە ھىي سەگى پاس
 بگەرپىن بەدواي نانىكى پاكا
 لە شوپىنكى خوش ، لە كەسبى چاكا
 نانئى شىرىنە بى سەداو دەنگ بى
 نەك نانئى نانئى تەقەتەنگ بى
 نانئى شىرىنە بە دلدارى بى
 نەك نانئى نانئى دل ئازارى بى
 لە شوپىنكا بن خاوەن نىزام بى
 نەك شوپىنى شەپو ھەراي عەوام بى
 لە شوپىنكا بن جىبى عىبادەت بى
 جىگەي ئىمامى پر جەماعەت بى
 لە شوپىنكا بن بو كاسب بشئى
 ھەر كاسب كارى جىبە جىبى ئەبى
 بە دل وەربگرن وتارى (نامى)
 بەسوودە لە بو گرۆي ئىسلامى

پاستى و ناراستى ناچهزى يه کن

ئەزانى بە دل ئىنسانى وريا
لەو سەردەمەوہ ہاتە پرووى دنيا
خىرو شەپ بە حەق دژى يە کترن
دوژمنى خوئىنى لە بەد بەدترن
ھەر يە کئى بۆ خۆى سوپا جەم ئەکا
ھەر کام لە شوئىنى تۆزو تەم ئەکا
سەرسوپاى پاستى تەرىبى يەى مائە
لەو باوک و داىکەى خاوەن کە مائە
ئەم جارە دەرزى بەرزى مامۆستا
ئەو مامۆستايەى بۆ قىيلە وەستا
جا ھاودەمى پاك لە دەرو لە مائ
لە دەرو دەشت و کوئستانى خال خال
ئەم جار مەجلىسى ئونسى مەردانە
ئەو مەردەى لە ناو دل زىندوووانە
دل پر لە نوورى عىلم و مەعرفەت
خاوەن خوئى بەرز ، ساحىبى ئولفەت
ھەموو ئەمانە لە گەل عىلمى شەرع
بە ياساى تەحقيق لە ئەسل و لە فەرع
جا مواتالەعەى کتیبى پىروژ
کتیبى گەلى ئەسفاى دلسۆز
ئەمانە ھەموو يارمەتیدەرن
ئادەم لە دەرياي فەساد دەرکەرن

عه کسی ئەمانه سوپای فەساده
که دین و دنیای پتو بهرباده
گیزی و نهزانی و نهفامی ئینسان
مانعی پیاون له خێرو ئیحسان
ئەمانه ههموو چه کرداری یسن
سهربازی سوپای مه کری ئیلسن
جا ورده ورده پروانه له بو
ئەنجامی ههردوو دینه پروو بو تو

ئەساسی فەساد

بنجینهی فەساد نیشانی ههیه
یه کهم بی باکی دایه و بابیه
ئهو دایه و بابیه ته می نایمن
نا ئاگاداری په شی ئه یامن
پۆلهی بی ته ده ب چی به سه را دی
له کوئ به چه سه رت ته زی تا ته مرئ
دوو م ئیهمالی مامۆستای مه که ب
زیانی زۆره بو عه قل و ته ده ب
سه ری کهر بکه ن به شاخی گادا
له سه روشتی خوی هه رگیز لاناذا
مامۆستای بیهۆش به ره لالا له دهشت
چۆن قوتابی خوی ته با بو به هه شت

كه تهمی نه ما له دانشگادا
 قوتایی عومری ئه دا به بادا
 هه ندی به رهه می بیری بیگانه
 چواره مین مایه ی گوره ی زیانه
 مه به ست به رهه می بیری گومپراهان
 بوو به به نزمین و ئاگر بو جیهان
 نه دین نه یاسای خوشیی نیشتمان
 نه وه فا بو حوق نه عه ه دو په یمان
 نه سه روه به روه نه گوره و بچووک
 نه سهنگی ماقوول ، نه قورس و نه سووک
 هه موو له ده ریای پانی دنیا دا
 پی مه له ئه که ن به ناو هه وا دا
 جا نه خوازه لا دل به ر بیته پروو
 یاری شهنگو شوخ بیته هاتوچوو
 به عنی ئاره زووی ماده ی بی مایه
 یا هه وای پایه و جاهی بی پایه
 شیخی بایه زید بیته پرووی دنیا
 دهستی ئه به ستن ئه یخه نه ده ریا

پرزگاری له شه پ

ئه گه ر پرزگاریت له شه پ مه به سته
 لاده له هه وای نه فسی خۆت ، به سته

ئە كەس مەترسە ئەوئەندەى نەفەست
 ھەر نەفسە ماىەى زىادى و نەقسەت
 بە ھەوا ئەتبا لەبۆ ئاسمان
 جا ئەتخاتە خوار لەسەر بۆ دامان
 نەفس جىوہ بە جىلوہ بازى
 جىنى خەلۆتە بۆ حىلە سازى
 ھەر كەس ئەو جىوہ بە دل بكوژى
 ئاوى حەياتى پىرۆزى ئەمزى
 چۆنى ئەكوژى ؟ دوور بە لە ھەوا
 پارپىرەوہ لە نىوہ شەوا
 قەناعەت بىكە بە زىوارى خۆت
 مەروانە بۆ كەس دنيا بىتى بۆت
 دوور كەوہرەوہ لە ھەراو ھۆسە
 لە خۆ دەرخستى ، لە كۆسە كۆسە
 بىكەوہرە دواى دىنى پىغەمبەر (د)
 لە دنياو لە دىن نابىنى زەرەر
 ئەلەن دەرمانى نەفسى وەك جىوہ
 داوئىنى پىرى دنيا نەدىوہ
 پىرىكى وەھات ئەگەر دەست كەوئى
 جوان ئەبىتەوہ بە تاقە شەوئى
 بەعنى بە يەك شەو بە كارەباى دل
 گەش ئەبىتەوہ ھەر وەك بەپەى گول
 نەفس و پۆحو دل گەرم ئەكاتەوہ
 ھىزى لاوى يان پى ئەداتەوہ

وايان داخ ئەكا ساردەوہ نابن
پوو له خوا ئەبن هەتاكو مابن
بەهرەیی بەرزە له لای خوداوە
ئەگەر هەلكەوئى له پرووی دنیاوە
(نامى) ئەپوانئى بۆ بارەگای غەیب
بەهرە لای ئەو بە بئى شوبهەو پەیب

جیھان جۆرجۆرە

دنیا بە وینەى حوجرەكەى منە
جاربەجار پرى دېوو ئەرجنە
جارجارىش چۆلەو ، جارێكى دیکە
پرە له مروى خوو مەلائیکە
لەگەلّ عالەما مودارا سەهلە
مودارا لەگەلّ نەفسى خۆت ئەسلە
پۆژئى دلخوازی بالآخانەبە
بۆ زیادەپەوى بە بەهانەبە
پۆژئى تەقالای جیبەو کەوايە
داواى مێزەرەو فۆتەو عەبايە
پۆژئى مەجلیس و مەقامى ئەوئى
لە مەراقەدا ناخەوئى شەوئى
پۆژئى لەبرسا ئەوئەندە گێزە
ئەلئى فەتۆلى سەر بەرەو لئزە

پۆزۆی به تیری ئەوەندە مەستە
 ئەلێی سەرۆکی سوپا بەدەستە
 کاتی داماوو ، کاتی گریانە
 دلی بە گریان دیزە ی بوریانە
 کاتی سەرکەوتن ئەوەند بایی یە
 ئەلێی نیشەجێی تەختی شایی یە
 نە ئەوسا بیری ئەم ساتە ی هە یە
 نە حالی سبە ی ئەزانی چی یە
 وێنە ی تەسەلسول زنجیرە دارە
 هەمووی لە هەوای نەفسی بەدکارە
 چار هەر ئەوە یە بێنە دیراسە
 پرزگار ئەوە یە حەقیقەت ناسە
 حەقیقەت چی یە زانستە و کردار
 میانە کاری توولی پۆزگار
 میانە کار بین بو دین و دنیا
 بە قەدەر توانا وریا بین وریا
 قەت ماندوو مەبن لە عیلمی بەسوود
 قەت مائەل مەبن لە داوای مەقسوود
 گەر تۆزێ شوعوور هە یە لەلاتان
 فەرامۆش مەکن حەققی خوداتان
 ئینسانی نەزان بە دل حەیرانە
 لەبەر بێ دلی زۆر سەرگەردانە
 کە زانستت بوو بە یاریی خودا
 چاک بو کردووە ئەکە ی بە لادا

له بو بنگانه و گه لی خزم و خویش
 ته بی به ههنگوین به بی ئیشی مینس
 نهوند بزنان زانستی ئادهم
 چین لهسه چینه لهسه پرووی عالم
 یه کهم چینه کهی زانستی بزنه
 پائه کا له گورگ چونکه دوژمه
 دووهم چینه کهی هه هی ئینسانه
 گه شه کردنی ئه مه ئاسانه
 سیههم چینه کهی له مه عقوولانه
 تا بالآتر بی هه مووی خیراته
 عیلم نه وه یه بتبا له بو غه یب
 لهسه ده لیلی قاتیعی بی پهب
 قهت پامه وهسته له سایه ی چه واس
 قهت پامه وهسته به شوژه تی ناس
 عیلمی ئاسارو ته ئسیرو شووعوور
 ده رکی تاریکی و بهر قی هیزی نوور
 ده رکی جاذبه ی مه جموعه ی شه مسی
 باش پات ته کیشن بو عیلمی قودسی
 هه رکه سی لهسه مادده مایه وه
 دووره له مه عناو نه چه سایه وه
 فه رزه بقامی جامیدو (نامی)
 لهسه پاستی یه دینی ئیسلامی

ئاسارى پيشينان نامىنى

به قوربانىت بىم قازى زه كه رىا
عالى عاميل بو دىن و دىنيا
باسى مه فهورومت نه ما له چه رىا
كىي بىي ههول بدا ئه فكارىت سه رىا
(قه دورى) قه درى نه ماوه له ناو
(مىنهاج) به جارئى فهوتاوه فهوتاوه
لامه زه بى يه مه زه بى ئه علام
لامه نه جى يه مه نه جى كه لام
ئهمه يه دلخواز له سه ر ياسا و عورف
مه حو بو نه حوه و بى سه رفى بو سه رف
با لاچئ باسى عىلمى به لاغه
(ما على الرسول الا البلاغ)
مه تىق بىي نوتقه و ئاداب نه ماوه
ئوسوول به جارئى لمان فهوتاوه
بو چىته شه رحى شىخ ئىبو حه جهر
(فتح القدىر) ىش بروا ده ربه ده ر
هه تا كهى باسى ئه حمه دو مه حموود
كهى له و باسانه ئه كهى به مه قسوود
عباره تىكى عه ره بى سافى
هه رچون بىي مه عنائى ، كافى يه كافى
هاوار بو عىلمه ، ئهم عىلمه نه ما
عىلمى تر داهاىت ، ئهو چوو بو سه ما

چہندہم پیّ وتن مہسلہک بہ دہستہ
شت ہہ لناگریّ دہستی شکستہ
بناوان پرووخوا جوّگہ وشکانہ
زہمان زہمانہو مہ کان مہ کانہ
ہوّ ہوّ بہ بیّ گا لہ بیّ سہرانہ
میگہل چاوه پئی کہلّو بہرانہ
پان و گاگہل و گہلہی بیّ شوان
بوّ گورگی پوژہ یا دزی شہوان

سألني سائل

سألني سائل من ذوي المشارب
عن العمر المقدى للمآرب
وعما نلتہ في دور كسبي
وعن جهدي الى نيل الرغائب
فقلت بلهفة مني وغم
وأساف على فوت المطالب
نعم انا فتحنا عين جهد
الى نيل العلا فوق المراتب
وقد نلنا كثيرا من حظوظ
وآمال وخيرات المكاسب
وسرنا في بساط الارض شوطا
طويهاها بكد في المتاعب

وعارضنا المخالف حيث كانا
وعادينا الاقارب والاجانب
ولم يك حاصل المحصول الا
قليلاً لا يعد من الرغائب
ولو كنت عليهما بالعواقب
صرفت العمر في خير المكاسب
فياأسفا على عمر نفيس
صرفناه كمصروف الملاعب
وكان الواجب المشروع جدا
سلوكا في المحاسن والرغائب
وتركا للهوى في كل حال
وبعدا عن خسيس في المطالب
فان الخير في اعلاء شأن
بكسب الخير من اهل المواهب
ولم يبق المجال سوى جمال
لمولاي الشفيح لدى المصائب
ورحمته التي وسعت وعمت
جميع المؤمنين أولي الرغائب

تادهمی پیوستی به یاسا هیه

تادهمی نازین بی یاساو نیرام
نیرامی دنیا پیوسته بو عام

بېجگه لهو ياسا ياسايې بو دين
 پيوسته ببې به (علم اليقين)
 ياساي دنيايي دنيا پرائه گري
 هه تا بېدادو ستهم داينه گري
 نيزامې دينش بو ئه مانه ته
 له بو چاوديري حه ياو عيففه ته
 ئه گه ر ئيمانته نه بې به حساب
 هه زار كاري به د ئه كه ي له غياب
 جا هه ركه س بو خوي تېكوشي به حه ق
 ئه گا به سوودي دوو دنيا موله ق
 كه س زامن نې به بو نه ته وه ي خوي
 هه ر چيني به شي دانراوه بو ي

بېغه مبه ره كان هاتن بو به شه ر
 له بو ته ربي به و ته مي به هه ر دوو سه ر
 له گه ل ئينسانا به ئيحسان بزين
 له گه ل خودايشا به حه ياو ته مكين
 بوون به پيروزي بو به نې ئادم
 به وينه ي هه تاو بو هه موو عالم
 بوون به مه ره مه ي دلي بريندار
 بوون به هوي شيفا بو دلي بترار
 كه چي پاش ئه وان خه لقي ده ركه وتن
 له سه ر گه ر دنه ي هه وا سه ركه وتن

نه دین نه ته مکین نه ته مئی په هبه ر
نه ناموزگاری مهردی باخه بهر
(الا من تاب) وا له قورثانا
ئمه سه رمه شقه له پرووی جیهانا
پیره کانی دین به حق په رستی
به شهریان لادا له پښگهی پهستی
بو به رزیی په وشت بوون به ماموستا
به شهر له خوی غه فله تی هستا
له سره ئه م یاسا بوون به گه وره مال
بوون به دارای عام بو مال و بو حال
که چی پاش ئه وان نه ته وهی ئه مان
بوون به دوژمنی سیره تی باوان
دهرچوون له یاسای خودا په رستی
پروویان کرده پئی پهستی و سه رمهستی
بابا ئه وه نده سوودی بوو بو دین
ئهمان بوون به دژ بو یاسای ته مکین
جا ئیمه نابی چاو بکه یین له وان
نه بو کاری پوژ نه کاری شه وان
هه رکه سی بو خوی ئه سوو پښته وه
ئاره زووی نه فی ئه دوژ پښته وه

★ ★ ★

میره گه وره کان خان و خه وانین
هموو خاوهن بوون بو دنیاو بو دین

ئەگەر ستميان بېوايە جارى
ئەيگرتە بەر خۆي كەرەميان شارى
عەلاوھى ئەوۋە خاوەن نيزام بوون
تەبەقەي عاممە بەوان ئارام بوون
كەچى پاش ئەوان وردە مېرەكان
بوون بە شمىرى شەپ بۆ فەقىرەكان
بوون بە جەردەي پى ، بوون بە دىزى مال
بوون بە دوزمنى شوغوورو كەمال
ئەگەر تۆ باسى باپىرى بىكەي
خۆت بە نىشانە بۆ تىرى ئەكەي
ھەر كەسى بۆ خۆي ئەسووپتەوۋە
بەشو بەھرى خۆي ئەبىنتەوۋە

ئىمان چەند جۆرە

پىي مەلئى ئىمان ئىمان بۆ ياسا
يانئى تەقلیدى پەساو نارەسا
تەقلیدى باوكو باپىرە و ئوستاد
تەقلیدى عاممە بىي شىوھى پەشاد
پىي مەلئى ئىمان بۆ پاىەو ماىە
لەلای خاوەنى سوودو سەرماىە
پىي مەلئى ئىمان لەبۆ ئارەزوو
ئارەزووى نەفسى بۆ پىكەوئى زوو
بەكورتى ئىمان ئەبىي زاتى بىي
ھەموو حالى بىي و ھەموو كاتى بىي

ئيمان ئەو يە نوورى نەفسى بىي
 يۈەندى پاستى زاتى قودسى بىي
 ئيمان لە دلدا پرووناكىي دلە
 چراي دائىمى مال و مەنز لە
 ئەمەيش دوو پىنگەي هەيە بە ميزان
 يەكئ ديارى و دوومى پەنھان
 يەكەمىن تەمى و دەرزى منالى
 جئ بگرئ وەكوو شىرى يەك سالى
 دووم سوجبەتى دلپاكاني پاك
 خاوەن لە تىفەي دەروونى پرووناك
 ئەمانەن شاباز لە بورجى دنيا
 ئەمانەن دلپان پانە وەك دەريا
 دلپان تەنوورە نەك تەنوورى نان
 نەفس ئەبرژئىي بە تىنى ئيمان
 دەخيلە ئەگەر لەمانەت دەس كەوت
 بزانه پوخت بو ئاسمان سەر كەوت
 دلپان عەمارى نوورى پەحمەتە
 دەمیان پلووسكى عىلم و حىكمەتە
 ماىەي پىرۆزىي ژيانى دنيا
 ماىەي نەورۆزىي ئىنسانى وريان
 بە بئى سوجبەت و هاوكارىي مەردان
 كەس نابئ بە مەرد مەردى ناو فەردان
 سوجبەت بە پاستى تەمبى ئەرواحە
 بو پرووناكىي دل شەوقى ميسباحە

(صدیق) به سوجبت بوو به یاری غار
 بوو به یه کهمی کومه لئی چوار یار
 ده خیل گوئی مه گرن قهت له هه رزه گو
 مه کهن هاوړی بیی پیاوی فیتنه جو
 سپړی نهولیا گه لئی له تیفه
 تیشکی هه تاویان بو دَل شه ریفه
 دَل و پوځو سپر ، خه فی یو ته خفا
 به وان نه که ونه ذیکری پر سه فا
 له پاش تم پینجه جا نفس دپته کار
 نه ویش پر نه بی له فه یزی نه نوار
 به نه فی و ئیسبات مونه ووهر نه بی
 نه مجار (سلطان الذاکار) دپته چی
 نووری دَل نه پڑی به سهر وجودا
 وجودت نه با به لای شو هوودا
 زه پراتی وجود به وینه ی زوبان
 دپته ته سبح و ته حمیدی سوبحان
 له پاش نه مانه به یارمه تی زات
 نه بی به کانی نوورو به ره کات
 چه ند مورا قه به هه یه له ناوا
 نووریان له دلدا به رقه له ناوا
 به فه یزی مورشید نه گه ی به ته مکین
 له بو ئیتاعه ی (رب العالمین)
 (نامی) شاگردی حه لقه ی سه ماعه
 بیستی خیریش بو دَل مه تاعه

خير أمة أخرجت للناس

(خير أمة أخرجت للناس)

مهیی قهومی بن پاست و خوداناس
له پئی خوادا به پاست تیکوشین
له گهل دلسوزی بو دنیاو بو دین
تامیر بن هموو به کاری مهرووف
ناهی له مونکر ناشکراو مهکشوف
قورئان بخوتین به زمان و دل
لانهدن له پئی تا مهچنه ژیر گل
بهو شیوهی رههبر به یانی فهرموو
پرؤن به پئیدا لانهدن به موو
پاپینهوه له باره گای خوا
له نیوه شهواو وهختی سهحرگا
خو پاریزن له کاری تاوان
به پاکي بچنه باره گای یهزدان
کهسانی وا بن چاترین گهلن
له پرووناکیدا ناگری سهرکه لن
هرکهس مهوانهی خوخنهوی به دل
گومپرایه و کویزه و ناگاته مه نزل

★ ★ ★

وهچهی یه که میان هاوپئی حه زرت بوون
لای خودای گه وره خاوهن حورمهت بوون
گیانیاں فیدا کرد له پئی خودادا
دینیاں دامه زرانده له پرووی دنیا دا

بوون به گولۆپى سهد نمره ی پرووناك
لاياندا له دل غوبارى ناپاك
عادل و عاقل عالم به مهفهووم
(لکل منهم مقام معلوم)
عيسمهت له خاسمه ی پيغه ممرانه
هموو مهحفوز بوون باشى بزانه
هرکس نهوانه ی خوش نهوئى به دل
کوپره و گومپايه و ناگاته مه نزل

★ ★ ★

ههتا حهزرتى په سوول مه وجود بوو
هر فرمانى نهو به حق مه سوود بوو
پيوستيان نه بوو باسى عام و خاس
موتلهق ، موقه يهد ، يا باقى نه بحاس
يه کهم چون نهوان به ياساى ئيسلاح
دوور بوون له بابى لوغه و ئيستيلاح
جه ماعتى بوون وئنه ی شيرى خاو
دوور لهو باسانه ی پاشان هاتنه ناو
نهو يش پيوست بوو په بهر نه يفه رموو
چيى پئى نه فهرموون حق هر نهوه بوو
نا نهو زه مانه که ته يرى شه خسى
فپرى بو ماواى عالمى قودسى
پاش ده فنى زاتى پيرۆزى په بهر
دامه زرا حوکمى سيد ديقى نه کبه ر
له بو هر کارى نه هات به سه را
ئاسان بوايه جي به جي نه کرا

گران بوایه به شیوهی شوورا
 بریاری حوکمی شهرعی تیا نه درا
 بهم جوړه نه حکام جی به جی نه کران
 هه تا کو چینی یاران پرابووران
 دهوری تابعین که هاته ناوان
 ده رکه وتن گه لئی زانا له مه میدان
 چاویان کرده وه بو عام و بو خاص
 که وتنه چاره ی دهردی ئیلتیاس
 عالمی زانا گه لئی ده رکه وتن
 به لووتکه ی عیلما به حق سهرکه وتن
 نه بواب و فوسوول باش ته رتیب دران
 هه تا حالی بن گشت براده ران
 پروونا که وه بوو پیگای مه عرفهت
 له بو تالیبی فههمی شهریهت
 ئیتر که س نه لئی چون دهوری نه سحاب
 ته واو بوو له سهر سوننهت و کتاب
 تیمه یش به و جوړه نه پوین له سهر دین
 پیوستمان نی به به موجته هیدین
 هه تا تی بگن نه سحابی کیرام
 له نه فسی په هبه ر و دریان گرت نه حکام
 چه زرهت به یانی نه سسی دین بکا
 کئی به بمینی له شینی شکا
 کاتی زاتی نه و چوو له نارادا
 پیوسته بمرین له بهر نارادا

ئېتىر مەخلىتەن بە واتەى نەفام
 لامەدەن لە پىئى سەلەفى كىرام
 سەلەف كۆمەلى موجتەھىدانن
 خاۋەنى عىلمو عەقلى و ئىمانن
 لەسەر ياساى حەق فەرمانيان ئەدا
 لەبۇ دەركى حەق تەقەلايان دا
 بە ئىجتىھادو سەئى و ئىھتىمام
 پروونيان كرده وە ئەحكامى ئىسلام
 سەلەف بەوجۆرە ئاينيان ھىئا
 بە ياسا و ئوسوول ئەحكاميان دانا
 ھەندى لەوانە بە يارىى خودا
 بۇ تەدوینى دین تەوفىقيان درا
 ئارايان گەشىت بە ھەموو عالم
 بوون بە چرای نوور بۇ بەنى ئادەم
 ھەندى مانەوہ بى جەمع و تەدوین
 بە فەكرى خۆيان ئەچوون لەبۇ دین
 ئېتىر گوئى مەدەن بە فیتەى ئەزان
 ئاخزەمانە ئامان سەد ئامان
 ھەر كەس ئەئىمەى خوش نەوئى بە دل
 كوئىرە و داماوہ و ناگاتە مەنزىل

★ ★ ★

ئەو ئىمامانە لە تابىعین بوون
 زاناو ئەمىن و موخلىسى دین بوون
 بە يارمەتىى حەق پروویان كرده دین
 كىتاب و سوننەى (خیر المرسلین)

لهسهر چاودځيرى كرده ووى چه زرت
 پرونيان كرده ووه مه عناي عيارهت
 باب و فوسوول و فورووعيان دانا
 لهسهر عورفي شهرع عورفيان داهينا
 دينان هونيوه ههروهك مروارى
 زور به دلسوژى و به فيداكارى
 ناسيخ و مه نسووخ له فزى عام و خاس
 قانونيان دانا به بي ټيلتياس
 له موته شايه يا نايه موحكمه
 باسيان كرا باز (بالوجه الأتم)
 هوى ده لاله تى له فز بو مه عناي
 مه تتووق و مه فهوروم به گوځيره ي توانا
 لهسهر نازادى عوقول و ټه فكار
 پروون كرايه ووه به عه قلى هوشيار
 ټه مجار ته دونى ټه حاديس كرا
 به پي ټي حياج بابيسان دانرا
 پاوى يه كڼى بي يا دوو يا زياتر
 نه خوڼنده وار بي يا زاناي زاهير
 مه شهوور بي وه يا موته واتير بي
 عه زيز يا غه ريب ، فهردى نادر بي
 دا يانه ده سمان بو فه همى ټه حكام
 (جزاهم الله المولى العلام)
 ههركه س ټه مانه ي خوځش نه وى به دل
 كوځيره و گو مړايه و ناگاته مه نزل

نەحوو سەرفو عولوومی تری ئیسلامی

بۆ فەھمی لەفزو مەعنای کەلیمات
بۆ فەرقی جامید لەگەڵ موشتەققات
بۆ فەھمی مەعنا بە وەجھى سەواب
کە زۆر پێویستە بە فەھمی ئیعراب
لەبۆ مەسادیر بۆ نەقلی ئەفعال
تا فەھمی ئەحکام بکری بە کەمال
عیلمی نەحوی ساغ ، سەرفی پرمەعنا
لەلای ئەعلامی کیرامی زانا
دانران بە حەق بۆ ئیستیفادە
چونکە پێویستی فەقی و ئوستادە
جا بۆ بەیانی بەلاغەى قورئان
یاخود حەدیسى پەسوولی عەدنان
(عبدالقاھر) و ئەعلامی زانا
عیلمی بەلاغە هاتە پرووی دنیا
عیلمی مەنتیقیش لەبەر ئیستیدلال
بۆ ناسینی ذات بە شێوەی کەمال
تەرجەمە کران بۆ ئەھلى ئیسلام
تا بە ئیستیدلال بگەن بە مەرام
جا لەبەر کەشف و ئیزھاری سەواب
دانرا عیلمی ئەبحاس و ئاداب
ئەمانە ھەموو پێویستی دین
ھەموو وەسیلەى پێگەى یەقین

ئەو كەسەى دژە بە فەهەمى عولووم
ئەيەوئى بژى بە جەهلى مەختووم
ئەگىنا عىلمى ئىسلامى گىشتى
مايەى پەشادە بو وردو دشتى
مەركەس عولەماى خۆش نەوئى بە دل
كوپرە و گوپرايەو ناگاتە مەنزىل

عىلمى ئوسوولنى فېقھ

زانا بەرزە كان خاوەن ئېھتىمام
بو زەبى ياساى دەلىلى ئەحكام
بو وئىنە كە ئەمەر لە بو ئىجابە
نەھى بو تەھرىم پاستەو سەوابە
دەلالەتى عام قەتەى يا زەننى
خاس لە جىگەى عام بە شىوہى فەننى
سوننەت قەول و فىعل كاتى ئىستىدلال
كاميان پاجىجە لاي ئەھلى كەمال
ئىجماع حوججەتە يا حوججەت نى يە
ئەنجامى قىاس لە دىنا چى يە
عىلمى ئوسوولنى فېقھى موبارەك
دانرا لەسەر ياساو تەدارەك
ئىمامى بەرزى شافىعى زانا
لە ئوسوولەدا (رسالەى دانا
تەرجەمە كرا بە گەلئى زمان
خوئىندرايەوہ لە زور ولاتان

ئەم عىلمە گەلىڭ بەرزو شەرىفە
 ھۆى شارەزايىي ئەھلى تەكلىفە
 يەكئى بىزانتى و بىروانى لەبۆى
 ئەيكا بە جوزئى ئيمان لەبۆ خۆى
 جا لەم فەننەدا فۇقەھى دىنا
 كىتئى زۆرى بە كەلكيان دانا
 خودا جەزايان يى بەدا زياتر
 بە پەرحمەتى خۆى باتىن و زاھىر
 زەخىرە يى بوو ئەم عىلمە بە حەق
 پووناكىي دالە بە وئىنەى شەفەق
 خودا پازى يى لە ئەسلى ئوسوول
 عىلمى ئەوانە وەسىلەى وسوول
 ھەركەس ئەمانەى خۆش نەوئى بە دل
 كوئىرە و گومپرايە و ناگاتە مەنزىل

عىلمى ئوسوولنى دىن

باش عەھدى ئەسحاب ، عەھدى تابىئىن
 (رضي الله عنهم اجمعين)
 ھەندى پەيدا بوون بە ھەواو ھەوەس
 دەمىان درىز كىرد بۆ تەئويلى نەس
 زىيانى زۆريان گەياند بە ئىسلام
 عالەمىان پى كىرد لە ھەواى ئەوھام
 واسىلى كوپى عەتا دەربەپى
 لە ئەلقەى دەرزى جەسەنى بەسرى

خۆی و ئەوانەى كەوا بەپەله
 دواى كەوتن ، ناويان نان (موغتهزىله)
 چەند فكري ناجۆر ، چەند عەقيدەى لار
 كەوتە ناو خەلكى مزگەوت و بازار
 سەرەتاي قەرنى چوارەمى هيجرى
 ئەبولجەسەنى لەقەب ئەشعەرى
 لە شارى بەسره ناوبانگى دەركرد
 هيرشى بۆ سەر ئەهلى بىدعت برد
 بە عىلم و دين و فەلسەفەى ئىسلام
 مەهتووكى كردن لەناو خاس و عام
 عەقيدەى بە حەق تازە كردهو
 گرهوى لەوان هەموو بردهو
 جا هات بۆ بەغدا بێتەختى ئىسلام
 بۆ دەرخستى عەقيدەو ئەحكەم
 هەم ئەبوومەنسور ماتورىدى خاك
 خاوەن دەروونى خاوين و پرووناك
 ئەميش وەكوو ئەو لە سەمەرقەندا
 پيشانى خەلكى ئەدا پىنى هودا
 ئەم دوو ئىمامە بوون بە پيشەوا
 لە خۆرھەلاتۆ ھەتا خۆرئاوا
 عىلمى كەلاميان گەياند بە عالم
 بوون بە ماىەى خىر بۆ بەنى ئادەم
 ھەركەس ئەوانەى خۆش نەوتى بە دل
 كۆپرو گومپرايە ، ناگاتە مەنزىل

زانایانی دین

لهو پوژانهوه تا پوژی ئەمپو
زانا پههبر بوون بو منو بو تو
ئەوان چرا بوون بو موسولمانان
بو پوونکردنهوهی ئەحکامی ئیمان
گەلی زانای بهرز به گوێرەمی توانا
عومری عەزیزی خۆی بو دین دانا
وه کوو ئیمامی بهرزی غەزالی
یا فەخری پازیی مەرتەبە عالی
وهك سهید شەریف زانای جورجانی
سهەدی مولهققەب به تەفتازانی
وه کوو ئەسەدی دەوانی نەسەب
وه کوو جەلالی کوپی خۆش مەشرەب
وه کوو زەینەددین کوردی بەلاتی
وهك حەیدەری یان له خۆشناوەتی
وه کوو مەولانا خالیدی دل بەند
یه که مورشیدی پریگەمی نەقشبەند
وه کوو شیخ قەسیم ، وه کو مزووری
وهك بنەمالهی ناو شارەزووری
وهك ئینوپرەسول ، وه کوو زەهاوی
که له عالەما مەشهوورە ناوی
وهك ئینوئادەم ئەگەر بنوینی
وه کوو نۆدشی و مەلای یتجوتی

وهك مامۆستاكه‌ی پایه برنجی
یانجی مه‌ولانا عه‌لی قزلجی
وه‌کوو مامۆستای لیوان گولباغی
شیخ‌عومه‌ر مه‌شه‌وور ئینوقه‌ره‌داغی
وه‌کوو نو‌دشیی له‌ مال‌ئاواره
یا قوتابی‌یه‌که‌ی : مه‌لای‌یاره
مه‌رکه‌س ئه‌مانه‌ی خو‌ش‌نه‌وی به‌ دل
کو‌نیره‌و گو‌مپ‌ایه‌و نا‌گاته‌مه‌نز

ئه‌ولیاو خاوه‌ن ته‌ریقه‌ته‌کان

دیاره‌لای زانا به‌ شیوه‌ی ته‌حقیق
چۆن بوو ئه‌حوالی بووبه‌کری سیددیق
چۆن بوون عومه‌رو عوسمانو عه‌لی
بۆ زیکری سپرپی ، بۆ زیکری جه‌لی
ئه‌و ئه‌سحابانه‌ی (أفضل البشر)
به‌ ئیتیباعی هه‌زره‌تی په‌هه‌بر
نووری ده‌روونی هه‌زره‌تیان بۆ هات
بوون به‌ چرای دین بۆ کاتی زولمات
جا‌وا‌دل‌به‌دل یاخود ده‌م‌به‌ده‌م
هاته‌خواره‌وه‌ ئه‌و‌ذیکره‌سه‌رجه‌م
سه‌لمانو قاسم‌جه‌غه‌ری‌سابق
نه‌سیددیقه‌وه‌ به‌ شیوه‌ی لایق
هه‌سه‌نی به‌سری لای ئیمام‌عه‌لی
بوو به‌ خاوه‌نی نووری ته‌جه‌للی

ئەو نوورە كەوا لەلای ئەوان بوو
 باعەسی نووری پۆژو شەوان بوو
 گەشت بەمانەیش بە فەزلی خودا
 جا لەبۆ عالم بوون بە موقەدا
 ھەمووی خوڵاسەى ئىتساعى دین
 لەسەر سوتنەتى (خیر المرسلین)
 شەوقى داھەو بە پرووی دنیادا
 خەلكى پراكتیسا بەلای خودادا
 بە ئیخلاسى دڵ كەوتە كردهو
 بۆیە گرەویان لە عام بردهو
 پەفتاریان ھەموو بە وینەى پەھبەر
 دايم ملكەج بوون بۆ قەزاو قەدەر
 دوور بوون لە دنیاى بى بەھای فانی
 مەگەر پىوستى ژینى ئىنسانى
 دەم بە زىكرى حەق ، دڵ لای خوداوە
 سەریان نایەو بە تەجەللاو
 ئىرشادیان ئەكرد بە دەم بە قەلەم
 خزمەتیان ئەكرد بە عەتاو كەرم
 دلى عالەمیان پەر کرد لە پرتەو
 بوو بە پۆژ بۆیان كاتى نیو شەو
 بەھرەیان بۆ ھات بە كەشفى ئەستار
 شەوى تاریکیان لى بوو بە نەھار
 دلیان ئەبرزا بە نارى ئەنوار
 نەقشیان ئەكرد بە نەفتى ئەسرار

بۆيە (محمد) پىرى ئەرجمەند
 مەشھور بوو بە ناو (شاھى نەقشەند)
 پۇچيان پەروازى ئەكرد وە کوو باز
 بە بى تەفاوت بۇ شام و شيراز
 لەبەرئەمەيە كە بازى ئەشەب
 بۇ عەبدولقادر بوو بە لەقەب
 زۆر زۆر توانا بوون لەسەر تىكۆشین
 بۇ تەسفىيەى دىل بە جەفا نۆشین
 يەككى بە خەلۆت ، يەككى بە ئەزكار
 يەككى بە پۇژوو بۇ پەزای جەبار
 يەككى بە عەتا ، يەككى بە خزمەت
 يەككى بە پەندو وە عزو نەسبەت
 خزمەتبان فەرموو بە دىنى ئىسلام
 بە بى جياوازی بۇ خاس و بۇ عام
 بەم بەھرە بەرزە بوون بە خاوەن جاھ
 بۇ داماوان بوون بە پشت و پەناھ
 ئەمانە ھەموو خاسسەى ئوممەتن
 مەوریدی نوورو فەيزو پەحمەتن
 ھەرکەس ئەمانەى خۆش نەوئى بە دىل
 کوپرە و گومپرايە و ناگاتە مەنزىل

★ ★ ★

زیارتى پیاوچاك بەھرەيە بۆمان
 بۇ ھىزى دىل و بۇ نوورى ئیمان

حوبی به کبری ناو موسولمانان
 سوتنه تی دینه و نه ریتی ژیان
 (المتحابان فی ظل العرشِ)
 بخوینه ره وه له بو دلخوتی
 ده رزی ئادابی زیگری خودا و نه
 وه رگری لی یان ته بی به هره مه مند
 ده رزی به سوود بی بو دینی ئینسان
 فه رزه و مایه به بو خیر و ئیحسان
 واجبه له سه ر ئینسانی عاقل
 موبالات نه کا به قسه ی غافل
 دوغای خیریشیان له حالی حیات
 دیاره له دینا ، پی ناوی ئیسپات
 پاش وه فاتیشیان غهیره مه منووعه
 ته سلئی ئیباحه به حق مه سمووعه
 (ولا تشد الرحال) له بو
 نوژی مزگه و ته حالی به زوو
 به نه سسی ثایه ت نه بی پرووداره
 تکا به سه ندی لای کردگاره
 خاوه نی جاهه له باره گادا
 دوغای قوبووله له حوزوور خوادا
 (ئیستیمداد) مه عنای داوای مه دده
 مه دده یارمه تی نه رواحی عه بده
 هیمه ت بو پوچه ، پوچ پایه داره
 قه دری هه میشه و به ئیعتیاره

بهر اورد کرا نهك جارئ چهند جار
 يو چاري موشكول بو شيفاي تازار
 ئيستيفاسه هم داواي نهجديه
 نهجديه پوچي پاك له بو بنديه
 تهو سسول به پرووي كرده وه كهي خوي
 حديس نه فريمي سوودي ههيه بوي
 ههروا به حه قتي گشت يتغه مبه ران
 قسهي حه زره ته سوود به خشمه بومان
 له كاتي ده فني واليدهي عهلي
 شوبههي تيا نبي به و پرووناكه و جهلي
 به حهق نهوانهي نه پون بو مزگهوت
 ويردي گشتي به نهك له سه ر هه لكهوت
 تهو سسوله كهي عومه ر به عه عباس
 بو دلي عاقل ناهي لي وه سواس
 داواي سه حابه بو دوعاي حه زره ت
 باران باري ، نه شي بو عيره ت
 نه م دوعا له پاش وه فاتي نه و بوو
 پوژي پوژن بوو ، نه وهك به شه و بوو
 خو لاسه دوعا و هيممه ت بو پوچه
 پوچيش خاليده و خاوه ن فوتو و حه
 ئينسان بفامي و نه رمي به خامي
 به حهق وه رنه گري پايه و مه قامي
 (وكان ابوهما صالحا)
 موزده يه له بو ده سته ي سوله حا

لقی داری تەرپ ئەگەر بەسوودە
 دوغای پۆچی پاك بۆ نامەقسوودە
 (حجر الاسود) بەردی دیواره
 لەلای حاجی یان بە ئیعییارە
 کە ئیستیلامی سوننەت بیی بۆمان
 فەرزە تی بگەین لە کاری خۆمان
 ئیجادو تەئسیر هەر بۆ خودایە
 ماباقیی ئەسباب وینەیی دوغایە
 وەها دامەزرا ئادایی سەلەف
 لەسەر سوننەتی پەهەر بۆ خەلەف
 عولما وەها تەمیی یان کردین
 کاتی ییکەو مەشغوول بووین بە دین
 چوار ئەدەب هەیه بۆ دینی ئیسلام
 هەتا هەتایە بە توولی ئە پیام
 یە کەم فەرزە عەین ، دوو هەم کیفایە
 سێهەم سوننەتی موئەککەد مایە
 چوارەم تەتەووع ئەویش سوننەتە
 نەك وەکوو ئەوان خاوەن قیمەتە
 هەر تەتەووعی بە تو بێتەجی
 بیکە بۆ خوداو گویت لە کەس نەبی
 بە ئی ئەگەر نەهی وارید بوو لەوا
 مەیکەو دانیشە بۆ خۆت مالاًوا
 دەلیلی دینی یش کیتابەو سوننەت
 ئیجتیهاد لە گەل ئیجماعی ئوممەت

بیدعت له عرفی شهرعا بزانه
 نه بی خار یج بی لهم چوار به شانہ
 نهك بو شتیكه نهوسا نه بو بی
 ئیسته موسولمان بیهیتته جی
 نه گینا چایی یا خوشاوی سیو
 نه بی حهرام بی نه یتته سهر لیو
 تیمه تابعی عولهمای دینین
 به عنی تابعی موجته هیدینین
 نهوان زانا بوون بو معنای قورئان
 نهوان خادیم بوون نهك خه لکی نهزان
 نهوان به تفسیل هاتن به دهلیل
 نهوان مانع بوون له دهردی تهزلیل
 نهوان له نه هلی (خیر القرون) ن
 خاوه نی نه جری نهیره مهنوونن
 هدرکس نهوانه ی خوش نهوی به دل
 کویره و گومرایه و ناگاته مه نزل

ئیمان و ئیسلام و مه حه بیته

خه سلته نی ئیسلام دوازه خه سلته ن
 وهریان بگره لیم مایه ی په حمه ن
 ئیمان به خوداو فریشته و په هبه ر
 به و کتیانه ی وا هاتن له سهر

به قهز او قهده ر لای خودای ئە کبەر
 به پۆزی جهزا هه مووی سه رانسه ر
 ئەمانه هه موو بیرو باوه پرن
 وان له ناو دلدا باعسی فه پرن
 ئیسلامی به ته به شه هاده ته یین
 پینج فه رزه ی نو یزه فه رزن له سه ر عه یین
 زه کاته و پۆزوو و جه جی به یتو لالا
 دوا زده هه م ئیحسان حالی (مع الله)
 به عنی عیاده ت بکه ی بو خودا
 (کأنک تری او هو یری)
 ئیتر ماباقی ئیخلاسه به دل
 ئەگینا ئیفلاس بو ت ئە بی به جل
 وه کوو ئەمانه یتویستن بو تو
 پینج مه چه به تی دوور له گفتو گو
 مه چه به ت له بو خوای پهروه ردگار
 مه چه به ت له بو په سوولی نازدار
 له بو ئە سه حابه یش (مع الابتهاج)
 شامیله له بو ئال (مع الازواج)
 مه چه به ی ئە علام له مو جته هیدین
 هه روا سایی عوله مای عامیلین
 مه چه به ی هه موو ئە ولیای کیرام
 سه رۆکی عادیل وه لی به بو عام
 به بی مه چه به ت سه عی عه به سه
 ئە و که سه ی که سه جه رفیککی به سه

ئەمەيە دەرزى بەپىزى (نامى)
 بۇ چىنى پۇلەي بەرزى ئىسلامى
 قەت بەرناگرى درەختى ئىمان
 ھەتا ئاۋ نەدرى بە ئاۋى زىيان
 واتە ئىخلاسى ئىنسان بۇ خودا
 بۇ پەھبەر واتە بۇ (رسول اللہ)
 بۇ كىيى حەق ، بۇ گەورە ئىسلام
 لەپاش ئەمانە بۇ عامەي ئەنام
 ئەبووروقىيە تەمىمى دارى
 پازى بىيى لەو حەزرەتى بارى
 ئەللى خۇم بىستم لە دەمى حەزرەت
 دىن نەسىحەتە لەسەر حەقىقەت
 نەسىحەت واتە دىلسۆزى و پارسى
 يەكەمجار بە حەق بە خودا ناسى
 لەبۇ پەھبەر و كىتب و ئەمىر
 بۇ تىكرپاي بەشەر سەغىر و كەبىر
 تو خودا دىنى دىلسۆزى نەبى
 پىمبلىن چلۆن پىرۆزى ئەبى
 ھەر كەس ئەمانەي خۇش نەوى بە دل
 كوئىرە و گومپرايە و ناگاتە مەنزىل

★ ★ ★

تەمى و تەربىيە بۇ پۇلەي ھوشيار
 ئەيكا بە فەردى فەردى پۇزگار

به بچی ته ری یه ت کهس نه بوو به کهس
وه هایه یاسای خودای فریاد پرهس
خیر و شهر هه مووی له سهر عاده ته
له بو مه عسی یه ت یا عیاده ته
رؤله منداله هه تا جهوت سالی
له م ته نریخه وه هه تا که مالی
واته تا بولووغ نه و جار ده ماره
هه تا بیستوینج وینه ی پر شماره

خودا خاوه نی هه موو شتیکه

خودا تو ذاتی به روه رد گاری
دارای گوپینی پرووی پروژگاری
خاوهن سیفاتی سه لپی و ئیجایی
خاوهن نه حکامی حورمه و ئیجایی
باران نه پرژینی به سهر بسانا
ته بی به پر حمهت له کائینانا
بو دار ، بو گیا ، له بو کشتو کال
له بو واریدات بپرته وه مال
گه لی شت ده ردی له قوولی زه وی
ته بی به ژیوار بو به رزو نه وی
له هه ندی چی خار ، له هه ندی چی گول
ته بری بو جوانی له مال و مه نزل
گولی خاوهن بون گولی بی بو یه
گولی زینه تی به رچاوی تو یه

بۆ جینسی حەیان ئەنواع و ئەسناڤ
 بۆ ھەرکام تەبعی سافە یا ناساف
 ئەو غەریزە خەلاتی وایە
 لێ نایتەو ھەتا ھەتایە
 دیارە ھەموویشی لەگەڵ حیکمەتە
 نەسبەت بە خالق شیرین سنعەتە
 بە پرەحمەتی خۆت عەقڵت بەخشیووە
 بە چاوو بە گوئی شەخست نەخشیووە
 پرەھەریشت نارد زیاد لەوانە
 لەگەڵ ئوسوول و یاسای زەمانە
 عوزر نەماوە بۆ ئینسانی ژیر
 بەرەبەر بە حەق لای خودای خەبەر
 ئەوەندە ئەلیم بە پرەحمەتی خۆت
 بمانباریزە لە زەحمەتی خۆت
 (نامی) شەوو پۆژ ئەپارێتەو
 بە تاوانەو قەت نەتلیتەو

ھوشیار ئەزانێ

ھوشیار ئەزانێ لەم پرۆی جیھانە
 چی یە مەبەستی پێسی بێگانە
 مەبەستی پراوی موسولمانانە
 تا خۆی بێتە باشای زەمانە

ئىنسان پۈيۈستە قەدرى خۆى بگرى
 تا له عالما بژىت و نەمرى
 تىكۆشى له بو ئىسلاخى دەورى
 تا دوژمن نەيى شوئى دابگرى
 بەرباد کردنى ئوممەتى گەورە
 ئەسبابى زۆر بوو بە ياساى دەورە
 يەكەم ئىيادەى ياساى تەعلیمە
 تەعلیمى گەلام خوداى عەزیمە
 ئەوەى پۈيۈستە بو فامى قورئان
 نەيانەشتەوہ لەسەر پرووى جیھان
 دووہم تەفرەقەى گەلانە ھەموو
 تا بىنە دوژمن بو يەك يەكو دوو
 سىھەم گۆپىنى ياساى خانەدان
 لە دەرو لە مال زاهىرو پەنھان
 لە ناو مالانا ئەسبابى عوشرەت
 لە دەر دوورکەوتن لە ياساى حورمەت
 پۈيۈى ئوروو با شىرى مەيدانە
 شىرى نىشتمان پۈيۈى کىوانە
 نەزانى ئەوان پۈفیسۆرە
 زانای نىشتمان لە شوعوور دوورە
 ھەتا نەزانىن مەعناى فام چى بە
 نازانىن ئەوان شوعوورىان نى بە

هه تا يه كنه گرین به دل و به گیان
ناکه وینه سهر شه قامی ژیان
(نامی) مه بهستی خاوتینی دلّه
دل خاوتین دارای مال و مه نزلّه

به اختیار کی یه

سه عید له ژینا واته به اختیار
تهوهی له ژینا وریا بی و هوشیار
نامۆزگاری و پند وه ربگری به دل
له پرووداوه کان تهواوو کامل
له بهندی خه لکی بهندی وه ربگری
چ جای بهندی خۆی هه تا کو ته مرئی
هه رکهس له پرووداوه عیبرهت وه رنه گری
به هسه سه تهوه تهژی تا ته مرئی
فه رزه بزانه تهوهی قه زایه
ته بی بیته جی حوکمی خودایه
(یمحو الله ما یشا ، ویشبت)
له سهر موعه للهق واریده و سابیت
بی فهرقه لهوا گه داو پادشا
(یجری بحکمه کل ما یشا)
که واته پاریز قهزا لانا دا
هوشیار لهم قسه ملی بانادا

ٲٲٲه كه ٲارٲز ٲه كه ٲٲ له كاران
 دور ٲه ٲٲٲه وه له شاري ماران
 له بهر ٲه وه ٲه نازانٲن كه كام
 به لامان توش دٲٲ تا ٲوژٲى ٲاكام
 گله ٲٲى مه كه له ٲووى ٲوژگار
 له گهٲ قه زادا مه ٲوژه به ٲكار
 ٲه وه نده هه ٲه به قهد عه قلى خو
 به ٲٲنگاى ته ختو ٲٲٲ ډٲكا ٲٲو
 ٲٲٲر نازانٲ ماري ده رٲه چٲٲ
 ٲٲٲه وه ٲه داو گٲانٲ ده رٲه چٲٲ
 (الحاصل) ٲٲٲسان تا له سر ٲه رزه
 ده فقو جه زبه كه ٲى له ژٲٲا فه رزه
 ٲه وه نده ٲه زانٲٲى (نامى) له دنٲا
 هو شٲاري فه رزه ٲو شه خٲى و رٲا
 (نابٲٲى و ناكړٲٲى) نٲٲ ٲه له دنٲا
 له مٲزووى دنٲا له به رٲى تا دوا
 چهنده ده رٲا وشكٲى هاتو وه به سه رٲا
 چهنده ٲه رزى وشكان بو وه به ده رٲا
 چهنده كٲو بوون به ده شت به مه كٲنه ٲى كار
 بوون به مه زره عه ٲٲٲسانٲى سه ردار
 جا نه خواز ه لالا زه لزه له و بوركان
 كٲو ٲرووخٲٲٲٲى به هٲزى ته كان
 چهنده لاتو له وار بوون به بازرگان
 چهنده بازرگان بوون به گه داى شانان

چەند سیاچارە قەزا وەرگەپرا
 بوون بە پادشای ناو کۆشک و سەرا
 بروانە (ئەياز) داماوو نابوود
 گەپرا بە وەزیر لای سولتان مەحموود
 چەندیش وەزیران کەوتتە ناو زنجیر
 بە حەسرت مردن بێچارە و تەدبیر
 قەت غافل نابێ ئینسانی هوشیار
 لە قەزای خودای بەدەست و قەھھار
 ئەغەلب ئەسبابی ھێرش نەگەت
 دیتە سەر ھەواو کوفرائی نەصەت
 ئەزانی ئەگەر حەقیقەت ناسی
 شەپ نی یە بگا بە ناسو پاسی
 یاش ناسو پاسی ھەر ستەمکاری
 ئەبێ بە مایە بۆ گرفتاری
 خودا بە کەرەم لا بدا (نامی)
 لە ھەرچی ھۆیە لە بۆ ناکامی

دنیا بۆ تۆیە

ھەتاوی بەرزى چەرخى ئاسمان
 بوو بە مایەى جوانى بۆ جیھان
 مانگ یاوەریتى بۆ کاتى شەوان
 بەم دوو پرتەووە خووش ئەبێ ژیان
 ئەستێرەکانى ئاسمان ھەموو
 مایەى پزگارىن لانا دەن بە موو

شه‌مه‌ی قه‌لاده‌ی پشته‌ی شه‌صفیا
 یه‌عنی (محمد) خه‌تمی شه‌نییا
 شه‌و زاته‌ که‌وا سه‌رکه‌وت به‌ می‌عراج
 له‌لای خوداوه‌ بوو به‌ خواوه‌ن تاج
 له‌گه‌ل خوله‌فاو یاران‌ی به‌رزی
 خواوه‌ن مه‌قامی هه‌موو سه‌ر شه‌رزی
 هه‌موو بو سوودی ئاده‌می هاتن
 هه‌موو بو ئیمه‌ مایه‌ی نه‌ج‌اتن
 مایه‌ی پزگارین له‌ تاریکی د‌ل
 مایه‌ی پرووناکین بو پ‌ینگه‌و مه‌نز‌ل
 بیجگه‌ له‌ به‌هره‌ی پ‌ینوماکانت
 شه‌ه‌لی ته‌علیمی دین و ئیمان‌ت
 بیجگه‌ له‌ مه‌ردی فه‌ردی خانه‌دان
 خانه‌دانی دین خواوه‌ن ته‌قواکان
 بیجگه‌ له‌ ده‌شت و پرووباری سارا
 که‌ گه‌دا شه‌که‌ن به‌ شه‌خسی دارا
 بیجگه‌ له‌ به‌فرو بارانی قه‌وی
 د‌بته‌ خواره‌وه‌ بو ته‌ختی زه‌وی
 هه‌موو خزمه‌تی تو شه‌که‌ن به‌ د‌ل
 هه‌تا له‌ گوپ‌را دانه‌گری مه‌نز‌ل
 بو ئینسافی ناده‌ی لایکه‌یته‌وه
 جه‌زای نعه‌متی حق بده‌یته‌وه
 له‌ شه‌وو پ‌وژا ماوه‌ی به‌ک سه‌عات
 خوت مه‌شغوول بکه‌ی به‌ مایه‌ی تا‌عات

دامه زراوی مہرجی پیروزی یہ

پہنگیکم ٹھوئی بویہ کار نہ بی
دہنگیکم ٹھوئی بہدوتار نہ بی
عہقلیکم ٹھوئی ہرزہ کار نہ بی
نہقلیکم ٹھوئی بی مہدار نہ بی
خاوهن دہنگہ کم خاتری جہم بی
دلی مہربووتی میری ٹہ کرہم بی
بہ دل بانگ بکا لہ دل نہک بہ دہم
دل بہو تاوازه خالی بی لہ غہم
یانہی ٹھو دہنگہ قولہی کو نہ بی
بہ وینہی دہنگی من و تو نہ بی
ٹہم ہموہ ہہرا ٹہ کرئی لہم سہرا
بو سوودی نادا بہ خزم و برا
دہنگودہرہ کان بی تاگان لہ خو
چون سوودیان ٹہ بی لہ بو من و تو
نازانی خہوئی ٹہ بینی بہ شہو
دلٹ پر ٹہ بی لہ نوورو پرتہو
چونکہ ٹھو لقا لقای ٹہرواحہ
ٹہرواح بہ ٹہرواح ٹہ گا بہ پاحہ
ٹہ گینا سہرنا گونچکہ کاس ٹہ کا
لہ خہوی شہوان تو ہہراس ٹہ کا
گہلئ حہ برانم لہم دہنگہ - دہنگہ
لہم کاروانہی مل پر لہ زہنگہ

به تايهت نه گهر سه رقه تار کوپر بی
نابه له له پئی و ده روزهی دیر بی
برا بو پره زای خودای عالمین
له بو ئیناعه ی مه ولای مورسه لین
بگه پینه وه له هه وای غه فلهت
به ره و پرووی سه فاو ده روزهی په حمهت

یه کیتی و تیکۆشین

سه روکی تاجی سه ری تیکۆشه
داماوی باجی له شی نه خۆشه
دوو برا یه که دل نه بنه دوو چرا
پرووناکی نه دن به ده ورو به را
یه کیتی تاجه ، یه کیتی ته خته
یه کیتی نه جمه ی شانی خوش به خته
زانست و پشه و تیکۆشین بو کار
کو مه لی بی سه ر نه کن به سه ردار
گه لی بی سامان دائیم مل کزه
گه له ی بی شوان بو گورگ و دزه
گه لی به ختیار به هوش و گوشتن
به یاسای په سا دائیم دل خۆشن
به ته وازوع و به شه رم و حه یا
به سه برو نه رمی نه بن به ده ریا
به پراویژ نه پۆن بو کاری موشکول
یه کیان له بو حه ل دینه جیگه ی کول

ئەمانەن ئەبەن بە بەندەى خودا
چرايان ئەگرى ئە نيوەشەودا

★ ★ ★

گەلى بەدبەختىش ھەوا بەرستەن
بە شەوو بە پوژ سەرخۆش و مەستەن
ھەوا بە نەوعى كەللەيان ئەگرى
پىگەى ھەناسەى دەماخيان نەدرى
بەرگيان ئەبى ھەموو سوندوس بى
گۆزەلەى دەمىيان ئەبى لە مس بى
پشیلەى مالىان ئەبى پلنگ بى
لەگەل گەمالا مەیلی لە جەنگ بى
ھىلكەى مرىشكيان دوو زەردىنە بە
بزىيان مانگای گوان پە بە
كاتى ھە يەھاتىش بزى گەپۆلە
تەقەپىكى بىست داماوى دۆلە

حەق و ناحەق

لەو كاتەو ئەرز ئاوەدان بوو
ئادەمىزادى تىا دروست بوو
ھەمىشە جەنگە لەناو دىنادا
بە وىنەى شەپۆل لە پرووى دەريادا
بەشى لەسەر حەق بەشى بە ناحەق
بەشىكى ژىرەو بەشىكى ئەحمەق

لهو پۆژهوه وا دنیا دنیایه
 ئەمه ئەزانی ئەوهی وریایه
 ههمیشه جهنگه له پرووی دنیا دا
 چ له وشکان و چ له ده ریادا
 حهقهو به تالی تاریکه شهوه
 ئەو هیرش بو ئەم ، ئەم له بو ئەوه
 خودا ههمیشه بو عهونی وریا
 پۆل پۆل ناردوو یه گرۆی ئەنیا
 له (وصف الحال) به بی یهكو دوو
 ئایهی (بعضکم لبعض عدو)
 پاش هاتنه خواری باپیره ی ههموان
 له گهڵ هه وادا بۆسه ر ئەرز ی پان
 یه کم پرووداوی ناپه سه نندو زوشت
 ئەوه بوو هایل چوو قابیلی گوشت
 جا وهره مه مره له ده ست کاری وا
 برا بی سه ری برای خۆی بخوا
 هاتنه خواره وه تا نوح پیغه مبه ر
 به کاره ساتی بی سه رو بی به ر
 هیچ چاره نه ما مه گه ر به تو فان
 ئەو گه له گورگه هه موویان فه وتان
 وهره خواره وه له بو قهومی (عاد)
 ئەهلی ستهم و بی دادی (شه دداد)
 بگه پیره وه بو ختیلی (ته موود)
 بو ژیرا و ژیری ولاتی نابوود

ئەمجار بېرە سەير بۆ سەر ئىبراھىم
نيزاعى لەگەل نەمروودى لەئىم
بىرە خوارۆتر بۆ فىرەونەکان
ستەمیان گەيە گشت کەونو مەکان
ھەرکەسى عىرەت بەمانە نەگرئ
نەبوونى چاکە ، با پروا ، بمرئ

★ ★ ★

يادئ پيوسته بۆ زاتى خەليل
باوکی ئىسحاق و باوکی ئىسماعيل
باوکی ئەنيای غەربى ئاسيا
پرى کرد لە نوور سەرانسەر دنيا
هاتە دنياوہ لە خاکى عتراق
لە (کوونتاى بابل (أحسن الآفاق)
ياخود لە (شەرقات) يا (شووش)ى عەقرە
بۆ ھەرکاميان بئى بەھانە مەگرە
لە بنەمالەى (بيت الاصنام) بوو
مەرکەزى عزيزو جئى ئىحترام بوو
خوا تەوفىقى دا پرووى کردە خودا
کەوتە کىشەوہ لەگەل نەمروودا
پاش گيرەو کىشەو دەمەقالەى زۆر
فەرمانى دەرکرد نەمروودى ناچۆر
ئاگرئىكى زليان کردەوہ بە تاو
بۆ ئىبراھىمى دل بۆ حەق سووتاو

به یی دابی وهخت بههوی مهنجهنیق
 توو پریان دایه ناو ئاگری حهریق
 به لام به لوتقی خالقی سهتار
 ئاگری لی بوو به باغو گولزار
 له پاش چهند پوژی بی دوردو مهینهت
 هاته دهره وه ساغو سهلامهت
 نه مروود لهم کاره کهوته ناو موشکول
 مهسه لهی خلیل بوو به باری دل
 ئه مری دا خوی و تاغی ههموان
 دهرجن له عیراق بو خاکی کهنعان
 ئه م کۆچه بوی بوو به خیر و رحمهت
 بو خوی و نهوی له گه ل گشت ئوممهت
 ههر کهس به مانه باش عیرهت نه گری
 ههر نهژی باشه ، با پروا ، بمری

★ ★ ★

له پاش ئیراهیم دهوری ئیسماعیل
 ئیسحاق و یه عقووب له قه ب ئیسرائیل
 ئیسماعیل له سه ر پشته ی عه ره به
 بایره ی حه زره ت (فخر النسب)
 یه عقووب بایره ی (به نی ئیسرائیل)
 مه علومه باسی یوسفی جه لیل
 که له میسه رده دا دامه زرا ته واو
 باوک و برای خوی گشت هتایه ناو

بهم هموه گهلی بهنی ئیسراییل
 مانهوه له میسر (جیلا بعد جیل)
 ئەم میسره‌یش جینگه‌ی فیرعه‌ونه‌کان بوو
 جیی زولم و زۆرو تاوو ته‌کان بوو
 فیرعه‌ونی میسری که‌وته‌سه‌ر سته‌م
 له‌گه‌ل نه‌ته‌وه‌ی یه‌عقوب به‌سه‌رجه‌م
 (موسی بن عمران) یه‌کئی بوو له‌هوان
 بوو به‌په‌سوولی خودای لاهه‌کان
 په‌وانه‌کرا بو‌لای سته‌مکار
 ده‌سه‌ردار بئی له‌کاری به‌دکار
 ده‌سه‌ردار نه‌بوو ، خنکا له‌ناو نیل
 میسریان به‌جئی هیشته‌ به‌نی ئیسراییل
 له‌ئاوی ده‌ریا گشت په‌پینه‌وه
 به‌ئیش و ئازار ، به‌برینه‌وه
 زۆری پئی نه‌چوو له‌به‌ر سه‌رمه‌ستی
 پرویان وه‌رچه‌رخاند بو‌بت په‌رستی
 گویره‌که‌یه‌کیان دا‌رشت به‌پوختی
 له‌زپرو زیوی قه‌یله‌ی قیبتی
 دنیا‌یان تیکدا له‌مووسای هوشیار
 خۆشیمان بوون به‌په‌ند له‌بو‌پۆژگار
 هه‌رکس به‌مانه‌باش عیره‌ت نه‌گرئ
 نه‌مینی باشه ، با پروا ، به‌مرئ

★ ★ ★

حیکایه‌ی ده‌وری به‌نی ئیسرائیل
 پ‌یوایه‌تیکه عه‌ریزو ته‌ویل
 تا ده‌وره گه‌یشت به عیسای مه‌سیح
 زاهیدی عالم ، په‌هه‌ری فه‌سیح
 جوو ده‌وره‌یان دا بیکه‌ن به دارا
 خودا ونی کرد له‌ناو دیارا
 به‌رزی کرده‌وه له‌بۆ ئاسمان
 پ‌زگاری فه‌رموو له‌ جووله‌که‌کان
 ئەم زاته موزده‌ی فه‌رموو به‌ ئەحمەد
 په‌هه‌ری عالم ئەسه‌دو ئەم‌جهد
 له‌پاش پ‌نج‌سه‌دو که‌سریک‌و حه‌فتا
 (ختم الانبیا) هات و پ‌اوه‌ستا
 قورئانی پ‌ی‌کرد بۆ مه‌ردی هوشیار
 شیریش بۆ سه‌ری ئینسانی غه‌ددار
 دینی ئیسلامی بل‌او کرده‌وه
 گره‌وی له‌ گشت مه‌ردان برده‌وه
 ئەم‌جاره‌یش خودا هاته سه‌ر که‌رم
 ئەم په‌هه‌ره‌ی نارد بۆ عالم سه‌زجه‌م
 یه‌عنی (محمد) ساحیب عیززو تاج
 خاوه‌ن خه‌لانی ئیسرا تا معراج
 له‌ شەرق و غەرب و ج‌ونووب و ش‌یمال
 هه‌ر باسی ئەوه به‌ به‌خت و ئیقب‌ال
 ئەسه‌حایکی بوون له (خیر الأصحاب)
 کیتابکی بوو (أفصح الکتاب)

چوار یاری بوو یهك له یهك چاتر
 عیلمی له عیلمی عالم زیاتر
 له گهډل ټو همموه ههراو غهوغادا
 ئیسلام باقی به له پرووی دنیا دا
 ههركهس بهمانه زوو عیبرت نه گری
 نه میتی باشه ، با پروا ، بمری

★ ★ ★

له پاش جیهادو میخه تی ته پیام
 پرووناکی داکهوت بو خه لکی به عام
 ههركهس بزانی ټه حوالی په هه بهر
 هه میسه ټه لئی (الله اکبر)
 (الله اکبر) له وقهومه پاکه
 که پی یان دانا له سر ټم خاکه
 (الله اکبر) بو یاره کانی
 له بو ټه سحابه ټه خیاره کانی
 به ماوهی سی سأل دنیا بوو به باخ
 هه رده و دهشت و شیو له گهډل شاخ و داخ
 بنیادهم ده رچوو له تایی سه رمهستی
 تاگر به رستی یا بت به رستی
 پروویان کرده حقه له سر حه قیقهت
 له سر ټوسوولی دین و شه ریمهت
 له گهډل ټه وه شدا که فیته زور بوو
 دنیا ی په شبه لهك له په شو بوور بوو
 به لام به هیزی ټه نواری ئیسلام
 ئیسلام مایه وه به ټایینی عام

له بهر پيروزي ئيماماني دين
 زاناي شهريعت له موجته هيدين
 له سر پيروزي عولمائي زانا
 كه نه حوو سهرفو عهرووزيان دانا
 لوغەت ، به لاغە ، مه نتيقو ئاداب
 ئوسوولي دين و ته فسيري كيتاب
 ئوسوولي فيقهى به رزي به مه عنا
 په حمت له وانه ئه وەيان دانا
 هەتا ئه و ياسا بميني بو دين
 ئيسلام په رستان به خوشي ئەزين
 خودا نه خواسته جوړيكي تر بي
 پوژبه پوژ ئه بي ئاين كتر بي
 له پاش خوله فاي به رزي مه عهوي
 پياسهت كه وته دهستي ئومهوي
 به ماوه يي كم له شهرقو غه ربا
 فه تحيان پوښت وه كوو باي سه با
 سه دو سي ويه كي هيجري به پاسي
 خه لافهت كه وته دهستي عه باسي
 ماوه ي پينجسه د سال بو خزمه تي دين
 بوون به عيمادي به رزي ئاسنين
 پاش سه دري حوكمي عه باسي به كان
 (بووه يهي) هاتن بوون به حوكمران
 پاش ئه وان حوكمي سه ل جووقي ده رچوو
 بو عيلم و ئاين زور به خزمهت بوو

(نیزامی به) یان له بهغدا دانا
 دانشگاههك بوو پر بوو له زانا
 هشت هزار نهفر قوتایی تیاوو
 بو زانست و دین پشت و پهنا بوو
 فیتنه ی سهیلی له دزی ئیسلام
 پرووی کرده خاکی فهلستین و شام
 سه لاهه ددینی کوردی ئه یوو بی
 خودا بو ده فعی شه پریان هه ناردی
 زور شوینی له چنگ هینانه وده ر
 هه تا سه ره نجام ئیسلام که و ته سه ر
 له پاش ماوه بی موغوولی غه ددار
 خاکی ئیسلامیان داگرت به کوشتار
 بهغدا یان داگرت ، عاله میکیان کوشت
 خوئینکی زور یان به بی گونا ه پشت
 خه لیفه کوژرا ، خه لافهت تیکچوو
 له هر لا ورده ده ولهت په یدا بوو
 له پاش ماوه بی سه لجووقی یش فهوتان
 تورکی عوسمانی هاته پرووی مه یدان
 به شینکی زوری ولاتی ئیسلام
 که و ته ژیر ده ستیان سه رانسه ر به عام
 به ده ردی ناوخوو فیتنه ی ئوروویا
 ئه مانیش فهوتان توژیان چوو به با
 جا دنیا گوژرا به بارکی تر
 خولووس که متر بوو و فولووس زیاتر

له خودام ئهوی سه به رزی بو دین
 به جاهی چه زرهت (خیر المرسلین)
 هه رکهس به مانه زوو عیرهت نه گری
 با بروا ههتا به چه سرهت ئه مرئ

★ ★ ★

سیرپی شوپرش و غهوغای ئه م دنیا
 نه فی ئینسانه و زانسته و ههوا
 به که شمه که شه وه زعی عالمی
 زیان زه حمهته له بو ئاده می
 له سه ر به راورد خانه دانه کان
 به عه قل و به عیلم که وتنه ته کان
 ههتا گه یشتن به پایه ی بالآ
 له سه ر بانی دل هه لیا نکر د ئالآ
 ههتا به ئه خلاق زیان له سه ر حه ق
 هه ر به رزه وه بوون ته به ق به ته به ق
 کاتی پاش ئه وان ده رکه وتن ئه ولاد
 نه ته وه ی به دخووی به دکار و نیهاد
 هاتنه ده ره وه به وینه ی شه ی تان
 شه ی تان بوو به برای هاو یشتی ئه وان
 هه زار ئاشو و بیان ناوه بو عالم
 نه ک هه ر بو خو یان ، بو گشت بنیادم
 جا فیتنه بو عام په ره ئه سینئ
 دوژمن بوختانی زور دانه هیتئ

هه تا ئه و چينه ئه پۆن به ناکام
کهس ئارام نابێ له فیتنهى عهوام
جا چارى چینی داها تووی تازه
پرازیکه ، به لام شیرینتر پرازه

ياسا به هیز ئه بی

هیزیکی تونده به دل و به گیان
پرنک بیضا بو عام یاسا بو زیان
یه کهم به ته می و ته ریبهی ناو مال
بو کوپو بو کچ بو گه وره و مال
ئه و جا خویندنی باش له دانشگا
له لای مامۆستای مه رته به بالآ
له گه ل چاودیری پریگه و شوینی دین
له سه ر مه نه هجی (خیر المرسلین)
به م جوړه چینی تازه بی ئه گا
هه ر کهس به بی خوی له حه ق تئ ئه گا
هه تا بمی ئه ئه م وه زعه چاکه
سه ری ئه و چینه به ره و ئه فلاکه
هاتو گوپی یان خودایش ئه یگوپی
هه موو دنیا شی لی وه ر ئه گه پی

★ ★ ★

کورت و موخته سه ر گه لی پئو یسته
بزانی به رزی له سه ر زانسته

زانستی عیلمه ، عیلم بو عمهل
عمهل بهدهوام تا کاتی نهجهل
فهنو سنهت و یشهسازیی تو
پادشا نهکا به هاوپرازی تو
سوودی نهمانهیش بهقهده نهخلاقه
نهخلاق باعیسی خویشیی ئافاقه
ههروه کوو زیان نهییامی نهوئ
نهخلاقیی پاکیش دهوامی نهوئ
مادهم که نهرزو ههواو ئاسمان
ههموو ههه رپامن له بو ههموومان
لهسه ده ریاش بی کاسهت یئ نهوئ
بو پاریزی مال قاسهت یئ نهوئ
(نامی) به ئیخلاص نهنووسی بو تان
ئیر خو تان و غیره تی خو تان

ئهدهب به سووده

نهنجامی ته می نووری نهده به
نهگره عجهمه و نهگره عه ره به
نهدهب نهسه به و نهدهب جهسه به
نهدهب بو ئینسان تاجی زه هه به
نهده به نههلی فهرش نهبا بو عهersh
بی نهدهب له عهersh دایی له بو فهersh

ئەدەب بەرگىكى پەساي پەحمەتە
 ئەدەب سەرچاوەی نازو نىعمەتە
 بە ئەدەب بێ مائ بوو بە خاوەن مائ
 بە ئەدەب بێ حال بوو بە خاوەن حال
 ئەدەب نامەحرەم ئەکا بە مەحرەم
 بێ کەرەم ئەکا بە خاوەن کەرەم
 ئەدەب سوپاسە بۆ خداو بەندە
 ئەدەبە لایان زۆر ئەرجومەندە
 ئەدەب وەر بگرە لە خاوەن ئەدەب
 ئەبى بە یاری عەجەم و عەرەب
 مۆتەدەب ئەبى بە خاوەن جەسەب
 بێ ئەدەب ئەبى بە ئەبوولەهەب
 ئەدەب وەر بگرە لە بێ ئەدەبان
 دوور بە لە خۆلق و پەوشتی ئەوان
 ئەدەب چاودێری حەددو حودوودە
 ئەگەر حامیدەو ئەگەر مەحموودە
 بە ئەدەب ئەياز گەشتە مەحموود
 مەحموود بە ئەدەب گەبى بە مەقسوود
 بۆ بەرزى ئەدەب نەبى عەرەبى
 جارێ دا گەوا (أدبى ربه)
 مەحەببەو سوجەت بە مەرجه ئەدەب
 ئىنسان ئەباتە سەر بانى جەسەب
 (نامى) بە ئەدەب گەشتە پایە
 سەد ھەزار شوکر بەم پایەو مایە

مه‌عنای وجودم نازانم

نازانم به‌هره و سوودی وجودم
بی‌بهش له فه‌یزی که‌ره‌م و جوووم
ناساریکی وام نی‌یه لایق بی
به‌سه‌ندی ده‌رگای خودای خالق بی
نه تا‌عه‌تیکه مایه‌ی جه‌زا بی
نه عیاده‌تیکه مایه‌ی په‌زا بی
گشتی بی‌به‌هره و پر له دپ‌ک و دال
مشتی په‌زیله‌ی پر له خه‌وش و خال
بی شو‌عوور ، بی نوور ، بی مایه و پایه
داریکی بی‌سوود ، بی به‌رو سایه
نه شه‌هاده‌تی پرووناکی د‌ل بی
نه شه‌هامه‌تی سوودی کامل بی
نه ده‌ستیکی به‌رز بو سوودی عالم
نه دو‌عاو ده‌رمان بو چاری نه‌له‌م
نه نویژیکیه‌ی وا پر‌وحم هه‌ل‌بری
ده‌ستم له لیته‌ی دنیای دوون ب‌بری
یه‌عنی مانع بی له فه‌حشاو مون‌که‌ر
نزیک بینه‌وه له خودای نه‌نوه‌ر
نه پروژیکیه‌ی به‌یخلاس و سوژ
بنگه‌یه‌نینه‌ی مه‌قامی پر‌وژ
نه جه‌جیکی ساف بو مالی خودا
نه عه‌مه‌ییکی بی ق‌ره و هه‌را

نه دروودی پاك له دوردی پیا
بۆ باره گاهی خواوهن کیریا
نه بیریکى پاك له کاتی مردن
نه ته دبیریکى لایق بۆ کردن
به پراستی شهی وینهی لاشه یثم
دوور له هه تاوی نزیک له فه یثم
(نامی) گهر شه یته وه گهر لاشه یته
به فیدای کالای بالای بی فه یته

خودا تۆ خودای

خودا تۆ خودای بۆ هه موو عالم
ئه رواج و ئه جسم گیاندارو ئادهم
بۆ ئه رزی وشکان ، بۆ ده ریای ئه مواج
بۆ گه دای داماو ، بو شای خواوهن تاج
بۆ کۆسارو دهشت ، بۆ باغو گولزار
بۆ داری بی بهر ، له بۆ به هره دار
ئه وه ند په رحمهتت پانو گوشاده
دلێ تاوانبار به عه فوت شاده
به حه ققی لوتف و په رحمهتی عامت
به فروستادهی دینی ئیسلامت
به حه ققی ئه وهی مه جبووبه به حه ق
فریشته و په ری و ئادهمی موتهلق

به جیلوی بهستی بههرمه‌ندان
 به شیوهی قه‌بزی دهرمه‌ندان
 به نمی بارانی هه‌وری که‌رمت
 به جه‌می جوودو فه‌یزی نی‌عمت
 مادهم له عه‌دم هینامته و جوود
 به ئیراده‌ی خۆت به ئی‌حسان و جوود
 له نه‌بوونه‌وه بو بوونه‌وه‌ری
 کردمت به ئینسان بو به‌خته‌وه‌ری
 بالهم و جوودهم به جوودو ئی‌حسان
 فه‌یزی وه‌ر بگرم بو به‌رزیی ئینسان
 گۆپه‌که‌م بیی به گۆپی که‌رم
 نه‌ک جیی کرم و مار بو ئیش و نه‌له‌م
 هاو‌پیی گۆپه‌که‌م پۆ‌حی پا‌کان بیی
 هاو‌پیم له زینا ده‌سته‌ی چا‌کان بیی
 ته‌وبه‌م له تاوان وه‌ر بگری به‌حق
 نه‌مخه‌ینه‌ کۆپی نه‌فامی سه‌رشه‌ق
 (نامی) نامی بیی هه‌تا هه‌تایه
 سامی بیی هه‌تا سه‌ما سه‌مایه

هۆی زه‌فه‌ری بی‌گانه

رینگه‌ی زه‌فه‌ری بی‌گانه ییمان
 که‌ئیکه ، په‌که‌م یاسای ته‌میان

يانتى لايانبرد ياساي دامه زراو
له بو زانستي تاييني خوش ناو
له سهرفو نهحوو مهنتيقو ئاداب
به لاغهو ئوسوول ، ته فسيري كيتاب
ده رزي ته جويدو ته فسيري قورئان
فامى سونته تى حه بيى پرحمان
دووم ئيهمالى ته ربى يهى منال
له خويندنگادا به دريژىي سال
نه نويژ ، نه پوژوو ، نه بيرو باوه پ
نه په وشتى بهرز حه زرهت يئغه مبه ر
سيهم تيكه لىي پولى نىرو مى
گوپىنى بهرگيش سا مه گه ر كه مى
چوارهم وه سيله بو غايه ي په ستى
دامه زراندىي په گه زپه رستى
له سهر زمانو ئيقيلم و ياسا
به پىي ئيمكانى ته مىي ماموسا
نه زاده په رستى بوو به زارى مار
داى له جگه رى منالى هه زار
پول پول براكان بوون به شادوژمن
نه بو سوودى تو ، نه بو سوودى من
پيئجه م يارمه تى بو ئه قه لليات
له بيرو باوه پ ولات به ولات
ئه قه ل په رهى سهند گه لى له ئه كسه ر
له حه ددى ئه كسه ر هم پوئيشته ده ر

شه شه شه هادهی خویندنگای درۆ
 نه فامی کۆمهڵ بوو به وهستای تۆ
 ئه م شه هادهیه بوو به نیشانه
 بۆ گه وره مه ردی چه رخی زه مانه
 چه وته م ئازادی بۆ بیرو باوه پ
 چاک بوو به خراب لای زومره ی به شه ر
 هه رچی له لای خه لک جوان یی باشه
 باقیی بیری چاک پووش و په لاشه
 کتیب ده رته چوو له هه موو بائی
 هه رچی تیا یه هه ر ته بی وای
 ورده کتیی هه له ی ئوروو پا
 بوو به سه ره شقی خه تی چه لیا
 په سمی بی شه رمیی شه خسی نائینسان
 بوو به قیله گای عالم به ئاسان
 ژنو پیاو هه موو له بهر سه ره مستی
 چوونه سه ر پێگهی هه واپه رستی
 سه ره پای نادى و سینه مای ده رۆ
 سینه مای ناومال گه یشته به رۆ
 هه شته م ته قدری به رزی ئوروو پا
 گه یشته هه ددی ده رزی تر فه و تا
 نالین ئه و ده رزه ده رزی مادده یه
 خویندنی مادده به پپی عاده یه
 تۆیش فه رموو وه کوو مامۆستای ئه وان
 عیلم وه ربگره بخوینه جوان

نهوت پيڻ ته گال هوان عالی تر
 عالی تر نه پيڻ با کهم پيڻ که متر
 ٽيستا وای ليڻ هات ٽاسيا سووتا
 هه زاران پايه ي عولوومي فهوتا
 زانباري ٽيمه بوودي نابووده
 هر زانباري تهوان به سووده
 واته هه له يان پراستهو به سووده
 واته ي پراستمان هه له و نابووده
 ته گهر مه حاليش پيڻ به ده ميگاتا
 ته پيڻ واجب پيڻ له پرووي جيهانا
 توهم تالائي متمانه و باوه پ
 باوه پ نه ماوه ته مپه پ تا ته وپه پ
 برا به برا ، باوك به ته ولاد
 باوه پي نه ما ، گورا به فساد
 ته مه يش هر له بهر تاريكي دلّه
 که له په فقي به ددلّ حاصله
 ده هم داناني ده سته ي پيڻ مايه
 ٽاگري به ردا له هه موو لايه
 ٽاگري به ردا له نيزامي دين
 (اعاذنا الله رب العالمين)
 بزائن هر چي پرووي دا له دنيا
 تايهت ته فريقاو ناوچه ي ٽاسيا
 هه موو به نه خشي پيڻ گانه گانه
 چهند سال له مه و بهر تا ته م زه مانه

گەلى موسولمان سادە و غافلن
 ھەرچەند لە عىلم و عقلا کاملن
 حىلە نازانن ، بە دل بى گەردن
 لە گەل ھالە ما بى ئىش و دەردن
 ئەسبابيان زۆرە • يەكەم دەست و زۆر
 دووھەم زەپو زىو بۆ مەردى ناجۆر
 زۆرن موغرى يات لە بۆ تەفرەدان
 كى بى خۆى بگرى وەك مەردى مەيدان
 بەلام خۆ ئىمە ھىوامان بەرزە
 بەوخودا كەوا ئىتاعەى فەرزە
 وەعدەى بى داوين ھەركەس تىكۆشى
 جامى كامى دل بە ھەق ئەنۆشى
 سەعى بەردەوام فەرزە لەسەرمان
 بەدەوام لەسەر ئادابى ئىمان
 تەمبى دانشگا ئەگەر نەماوە
 تەمبى بارەگا راستە وەستاوە
 زانيار بانگ بکەن بۆ مالى خوتان
 بۆ تەمبى منداڵ قازانجە بۆتان
 ئوسوولى ئىمان شەش بەندە مەشھوور
 خودا و فرىشتە و پەھبەرى پرنوور
 كتيەکانى خودای لامەکان
 كە ھاتە خواری بۆ پىغەمبەران
 ئىمان بە قەزاو قەدەرى خودا
 ھەرچى مەبلى بى ئەبى پرووبدا

ئىمان بە پۇڭزى بەرزى قىامت
 بە زىندەۋە بوون بۇ ھەموو ئوممەت
 ئەپۇن گورد ئەبن لە مەحشەرگادا
 حىسابيان ئەكرى لەلای خودادا
 ئەوجا گواستەۋە بۇ مائەكەى تر
 ۋەكوو دۆزەخ بى بۇ مروى كافر
 يا مالى بەھەشت لەبۇ موسولمان
 كە زىنە لەسەر ئىسلام و ئىمان
 لەپاش ئەمانە ئەركانى ئىسلام
 دوو شەھادەتە مەعلوومن بۇ عام
 بە شەۋو بە پۇڭز پىنچ فەرزى نوپۇزە
 بە كىتكان بە شەۋ ، چواريان بە پۇڭزە
 ئەمجارە پۇڭزوۋى مانگى پەمەزان
 ئەمجار زە كاتى دارايى و سامان
 ئەمجارە ھەجى (كعبە اللہ) بە
 لەسەر ئەۋكەسەى داراۋ توانايە
 بە تايەت كاتى پشووۋى سائەكان
 ئەم دەرزە بلىن بە مائەكان
 ۋاجبى (نامى) دەرزى ئىسلامە
 ئەمجارە ھىۋاى خۇشى خىتامە

ئەو ياسا دژى دىنى نەبى بى

ئەو ياسا دژى دىنى نەبى بى
ھەزاران مليار نەفرىنى لى بى
دىنى ئەو ھەقەو باقى بەئالە
تامى شىرىنى لە تال مەھالە
ئەگەر دلخوازى ميوەى شىرىنى
ئەبى لە باغى ئاين بېھىتى
ئەوەى لا بىدا لەو دىنە بە دل
دۆزەخ جى بەتى لە پاش ئاوو گل
ئەوانەى دە رچوون لە پى نىيا
نازانى چۆن بوون بە وەھشى چىيا
يە كى بۆ پىباو يە كى بۆ پىبا
يە كى بى كەشتى پرووى كرده دە رىا
ئەو مالى دزى ، ئەم تالانى كىرد
يە كى نامووسى ھاومالانى بىرد
لە دنيا دە رچوون بە بى تفاقى
بى بەش لە پاىەى بلىد ئەخلاقى
ئادەمى ئەبى پۆلەى ئادەم بى
لەسەر ئوسوولى دىنى خاتەم بى
جا فەرموو بۆ ئەم پەوشتە پاكە
كە پى پەسوولى خواوەندى تاكە
(كما تىون تموتون) بە ھەق
(كما تموتون تىون) ئەلھەق

ئەلا ئېھۋە لې بارە گادا
 بە ئىستىعدادى دَل لى ئارادا
 چون زمانى دەم بە وىنەى ئەبگەم
 واتەى بۆ سەمە نەك پۇجى ئەكرەم
 زمانى ئىستىعداد بە حەق زمانە
 شاىستەى لوتقى ذاتى يەزدانە
 (نامى) زمانى ئىستىعدادى خۆى
 ھىۋايە بېى بە ھادى لەبۆى

★ ★ ★

بە (لا اله الا الله)
 قەسەم بە خىۋاى تاقى تەنىيا
 خىۋايە تۆجەى و قەيۋومى
 ئەزەلى و ئەبەدى بېى ئىتتىھا
 خەللاقى عەين و عەرەزى
 بېى سوورەت و بېى ھەيۋولا
 واقىقى پازى نېھانى
 كاشىقى چەند ئەسرارەھا
 ھەر تۆى بە حەق يارمەتى دەر
 ھەر تۆى لەبۆ بەندە پەنا
 پەحمى فەرموو بە ئەحوالم
 يا (أرحم من رحما)
 بە پاىھى خۇشەۋىستە كەت
 بە نەفسى پاكى پېر بەھا

به جاهی ئەحمەدو مەحموود
 موخەمەدی ئەرزو سەما
 شافییی پۆزی مەخشەرە
 خاوەنی حەوزە (للظما)
 بەو قوبوول بوو تەوبەیی ئادەم
 مەخسووسی (علم الأسماء)
 (نامی) گەلی تاوانبارە
 دووری خەرۆ لە جایی سیا
 (نامی) بە تو بوو بە ئینسان
 (یا من خلقت آدماء)
 (نامی) تو کردت بە زانا
 (یا من علم العلماء)
 تو داتە دەستی دوستان
 دەرجوو لە جایی عیداو عەما
 با پرزگار بی لە دەردی دل
 دلی بی بە حەقنوما

★ ★ ★

دەریای هادییە قورئانی پیرۆز
 چەند فەرعی هەیه هەمیشە دلسۆز
 بەکەم فەرەگەیی تەخویلی ئەبی
 لەبو بەیانی بوو موکەسیبی
 بە واتەو پەفەر ئەمجا بە تەقریر
 بوو وەفا بە حال بەشیرو نەزیر

فەرعی دووهمه ته قیری ئیجماع
 که ئیجماع پیکهوت نامتی نيزاع
 هدرکس له ئیجماع لایدا به دل
 بی دهستو کویره و ناگاته مه نزل
 سینهم فەرعه کهی به ئیجتیهاده
 (نقده) بو دین مایه ی پرشاده
 بهم فەرعه نه بی سوودی ئیستینبات
 نه حکام نه گاته پایه ی ئینزیبات
 ئاینی ئیسلام عاممه و نه بهدی
 ئیجتیهاده فەرزه به پای ئامودی
 چوارم فەرعه کهی عیلمی زانایه
 بو ته عیلمی عام له پرووی دنیایه
 نه و زانایانه ی خادیم بوون بو دین
 ناویان نووسراوه لای موخته هیدین
 ته عیلمی ده رزی دینی موحه ممد
 جهاده و فه زله و شه ره فی نه بهد
 پینجهم فەرعه کهی له ئیعتیسامه
 شه شم ئیتاعه ی گوره و ئیمامه
 حه و ته م ئیعدادی عودده بو خیسام
 هه شتم ئیعتیساد له بو خاس و عام
 نوهم خولقی بهرز نه علا کهی سه بره
 جا سیدق و سه فا ده وره به ده وره
 ده هه مین سیدق و عه هدو وه فایه
 خو زگه م به و که سه ی دوور له جه فایه

یازدهم فہرعی تیماری بیمار
 بہرزی تم فہرعی دیارہ و ناشکار
 دوازدهم سیلہی گہلی مہرحامہ
 سیلہ بنہمای پرحمہتی عامہ
 سیازده سنعت و کارو کاسبی
 نگہر پیاویکی بو حہق تالیبی
 مہمانہ ہموو دوو شتیان مہوی
 بی مہو دوو شتہ پہکتان مہکھوی
 یہکم تہنویری مہولسای کیرام
 لہبو دہروونی خاوان مہغیسام
 تا بہر لہ ہمووان پرووبکہنہ خوا
 تہنہای بیوینہو میسال مہبہدا
 دووہم میدارہی مہمامی عادل
 عالم و سالم خوش دہروون و دل
 بہم دوو فہرعانہ عالم مہمینی
 مہمانہ نہبوون دنیا نانویتی
 دنیا بہ بی نوور یا بہ بی مہلہام
 یا بہ بی فہرمان ناگاتہ مہنجام
 مہم دوو فہرعی بوو وک چراخانہ
 سہراسر جہان مانگی تابانہ
 مہوی بہ مہوی موجیتی ہادی
 دہمی تہر نہبی شہخسبکہ عادی
 عادی بہ مہنمای ماددی تاریکہ
 ریگوزہرہکھی گہلی باریکہ

ٺهٻي به جيڳهي ڊڙندو دهعبا
 خه لڪ به ٺاشڪرا به ڪٿري ٺهخوا
 ڪه پڙنگاي به ههشت گوم بوو له به رچاو
 خه لڪي بو ڊوڙهه غار ٺهدهن به ٺاو
 پٽي پي ويجداني و ڪاري ٺارهوا
 پهنجي ٺينسان گشت ٺهدها به ٺاو
 ٺهڪا به وهشي و ڊڙندهي ڪيوان
 ٺهگويڙ ٺهوه بو به رهي ديوان
 ڪي ديويه به دتر له وهشي و له ديو
 دهستي خونساوي و دهمي پر جنيو
 بهم جوڙه ٺهرواو ٺهگاته ٺهوپهڙ
 ڪفنه ڪهي ٺهٻي به خراپه و شهڙ
 جا خودا هر تو پهناي ٺادهمي
 بهانخه ٽه سهڙ پڙنگهي سالمي
 (نامي) له حالي وا بهنا ٺهگري
 هه ٺا له گوشهي قههرا جي ٺهگري

★ ★ ★

بنيادهم وهها دروست ڪراوه
 خاوهن به هره بي له هه موو لاه
 به لاي خودادا تهيري قودسي بي
 شابازي بورجي به رزي ڪورسي بي
 بهعني به پراستي ٺاگاي له دل بي
 ٺاوينهي چراي مال و مه نزل بي
 پاڪي ڪاتهوه له خولقي خراپ
 دوور بي له قين و عيناو عتاب

دوور بی له ههرچی نهی لی کراوه
 وایی بهراستی بووتری پیاوه
 به لای دنیا شاخاوهن بههره بی
 هوشیارو تیکوش خوش عیاره بی
 زاناو توانا بی ، خاوهن سعته بی
 خاوهن غیرهتو به مرووت بی
 نهوند دلدار بی دهشتی یا کتوی
 شیرتی دابتی به بهچکه پتوی
 بدا له جادوو به هیزی عاسا
 بدا له دهریا به وینهی موسا
 نهترسی مهگر له خودای عزیز
 پرواته ناگر وینهی تیراهیم
 له ههموو کارا میانه کار بی
 میانه پوهی وتوو کردار بی
 نه خوا له بیری خوی بیاتهوه
 ههتا پال نهدا به نههاتهوه
 نه دنیای روشن تاریک کا له خوی
 تا مارو میروو ههلمهت دینن بوی
 پتویسته تینسان هه میسه وایی
 بو دینی شیخو بو دنیای شا بی
 نه دین بی دنیا ، نه دنیا بی دین
 پتوبوار نابه نه سهر (حق الیقین)
 (نامی) له داخی ئاده میی نابار
 وهخته شیت بی و بداته کوسار

ئىنسان بە ئەخلاقە

گوئى بگرە لە من ئەى پۆلەى پەسەن
لە حدەيسايە بە پاىەى (حەسەن)
ئىنسانى پەسا لە پوووى دىنادا
ئەبى و بىزى لەم بارە گادا
حىلم و حەوسەلە وەزىرى ئەو بى
عىلم دۆستىكى لە كۆنەو نەو بى
سيفەتى نەرمى زال بى بەسەريا
بەرگى بى شەرمى نەكرى بە بەريا
سەبر سەرسوپاى ھىزى كارى بى
نەك ھەلەو پەلەو بەد كردارى بى
تېكۆشان بۆ كار بە گوڤرەى ئىمكان
بكا بە پىويست لەسەر پوووى جىھان
ئەم فەرموودەيەى ھىئاوہ بە پاس
حەكىم لە زاناي نەتەوہى عەبباس
ئادەمى وئىنەى بەيكرى واىە
بىن بۆ تەماشاي لە ھەموو لايە
بەيكرىكى وا پر لە جەوھەرى
سەرتاپاى لەشى ھەموو گەوھەر بى
گەوھەرى سەرى لە شەجاعت بى
گەوھەرى سىنەى عىلم و سنەت بى
گەوھەرى تەختى تەوئىلى پانى
پازايتەوہ لەبەر جوانى

ماوهی پوخساری به وینهی هتاو
 پرووناکی بدا ، دل بیته بهر چاو
 گهوههری دهم و زمانی وایی
 وتاری شیرین چهشنی ههلوای بی
 گهوههری دهستی کیسهی کهههه بی
 به پیی دهسهلات زور بی یا کهم بی
 دوو گهوههری پیی ههروهه کههههههه
 پئی چاکه بهر پی ، پوزه یان شهوه

جهوهههری ئینسان زور بهقیمهته
 چون دارای عیلمو عقلو همیشهته
 نهخلاقی بهرزی بهکه میان سهیره
 نههجاره راستی و چاودیری قهدره
 وهفا به وهعهدهو بهیمانی پرسی
 نهکه بهیمانی بهد وهه خوا نهناسی
 بهدهوام لهسههر نهه حالهتانه
 نههیی به مهردی فهردی زهههههه
 مادهم ئینسانی دل به ئیحسان به
 له کاری نابار دل هههههههههههه
 وتاری (نامی) به دلسوژی به
 مهبهستی بو گهل هههههههههههههههه
 بهینی ئیسلامو خههههههههههههههه
 له مابهینی هههههههههههههههههههه

ٲيمه ساده دل سافو بي گهردين
 بهم بي گهردي به گيرودهي دهردين
 ٲيمه په شينين ، نهوان مورتهب
 ٲيمه به سيتين ، نهوان موره ككهب
 هر مووي لهوان جوړي نه خوئي
 پرويان هر ساتي پرنگي نه نوئي
 دنيا لاي نهوان به كم هه دهفه
 هر دنيا مايهي فهخرو شهرهفه
 به چه نهاي چه ند سال ، به چند و سيله
 خو حازر نه كهن به هول و حيله
 هه تا بمين له پروي جيهانا
 وهها به زاهر يا له په نهانا
 كه سيان بي ناوي مه گهر نهو كه سه
 بو سوودي نهوان خاوهن نهفه سه
 عه هه دو په يمان و ويجدان و ٲيمان
 له لايان ني به وه كوو بينمان
 ٲسته ناچارين بو زيني دنيا
 ٲيداره له هر شوووري وريا
 له باش ته وحيدى خواي په روه ردگار
 به كيتي ناس بين له پروي پوژگار
 به هزي هوش و به په وشتي بهرز
 به دل نه ستووري ، به بي ترس و لهرز
 بينه كايه وه له گه ل كاينات
 به عيلم و سنهت ساعات به ساعات

لهسه ر بیری پاست بگهینه ته دبیر
 به لکو پزگار بین له تاریکی بیر
 دووره ئیختیلاف له دینی ئیسلام
 فهرمانی خودا هات به ئیعیسام
 فهرمانی په هبه ر پاسته به خوا
 به ههوت پریخۆله کافر نان ئه خوا
 ئه گهر غافل بی لهم کۆنه زپره
 ئه مری به دهردی پریخۆله کویره
 ئیمان پئویسته بو پرووناکی دڵ
 تا جرات بی بو مال و مه نزل
 عه قل پئویسته بو ژینی جیهان
 بو نه جاتی گه له دهردی په نهان
 زانست پئویسته بو شاره زایی
 هه تا مه شفوو ل بن به پئنومایی
 پیشه و سنه تی به نرخی بالآ
 گه له پاریزی له دهردو به لا
 دوورینی فه رزه له بو بنیاده م
 تا نه که وپته ناو چالی نه ده م
 په کیتی گه لان سیحه ته بو دڵ
 بی سیحه تی دڵ هه ل نابی موشکول
 په که م په کیتی په کیتی دینه
 هه ر په کیتی دین مایه ی ته مکینه
 بو شه ر بی سووده هه ووشه ی بی عه مه ل
 بی عه مه ل بووچه نیازو ئه مه ل

کرده وه شهرته له گه لّ تیین
دهوام پیوسته تا دانه میتین
ئهرنا بهو خودا بو خوی خودایه
خهرمانی خه یالّ خهرمانی کایه
واته تهنیهه بو شه خسی غافل
یاخود تهوجیهه بو شه خسی عافل
ئهرنا سه د خوتبه نابئی به دهنگی
له لوللهی توئی یاخود تفهنگی
(نامی) ئه زانی بی هیزی قه سه م
سه رکه وتوان گشت سه رکه وتن سه رجه م

یادنامهی مهردان

یادی مهردانی گه وره ی ئه م ئه رزه
له سه ر ئینسانی به وه فا فه رزه
چ مورشیدانی مه نبه عی ئه نوار
چ ئوستادانی عوله مای ئه برار
حوقوقیان هه یه کۆمه لئی پینشو
له سه ر کۆمه لئی وه چه ی داهاتوو
له جومله ی ئه وان مورشیدی به رزم
مایه ی فوتووحو به رزیی سه ره رزم
عه لئه ددینی عومه ری عوسمان
فه ردی ده وری خوی ، نادیره ی زه مان

که سوودی یی دام به مادده و مه عتا
 بوو به په هبهرم له پرووی زه مانا
 له بو ته نویری له تیفه ی دلم .
 که بوو به چرای مال و مه نزلم
 له بو ته رغیم له سهر دیراسه
 له سهر هر کار ی په سهندو پاسه
 له سهر ته رویجم بو خرمه تی دین
 له بو ته درسی زومره ی تالیین
 بو پزگار بوونم له گه لی مهینه ت
 به مال ، به مه قال ، به حال ، به سوچه ت
 به موژده دانی ئاشکراو په نهان
 به دوعای ته و فیک بو عیلم و ئیمان
 به یانی هه مووی زه حمه ت و دووره
 ژماره و عه ده د غه یره زه رووره
 نه وه نده نه لیم لای خودای عالم
 جه زای به ئیحسان (بالوجه الأتم)
 ئه م زاته به رزه ی خاوه ن که رامه
 خاوه ن ییروژیی چه رخی نه ییامه
 ته قریبه ن چل سال ژیم له گه لیا
 نه گه پام له گه ل مه کنوونی دلیا
 هیچ که سم نه دی له چه رخی ئافاق
 وه کوو نه و جامع بو حوسنی نه خلاق
 په که م ئیمانی نه وه ند پته و بوو
 قه سه مت نه خوارد سینه ی پرته و بوو

فهرمان بهرداری نه حکامی شهرعی
 نه حکامی نه سلئی یا حوکمی شهرعی
 باوه پری و ابوو به موجته هیدین
 کهوا کۆله کهی پتهون بو دین
 بو خزمه تی عیلم ، له بو عوله ما
 خادیم بوو به دل به گویره ی توانا
 کوپری باوکی بوو عومهر ضیادین
 بو فیداکاریی دهرزی عیلم و دین
 دووهم نادر بوو میزان و قه دری
 له بابی هیزی جهوسه له و سه بری
 من که سم نه دی نه وند سه بوور بی
 ته سلیمی قه زای نزیک و دوور بی
 چ له سه ر مه رگی نه ولادو نه حساب
 چ بو پرووداوی به دی بی حساب
 چ له سه ر عیدای گه لی نامه ردان
 چ بو نازاری دل له بی ویجدان
 چ بو ناساغیی نه ندامی پاکی
 چ بو فه وتانی مال و نه ملاکی
 سیه هم سه خاوه و که ره می دهستی
 له سه رفی مالآ نه بوو مه بهستی
 ماده م بوایه هه رچی مه سرووف بوو
 له لای عه قلی نه و حق و مه سرووف بوو
 چواره م غیره تی بو ئومووری دین
 بو غه یووری وا هه زار ئافه رین

پينجهم بۆ غەفوى ئەھلى جەسارەت
 بە كار ، بە زوبان ، يا بە عييارەت
 شەشەم بۆ پەرحم و بۆ مېرەبانى
 نەمدى لەو چەرخا ھەرگىز ھاوشانى
 ھەوتەم بۆ پاكىي دەم و دەروونى
 ھەرام بوو لەلای وتارى دوونى
 ھەشتەم بۆ سىدقى لە وتارەدا
 لە ھەر بابەتت ، لە ھەر كارەدا
 درۆم لى نەبىست ماوەى ژيانم
 قەسەم بە قەدرى دىن و ئيمانم
 نۆھەم بۆ سىلەى ئەرحامى ھەموو
 ئەوھى مومكىن بوو درىغىي نەبوو
 دەھەم دەوامى لەسەر ھەسەنات
 و تەھى نادر بوو لە پرووى سەربسات
 سوورەتى نوژنى ئەوھند بالآ بوو
 بە ھەق موناچىي ھەق تەعالا بوو
 كە پائەوھستا پروو بە قىلەى ھەق
 ھەبىت ئەبارى تەبەق بە تەبەق
 وەزعى پروكوع و سوجوودى وابوو
 تاعەتى بە ھەق لەبۆ خودا بوو
 خوشووعى وابوو ئىنسان ئەترسا
 كە بېھۆش بووھ لە بەھرەى قودسا

من ئەو نوژانەى لىو چاوم پى كەوت
لى كەسم نەدى ھەتا بە ھەل كەوت

★ ★ ★

لەپاش ئەو يادى مامۆستاي دەرزىم
پەھبەرى تەمى و تەرىبى يەى بەرزىم
شىخ عەبدولواھىد بن عەبدولسەمەد
مەزھەرى نوورو مەنبەعى مەدەد
ئوستادى مەنتىق سەيد موحەممەد
ھەروا بۆ دەرزى فېقى موعتەمەد
موحەممەد سەئىد عوبەيدى نىسبەت
خاوەنى دىن و عىززەت و عىققەت
بۆ گەلەنبەوى و بۆ (لب الاصول)
چەن دەرزىش لەلای شىخ باباپرەسوول
خودا جەزايان پى بداتەو
لای بەرەحمەتيان لى بىكاتەو
بەتايەت مەولاي ئاخىرىن پايم
واسىتەى عىلم و عەقل و سەرمایەم
شىخى شىخ عومەر سوورەت گولباغى
مەشھورى دنيا (ابن القرەداغى)
ئەو ھەقايقەى لەومان وەرگرتن
دوايى يان نايەت ھەتا بە مردن
بەلاغە و مەنتىق ، ھەندەسە و حىساب
بۆ موناژرەيش پىسالەى ئاداب

(تهذيب الكلام) بۆ ئوسوولى دىن
 ھەتا لە دىنا بگەين بە يەقین
 بۆ ئوسوولى فيقه (جمع الجوامع)
 ئوسوولى فيقهى پەسوولى شافىع
 حاشىيە لارى بۆ شەرحى قازى
 خواو يېغەمبەريان لى بى پازى
 (تشریح الافلاك) ، پيسالەى حساب
 (ربيعى مجيب) لە گەل ئوستورلاب
 چەند عىلمى تىرىش غەبرى ئەمانە
 لای ئەو قىريان بووين بەو شىوہ جوانە
 ئىجازەى پى دام بۆ تەدرىسى دىن
 بۆ زانىارى بە فەقى بەخشمين
 سى نەسىحەتى بەنرخى کردم
 کە لە پى زىنا بۆم بوون بە پردم
 يە کەم : پۆزانە دەرزى فەقىکان
 ئامادە بکەم بە دل و بە گيان
 دووھەم : ھەر پۆزى کەمە يا زۆرە
 موتالای فيقهى دىنى زەرورە
 سىھەم : بسىرم گشت کاروبارم
 بە خوداوەندى پەرورەدگارم
 ھەزارو سىسەد چلوسى ھىجرى
 - بە کۆگای نوور پى ناو چالى قەبرى -
 ئىجازەى دامى دەرز بلیمەوہ
 فەقى لە دەورى خۆم کۆکەمەوہ

بۆ خزمەت کردن به زانست و دین
 به شه‌ری پاکى خیر المرسلین
 ئەو ئوستادانە ئوستادى ئیمەن
 مایه‌ی ته‌جه‌للان له (وادى الأيمن)
 له‌وانه‌وه هات بۆمان به‌ره‌که‌ت
 بۆمان بوون به کۆی خه‌رمانى پ‌رحمه‌ت
 نووریان له دلدا ئەدره‌وشیته‌وه
 دلمان به‌و نووره‌ پ‌روون ئەبیته‌وه
 (رضى الله عنهم اجمعين)
 (وعنا بهم مع الطالبين)

★ ★ ★

سیرپ‌و حکمه‌تى قه‌زای خوداوه‌ند
 که‌س لێ تێ ناگا مه‌گه‌ر هۆشمه‌ند
 ئەو هۆشمه‌نده‌یش خاوه‌ن ئیلهامه
 واریشى دینی (خیر الانام)ه
 ئەویش خامۆشه‌ له‌م ده‌نگوباسه
 چون که‌تمى ئەسرار خاصه‌ی خه‌واصه
 ئەگه‌ر ئەته‌وی ب‌زیت به‌ئارام
 له قه‌زای خودا مه‌دوه تا ئەنجام
 سیرپى ئیجاب و سه‌لبى سیفه‌تى
 سیرپى ته‌ئسیری وه‌سفى قودره‌تى
 نایزانی مه‌گه‌ر ئەوه‌ی خوداوه‌ند
 ئیلهامى بکا به‌ك له هه‌زار به‌ند

كەس حالى نايى ئەسرارى ئوموور
 مەگەر بە دەرزى (كاشف الصدور)
 ئەوئەند بزانه جىبى توهىمەت نى يە
 قەزاي خوداوئەند بىي حىكمەت نى يە
 ئەجزاي دەروونى (نامى) ئەئالىي
 بۇ سىرپى كارى ساتى لە سالى
 بە خدرو مووسا تەي نايى باسەم
 مادەم حىكمەتى قەزا ئەناسەم

كەس ئەئالىي مەن بەرزەم

برا ، كەس ئەئالىي مەن شەخسى بەرزەم
 مەن پايدارو سەرۆكى ئەرزەم
 ئەئالىي مەن خاوەن خىرو پىرۆزىم
 مەن خاوەن پەحم و خاوەن دىئۆزىم
 مەن سوودم ھەيە بۇ مووسولمانان
 مەن ھەلکە و تووم بۇ نوورى ئىمان
 بەو خودا كەوا ھەر خۆي خودايە
 بەروەردگارى ھەموو دىئايە
 بەو خودا كەوا خاوەن سىقاتە
 بە سەلب و ئىجاب پىر كەمالانە
 بە بىي تەوفىق و يارمەتىي خودا
 كەس وای لىي نايەت كە جىلوە بىدا

خانوو تا چرای تیا هه لئه گیرسی
 ئه سبابی ناومال نابینی که سی
 لهش هه تا هیزی هاتو چووی نه بی
 دل هه تا نوورو پرته وی نه بی
 چاو تا پاک نه بی له تۆزو غوبار
 گوئی تا پاک نه بی له ماددهی زهنگار
 (الحاصل) مه قسوود بی بوونی ئه سباب
 جی به جی نابی به نه صی کیتاب
 (و آینه) هه تا (سیبا)
 لهم باره وه گهرد له دل لئه با
 به کئی تا دهرزی وه رنه گری به دل
 نابی به زانای ته واوو کامل
 که واته ئه ساس له سه ر ته و فیه
 ته یسیری ئه سباب واته ی حه قیه
 ته و فیه وای له کوئی ، به قوربانته بیه
 به دوستی راستی میهره بانته بیه
 بی به لاهه وه دهس که ره ملم
 به لکو داگیرسی چرای مه نزل
 به لئی نیشانه ی ته و فیه که لیکه
 کات و شوینه وار وینه ی هه لیکه
 په فیه و موحیت ، زرووف و زیوار
 ئینسان ئه به نه پایه ی به خیار
 کاتی خواستی بوو خودا بو ئه مان
 ئه مانکا به جی ئه مان و ئیمان

یەكەم ئەسباب و ھۆی بەختیاری
دۆستی پاكانه بە خۆش كرداری
پەرفیقی چاكەن مەكینهی حەقە
كۆ كەوتە بەری باش مووہ ففەقە
پارچە گۆلۆ بوو (نامی) لە چیا
پێبوارى پێگا ئەچوو بەسەریا
تەوفیق وا كردى بە گۆلى گۆلدان
پێى پازاندەوہ مەجلىسى یاران

حیکمەتى بالیغە

حیکمەى بالیغەى پەروەردگارە
ئەم كائىناتى شیرین دیدارە
مەعدەنى دنیات حەیان و ئىنسان
ھەموو بەپێزن بۆ پێزى خۆیان
خاوەن ئافاقن بە پایەى ئاسار
ھەركام ئوفوقى بۆى درا قەرار
(وان من شىء الا یسبح
بحمد ربہ) ئایەتى فەسبح
ھەركەس كاریكى بۆ دامەزراوہ
لەگەڵیا ئەزى ھەتاكو ماوہ
كان و گياو دار ، گيانلەبەرە كان
كبوى یا مالى یا نەوعى ئىنسان

فریشته بو فەرپ بو ذیکری خودا
 بو فەرمان کردن له سەر ماسیوا
 پەری بو کاری سەلبی و ئیجابی
 چ بە مەوهه به چ ئیکتیسایی
 تاپهتی ئینسان نهوعیکی وایه
 سەرگردانه بو عەقلى به مایه
 (انى أعلم ما لا تعلمون)
 وەرگره و له خواى خۆت به مەمنوون
 هەرکام ئیلهامی کاریکی کرا
 هەرکەس بو کاری دەسینشان کرا
 هەرکام وەزیفه ی خۆی به جی دینی
 به یارمهتی حەق قەت دانامینی
 پەگەزی ئینسان له دوو ئەسلی بەرز
 دروست کراوه و کەوتۆته سەر ئەرز :
 نووری فریشته و ماددهی حەیوانی
 جا کەوتە کردار به پێی ئینسانی
 ئەگەر مایل بوو بو لای فریشته
 بزانی بەرزە و جیگه ی بههشته
 ئەگەر تالیب بوو له بو حەیوانی
 کاری وا ئەکا یاخوا نه زانی
 له درنده و دیو به دتره و زیاتر
 له جنۆکه ی بی دین پەش و سیاتر
 شیتە و زیانە وەر ، دوو پشکه ، ماره
 وەحشی کێوانه ، درنده ی هاره

ئىنسان سەر بېرىۋېشى بېشىرىزىنى
 لەم كارە بەدە ھىچ دانامىتى
 دېرندە كىيىم ھەر يەك بە بارى .
 ئەدەن بە عالم تېشى و ئازارى
 ئىنسان ئەنواعى ئازارى ھەيە
 ئازارى و ھاھىسايى نى بە
 تەبىئى ئابارى تەعلیم دراوہ
 بۇ ئازارى خەلك دىارى كراوہ
 ئەم خولقە شەپە وا لە گەلئانا
 پەل پائە كىشى لە گەل زەمانا
 تا دەستى ئەپروا بۇ دەسدرىزى
 سېرە و بى كارە لە بەر سەرگىزى
 كاتى بە دەس بوو ئەكەوتتە كار
 مشكە و دوو پشكە و بەرازە و پەشمار
 خودا لامانده لەم خولقە بەدە
 بۇ فرمانى وا دەسمان پى مەدە
 (عدم القدرة عصمة) پاسە
 (نامى) بەسى بى ئەم دەنگوباسە

فام پىويستە

برا ، پىويستە تىمە بقامىن
 وەكوو كاروانى چەرخى ئەيامىن

جیهانش وئنهی کاروان سه رایه
 هر هاتوچوو هه تا هه تابه
 هر چینی چهنه رۆژ تیا یا مه مینتی
 نه و جانی به تی کوچی لی دینتی
 نه و زهنگه و دهنگه ، نه و هه راو سه دا
 نه مرۆ دیارن ، نامینن فهردا
 سه بهی نه دهنگه و نه پهنگه و نه بو
 نه باسی منه و نه تاریفی تو
 به لکو نه وانهی له پاش ئیمه دین
 که خاوهن مال و خاوهن پینگه و چین
 به ده گمهن میژووی نه چینه ناگان
 هه موو مه شغوولی ئومووری دنیان
 مه بهست مه شغوولن به کاری خو یان
 نایه ته دلان باسی پیشینان
 مادهم وه هایه نه و که سهی چاکه
 چه رخی خو ی نه کا به و چه رخی تاکه
 کاری وا نه کا له پینگه و بانا
 خیری بمینتی له پرووی جیهانا
 دنیا دنیا به بو فرمان کردن
 نه بی جیاواز بی له حالی مردن
 نه و پارچه که له و نه مینتیه وه
 خه لکی به قازانج نه یسینتیه وه
 نه مه یه دنیا و نه حوالی ئینسان
 گهر سوو دمه نده یا خود به زیان

ھەرکەس دەفتەری خۆی ئەکاتە مل
 مەسئولە لە خۆی عاطیل یا عامیل
 ئینجا ھەرکەسێ خۆی و پەفیی
 ھەرکەسێ خۆی و بەھەری تەوفیقی
 ئەوەندە ھەبە ئەبێ بزانی
 ئینسان و ھاوڕێ دوو ھاومیزانی
 سیاچارە یە ھاوڕێ نالایق
 خاوەن بەھەرە یە پەفیی صادق
 خوا ئەآی : « کونوا مع الصادقین »
 لە گەڵ صادقان ئەبنە مۆتەقین
 (نامی) ناناژێ بە پایە و مایە
 مەگەر بە تکای شای خاوەن سایە

بۆیە ئەم دنیا وێنە ی دەریایە
 ئینسانی تیکەوت ئیتر دەرنایە
 تێ ناگا ھەتا ئەکە وێتە ناو
 چونکە ئەترافی نابینێ بە چاو
 جاذیبە ی زیاتر لە کارەبایە
 موغری یاتە کە ی بێ ئینتیھایە
 دارایی و مألە ، جاھە و پایە یە
 ئارەزووی نەفسی ناکارامە یە
 دێ پات ئەکیشێ بەقەد پێویستی
 باش ئەو میقدارە بەوۆ ناوەستی

ئەتخاتە سەر پىيى ھەواپەرسنى
 بە پلە ئەپۆى بۆ خۆپەرسنى
 جا خۆپەرسنى بەرەو پەستىيە
 كە پەستى داھات نۆرەى مەستىيە
 كاتى سەرخۆش بووى بىي ئاگا ئەبى
 پاپابى ناكەى بە شەرعى نەبى
 ئەمجارە بە دل دىتە سەر سەما
 لە خاك دەرئەچى ئەپۆى بۆ سەما
 بەينى بە سەيران لەسەر پۆزگار
 ئەمىنئەوہ بىي ئىش و ئازار
 جا بە كئوپر ئەكەويتە خوار
 بىي كەس و بىي دەس بىي دۆست و بىي يار
 ئەوئەند ئەم باسە بەراورد كرا
 لە شەوا ديارە بىي شەوقى چرا
 ئەمجار تى ئەگەى كە دىساي دەنى
 زۆر بىي وەفایە مەخسوس بۆ غەنى
 يەغنى دوژمنە لە بەرگى دۆسا
 پەقەست بىي ئەكا لە كاتى كۆسا
 دەست و بىي بپە كاتى دەسبۆسى
 سەرىشت ئەبپرى كاتى سەر لووسى
 بەرەو پروو خەندە بە لئوى نازار
 كە پىشتى ھەلكرد ھەر ئىشەو ئازار
 بۆيە فەرموويە شای خاوەن بەھا
 دنيا مەلەوونە خۆى و (ما فىھا)

مه گهر ئه و نه دهی ذیکری خودایه
 یا عیلم و ته علیم له لای زانا یه
 سه ره تایی خه نده و ئه نجامی په نده
 گیرۆدهی دنیا هر ده رده نده
 به لام من چی بکهم له فه راموشی
 ئازار له یاد چوون له کاتی خوشی
 (نامی) له داخی دنیای بی به روا
 وه خته سه ری خۆی هه لگرتی و بر وا
 هه ی داد هه ندی شت سه ر ئه سوورپیتی
 ها وه خته ئینسان خۆی بدو پیتی
 ئینسان له ئاده م ، ئاده م له خا که
 خاکیش ئه سلکی خا وین و با که
 بو چی هه ندی که س پایه ی وا په سته
 هه ندیکیش بالای به رزی مه به سته
 ئه گهر پیم ئه لئی ئه سباب ئه یگورپی
 ئه م دنیا له سه ر ئه سباب ئه سوورپی
 ئه لیم ده ی بو چی چه ند که سی خا وین
 خا وین عه قل و هو ش ، پاکیزه دا وین
 ئه پو ن ئه خو تین له دانشگادا
 موراقیبی حال له گاو نا گادا
 ده رز هه ر به ک ده رزه ، بایش به ک با به
 گهر هه نده سه یه ، وه گهر حساب به
 هه موویش تی ئه گهن له ده رزی ئه استاد
 له ته علیلات و ته تیق و ئیرشاد

كەچى ھەندىكىيان دەرئەچن بە بۆش
 لە بۆش سووكترن بە ميزانى ھۆش
 بەغزىكىيان پرن لە عىلم و زانست
 لىشى زياد ئەكەن بە گۆرەى پيوست
 ھەندى بە خولق و پرەوشتى مەردى
 ھەندى بە ياساى سەرسەرى گەردى
 ھەندىكىيان پرووناك بە وىنەى قەبەس
 مەزھەرن لە بۆ پاىەى موقەددەس
 ئەگەر پىم ئەلەن زەمان و مەكان
 عەلاقەدارن بەقەدەر ئىمكان
 ھەر يەك قالىبى ھەلئەسووپى بۆى
 بەو وىنە ھەيئەت دەرئەچى لەبۆى
 ئەلەم زۆرم دى ئەولادى بابى
 بە شىرى داىكى عالى جەنابى
 كەچى ھەندىكىيان ئەپرۆن بە لارى
 ھەندىكىيان لەسەر پراستى و ھوشيارى
 من وائەزانم ، باوهرم وايە
 لەسەر ئىستىعداد دەرئەچى پاىە
 ئىستىعداد يەغنى شاكىلەى ئىنسان
 ھەندى بۆ شەرەو ، ھەندى بۆ ئىحسان
 ھەموو فەردىكىش ئەشى بە حىساب
 بۆ سەلب و ئىجاب ، بۆ حوكم و خىتاب
 بەلام ھەندى كەس مەعلومە كەوا
 ئەكەوتتە بەر ئەلتافى خودا

هەندیکیش ئەمەى بۆ هەلناکەوئى
بە خوا خۆشپەتەى چىي بويى و نەوئى
حەقى خۆپەتەى گەر لوتف ئەنوئى
ئىشى ناگيرئى گەر بيشکيتئى
(نامى) لەم شوئنا بەمە زاناىە
حوکم هەر لە لای خواى تەعالایە

پۆیستە ئىنسان بڤامئى

پۆیستە ئىنسان کە هاتە سەر دەور
بوو بە شایستەى حوکمى عەدل و جەور
بوو بە فەرماندار لەبۆ هەندئى کار
لەسەر چەند کەسئى کرا بە سەردار
يا دەولەمەند بوو بە مالى دنيا
لە ماىە و ساىە بە لوتفى خودا
بڤامئى بۆخۆى ، بزائئى کئى يە
خەلکى کام شوئنەو ئەهلى کام دئى يە
حەلیم بئى بە حال بۆ برادەران
پرووى خۆى تال نەکاو چارهى خۆى گران
هەلنەچئى وە کوو کەفى ديزەى پەش
نەبئى بە ماىەى فیتنەو غەل و غەش
نەبئى بە ماىەى بارى بەدبەختى
نەبئى بە سەبەب بۆ ساردى و سەختى
بىربکاتەو بەقەد حالى خۆى
تۆزئى پروانئى بۆ مەئالى خۆى

كاری وانه كا باش نهوهی نه مرئی
 له ناو دۆزه خا جیگهی خۆی بگری
 په حمی ، ئینسافی ، بیرئ ، ویزدانی
 سوپاسیکی حق ، هیزی ئیمانی
 كه می حوقوقی خوی په روه ردگار
 بیته بهرچاو له بو ئیعیار
 تا هاومالانی ئاسوده دل بن
 هیمن دهروون بن ، دوور له موشکول بن
 من له لام وایه به لا سهد به شه
 نهوه دی له سهر ناوچاوی په شه
 تالی پوخسارو تالی گوفتاری
 نه بن به مایه بو گروفتاری
 نه غلبه نه همیشه له سهر هه وایه
 هه وا غورووره ئیتیهای نایه
 غوروور بایی بوون ، شیوهی شه یانه
 له خو بایی بوو له کوئی ئینسانه
 سهد (سبحان الله) لهم بنیاده مه
 چه ند بلیمه تهو چه نده زالمه
 نه خوی نه ناسئ و نه خوا نه ناسئ
 نه له سهر نیعمت نه كا سوپاسئ
 هر ساتی تیر بی نه پروا بو فه لهك
 ناگه پرتسه وه بو پایه می مه لهك
 شایه ، نه میره ، خاوهن ده فته ره
 دنیا له لایا نه مسه ره وسه ره

که لیشی قهوما به سهختی ئه جوال
ئه گری و ئه نالئی ههروه کوو مبال
ئه مه له چی به ، ئه مه له چی بوو
بو ئه وسا ئه مه له بیر په ویبوو
(نامی) ئه نالئی به دهم دهرده وه
تا ئه چته لای سهنگی سهرده وه

★ ★ ★

ئه زانی به حهق ئه وهی هوشیاره
دنیا مائیکی دهر وازه داره
دوو دهر گای ههیه به کهم بو ئه فسه
ئه فیش ئه زانن مایل به ئه فسه
که پویشه ژوور ئه بینئ دنیا
سه ری دیار نی به به وینهی دهریا
په له خوئی و ئاره زووی ئه فسی
له پایه و مایه و ئاره زووی جینی
له جاهو شه و کهت ، له پئی سهرداری ،
له هیوای درئژ بو پایه داری
ته ماشا ئه کا له م لاو له ولاوه
هه ر کهس ئه بینئ مه شغوولی پاره
ئه میش وهك ئه وان دهس ئه کا به پاره
ده ستئ بو که وان ، ده ستیکی بو داو
ئیر مه پرسه که شه که شیکه
ئازا ئه وه به خاوهن به شیکه

هر کس بهشی باش نه خاته دستي
 نيسبته تي نه دن له دووني و پهستي
 بردنه و خواردن ، گرتنه و کوشتن
 هموو جه سوورن له سر خوین پرستن
 بيجگه له مه کرو له حيله بازی
 له غش ، له دزی و کاری جانبازی
 به هر باریکا که بگونجی بوی
 نه که ویتنه سر هوای نه فسی خوی
 ههروه ها نه پروا و سر سپی نه کا
 شه وو پروژ هه روا کاسبی نه کا
 جا به ته ورمی دهردی لهرزوتی
 نه خوش نه که وئی و نه که وئی له جی
 گیانی دهر نه چی به هه ناسهی سهر د
 پرایه خی له خاک ، سهرینی له بهرد
 دهر گای دووه می بو پوچی پاکه
 قاپی په حمه تی خالیقی تاکه
 قاپی ته ربی یه و ته می ینسانه
 مه درسه ی عقل و عیلم و ینسانه
 قاپی یناعه ی خودای عالمه
 قاپی شه ریه ی دینی خاتمه
 ته ماشا نه کا پره له دوسان
 دوسانی سانگی مایل به ینسان
 مه جلیسی یاران پره له شوعوور
 ده ماغ پر نه کا له نه فجه ی عوتوور

باش پرائه بویرى له گهڻ يارانا
 جوانه وه کوو گول له بهارانا
 سهڊ سأل بمتى هه وهك ساتيکه
 هه ساتي کاتي بهره کاتيکه
 که لاکانه وه بو لای که سبی مال
 پروته کانه لای جیگهی کشتوکال
 یا باغو بیستان پر گول و گولزار
 نهشی به پایهی نومهرای کیار
 یا بو لای دووکان بو بازارگانی
 ده جار سوود دینی و جاری زیانی
 یا بو لای کاری تری به حورمهت
 قازانجی تیایی بو خوی و نوممهت
 ده رانه ته که ی له پنی خودادا
 نه به خنیته وه به فوکه رادا
 یا بو مزگهوت و مهدره سهی خاوین
 له بو ماموستا له سهر تا داوین
 چینی پی نه گا له زانای ئیسلام
 وه کوو فریشتهی لایق به ئیکرام
 هه موو په هبه ر بن بو موسولمانان
 هه موو دلهر بن بو نه هلی ئیمان
 کاتي که عومری هانه ئیتیا
 فریشتهی بو دی به قه درو به ها

پۆرحە باکە کەمی ئەبەن بۆ فەلەک
ئەبج بە هاو پێی ئەفرادی مەلەک

★ ★ ★

جا بێنە سەیری ئەم دوو دەروازە
هەردوو یان بۆ عام هەمیشە وازە
یەویانا بپروا حالی بەد حالە
یەمیانا بپروا مایەمی کەمالە
ئەوێ ئەفامی و تی ئەگا لە حەق
جیائە کاتەوێ عاقل لە ئەحمەق
ئەزانی دنیایە بۆ ئینسانە
بۆ ئەو کەسە یە خواوەن ئیحسانە
ئەرنا ئەک سالی ، لە سەد تا هەزار
یاخود ملیۆنی یاخود بە ملیار
ئینسان بیتی لەسەر بەدحالی
کامەتە قەدری و کامە کەمالی
غەیری خواردن و نووستی حەییوان
کە زۆر ئاسانە بۆ وەحشی کتیوان

★ ★ ★

لە خودام ئەوێ بە سیرپی پەحمەت
کەوا پەسایە بۆ هەموو ئوممەت
بمانخاتە سەر پێی دەرگای ئینسان
تا نائیل بێن بە مایەمی ئیحسان
لە دنیای ژینا بە سەرفرازی
بگەینە مایەمی شانازی

(نامی) به ناوی په سوولی په هېر
 بښتی و بمری و پروا بو مه حشر
 کاکه هم دنیا ساری سیرانه
 له سیرانه کیش ښان حیرانه
 پروانې له بو گیانله بهره کان
 بنیادم ، حیوان ، وحشی کتوه کان
 په له وهر له سر ، ماسی له دریا
 هر کام هر بهر گئی هیه له بهریا
 وان له تاو هراو شوړو غه و غادا
 چ له وشکانا ، چ له دریادا
 نه ههنگی هزار ماسی قووت ئه دا
 واشه هزاران په له وهر ئه با
 هر درنده یه و گیانله بهر ئه گری
 نه ک جاری به لکو هه تا کو ئه مری
 هروا ښانه ئه دا له ښان
 ټیکو بهد له لای چون په که و په کسان
 هر کس دهستیکی بی له کارا
 ئه لپی دوژمنه له کارزارا
 هر سه رپړینه و کوشتن و برین
 تیر هاویشتنه و کینه و تانه و قین
 به کورتی جیهان وه ک شیت خانه یه
 هر کس له وی تر به به هانه یه
 هزار خانه دان دران به بادا
 هزار باره گا چوو به هه وادا

ھەزاران كەسى لېھاتووى ھوشيار
 بە زۆرى زۆردار ھەلبەسران لە دار
 ھەزاران لاتى بىي كەس و بىي دەس
 فەوتان بە سزا بۆ ھەواو ھەوەس
 چى بە ئەم دنيا ، لەبەرچى واىە ؟
 تۆ بلىي ، كام سى لەم كارەداىە ؟
 كا كە پىت ئەيىم جىھان جوانە
 دادگاي زاتى خوداي مەتسانە
 خودا زاتىكە زىندووو و زانا
 بىناو شەنەوا ، گۆياو توانا
 دەستوورى ھەبە دەستورئ پرەسا
 بۆ گيانلەبەران ، ئىستا يا ئەوسا
 ئادەمى و ھەيوان لە ھەموو جۆرئ
 بەلدارو بىي يال ، گشت زەردو بۆرئ
 جارئ واز بىنە لە غەبرى ئىنسان
 كارىيان وا لەلای خالىقى مەتسان
 بىي تەماشاكە لە بۆ ئادەمى
 لە ھەر بابەتئ لە ناسالمى
 بە دەستوورى ھەق وان لە ژيانا
 ھەقيان چۆن ھەبئ دئ لە ھەيانا
 يا لە دنيا دا داىئ بەسەريا
 يا لە دنيا دا كە وا لەبەريا
 ھەر ستمكارئ كارئ بەد بكا
 پرەقەمى ھەبە بەك لەلای بەكا

چه نديکمان بينی ئينسانی نامەرد
 مرد به نازارو به ئيش و به دەرد
 ئەو زاتە کەوا تاكو تەنيايه
 ياسای داناوہ بو ئەم دنيايه
 مسقاله زەپەي گوم نابي لە زات
 ئاگادارە ئەو لە گشت کائينات
 هەقی حەيوانی کۆل و داماوہ
 ئەسیتی لەوہی قوچی لی داوہ
 نەهەنگ و ماسی ، مارە يا گەژدم
 بەرازە يا شیر ، جیتە يا مەردوم
 يەك يەك حيسابيان لە گەلدا ئەکرتی
 هەموو شت جەزای پراستی وەرئەگرتی
 ئیتیر باوہ پرت گەر هەيه بە خوا
 بەو شەرعه پاکەي بە حەق دانرا
 بە حەق ئەزانی کە حەق ناسوتی
 زۆری یی ئەچی بەلام نافەوتی
 بەلام ئينسانی بیتە سەر عەناد
 مەر خودا بيا بو سەر پئی پەشاد
 ئەم باسە بە حەق دوورو درێزە
 گەلی مەسافەي نابارو لێزە
 بو ئەوہ ناشی مرویەکی شەل
 بەسەريا برۆا هەروا بەلەپەل
 (نامی) تۆماری نامەي خۆی تەي کرد
 چاکەو خراپە ، چیی کرد هەمووی برد

نارامی دنیا له سهر نیزامه

نارامی دنیا له سهر نیزامه
دنیای بی نیزام دۆزه خنی عامه
که نیزام نه بوو دنیا فووزایه
کهس کهس ناناسی ، ههراو غهوغایه
(فووزا) - بۆری بی (فی) کهی - مهسدهره
مهسدهری کاری بی سهروبهره
(معتل العین)ه ، چاوی نهخۆشه
عهینهن به وینهی شهخسی بی هۆشه
(مقصور اللام)ه ، کورته بالایه
مایه میخهت و دهر دو به لایه
بنه مای فووزا له نهزاینه
له سهر غوروورو ههوا ی بی دینه
نهوهی نهزان بی کهلهی بایی به
دوور له پئی وبانی ئاشنایی به
به جههل و غوروور ئینسانی به دبهخت
سهری خۆی ئه دا له بهردی سه رسهخت
جههل و غورووری به نی ئاده مه
سه رچاوهی دهردی هه موو عالمه
هه ر ئه م دوو دهردهن له پرووی دنیا دا
په حه تی به شه ر ئه دن به با دا
ئینسانی بایی ژبواری بایه
کهلهی کووله کهی پر له هه وایه

★ ★ ★

بزنان یاساو نزام به یه قین
 یه کئی بو دنیاو یه کئی له بو دین
 یاسای دنیاایی بو ژینی مه خلوق
 بو پاراستی شهرف و حقوق
 یاسای دین له بو ئیمان به غه یه
 ئیتاعه ی خودای پاک یی عه یه
 بو پیوه نندی دل له لای خوداوه
 بزانی خودا حازره به لاوه
 جا ئه مانه تی عالم پائه گری
 نفس و ناموسی کس دانا گری
 ئه مین و ئه مان به ناموس و پوچ
 خاوه ن ویزدان و دل پر له فوتووخ
 ئه وه ند مسقالی خه یانه ت نا کا
 ئه یه وئی له ده س خه یانه ت پا کا
 بی نزامی دین ئه م حاله نابی
 بی یه قین یه قین ئه مانه ت نابی
 باش ده ر ئه که وئی بو ئینسانی ژیر
 فه رزه دینداری بو شاو بو وه زیر
 نزامی جیهان به دینه و دنیا
 ئه مه ئه زانی ئینسانی وریا
 (نامی) ده ستیکی وا به دنیاوه
 ئه و ده سه که یشی به دینی خواوه

دەرمانی دلەیی ۰۰۰

دەرمانی دلەیی پڕ دەردو ئیشم
سامانی گلەیی پڕ خارو ئیشم
هەر وەسلێ تۆیە لە پۆزگار
هەر مەیلی تۆیە بۆ من لە کار
دنیای چۆلێکە وەحشەتگای گیانە
پڕ لە ئازارە ، دژی ژیانە
بێ بالایی لە یلای پڕ نەخس و نیگار
دنیای بەلایە ، زینهار سەد زینهار
جیلووی جیهانم لە دیاری و پەنھان
لەسەر خۆشییە بۆ دلی ئینسان
دیدی پڕ ئیشم بێ ماوی و یسأل
ئارام بوونەوی مەحالە مەحال
سینەم مەنجەلی پڕ جۆش و تاو
کەللەم مەسینەیی حەوت جۆشی ئاوە
سا دۆستی گیانی دەستیکت بێنە
گیانی شیرینم لە من بستیئە
ئەو دەستەیی ئەیدی لە جەستەیی خەستەم
دەواوە بۆ زام کەو و مار گەستەم
پۆچی پەوانم ماوای خۆش مەکان
بۆ دامانێیە لە دەوری ئیمکان

بی ته بیی حال زانا به دردم
 بی درمان بکا سینه کهی سهردم
 مه شرب مه سیحای مردوو زیندوو کهر
 عه رب که رامهت ، نه دهب موخته بهر
 تۆزی له تۆزی پینگه ی ئیسراکه ی
 گهردی له گهردی مهلهک سیماکه ی
 بیتئی و بیکاته پیلووی چاوی دل ،
 قهت شیفام نایی تا نه چه ژیر گل
 سا ئه ی دل بهری دل داری عالم
 ئه ی ته بیسه که ی ئازارو ئه له م
 بی ، دل ه ی ته نگم بلاوینه وه
 گهردی سهر دل م بره وینه وه
 به لکو ساکن بی دروون له ئازار
 ئه م دنیا ره شه م بی به گولزار
 به و حاله بزیم له پرووی جیهانا
 به سته ی خۆم بلیم له گشت مهیدانا
 بمرم به شه وقی لبقای دل دارم
 گوپ بی به جیی گو و گولزارم
 که له گوپ درچووم ، پرووم کرده مه حشه ر
 ذیکرم (یا دۆس) بی و نیدام (یا دل بهر)
 (نامی) به م جو ره بزی تا ئه مرئی
 به غنی به خو شی جینگه ی خوی بگری

ياسا گۆران له دنيا دا

ياساي خودايه له سه ر پرووی جيهان
چ به زاهير بي يا خود له په نهان
كاتي كه ويستی کرداري بکا
ئه سبابه کاني ئاماده ئه کا
که ويستی چه رخی ئاخري بيئي
چهند کاری غه ريب بو عام ئه نوئي
عالم سړ ئه کا له و کاره که بوو
وينهي ويرانهي ماواي کونده بوو

★ ★ ★

که چه رخیکی تر بيسته پرووی کار
دلي عالمي بو ديتسه زير بار
دلي پيره کان له بوي ديتسه جوش
چ جايي جواني سه ربه ستی سه ر خوش
نمونه يه کت بو بهينه وه
ئهم باسه ي کردم بو ت پروون که مه وه
سه ر تاي سه ده ي ئي ستاي بيسته مين
که وتنه ته قه لا ئه هلي پرووی زه مين
که وتنه پئي به ره و خاکی پوژاوا
به هيواي چوونه پيزی عوله ما
به لام ئه نجامي هيوايان وابوو
هيوايي بوويان زوري هه وا بوو

پۆلەى ناسكى پاكى موسولمان
 كهوتە سەر خولقى ئەوروپايىيان
 ماوہ يەكى زۆر لەوئى مانەوہ
 لەسەر ھەواى نەفس پاش ھەسانەوہ
 بۆيان پرىختن ئەسبابى ھەوا
 بە ھەموو بارى لہ پۆزو شەوا
 لہ پرى ئىسلامى دەرچوون بەئەغلەب
 غەيرى ياساى دىن کرا بە مەتلەب
 کاتى شەھادەى دەرچوونيان پىدان
 بەو شەھادەوہ ھاتنەوہ لامان
 لايندا لہ پرى ئوسوولى ئىسلام
 كهوتە گۆپىنى ئەفكارى عەوام
 کۆمەليان دانا لہ بۆ پيشکەوتن
 ھەتا ھەموويان لہ ھەق پاش کەوتن
 پىشتەى مەھکەمى يەکتى پرا
 يەردەى ئىعتىصام تەواوى دپرا
 بە دەستى ئەمان مەبەستى دوژمن
 باش جى بەجى بوو زاھىرو باتىن
 نىزام و نەزمى قەدىمى نەما
 کۆشكى پايندەى جارائمان پرا
 کافر لەسەرمان تەواوى زال بوو
 بە وەستاي مېشكى گەورەو منال بوو
 دەولەتى ئىسلام شەوکتى پرا
 ئاگرى جەنگى يەكەم ھەلگرا

چوار سال پرووی جیهان بوو به تۆزو گهرد
 ئاگر بهربووه شیوو دهشتو ههرد
 بهشهر ماندوو بوون له زۆریی کوشتار
 له قاتوقپری و ویرانیی دئی و شار
 گرانی داکهوت له ههموو لایه
 له سهدی پهنجای خهلك چوون به زایه
 که لهئهنجاما شهپر برپایهوه
 چهرخى ئهوروویا هاته کایهوه
 خاکی ئیسلامی داگرت سهراسهر
 ههر یهك بهجۆریی بهشینکی دا بهر
 به ئارهزووی خوئی گهورهی بو دانا
 لهگهڵ مامۆستاو کارگیریی توانا
 ئههجار به تهدریج به پله پله
 کهوتنه تهفردان قهومی جهههله
 یهکهم یاسایان گۆرینی تهعلیم
 وا که کز بیی ئیمان و تهسلیم
 لهبو نهمانی ئادابی ئهوسا
 لیاسیان گۆپی به هیی ئهوروویا
 سهر پرووت و مل پرووت ، قاجو قول گشت پرووت
 پیی هزاران گهنج بهوه ههلهنگووت
 چاکهت و پانتۆل تهنگ بوون بهجاری
 پروکووع و سوچوود بوون به ئازاری
 نازان سهر پرووت نوژی مه کرووه
 تهقلیده کهیشیان کاری مهشبووه

بەرگى قەوارەى لەش بىخاتە پروو
نوئىزى مەكرووھە ، دايمالە زۆر زوو

★ ★ ★

دانشگا گۆپان بە ياساى ئەوان
ياساى دانشگاي قەدىمى نەمان
بە چەند چىنى جوان زىباو نازەنين
كوپانو كچان بوون بە ياساين
ئىهمالى دەرزى عىلمى دىن كرا
لە سەدا دەى ما ، ئەوى لايرا
ئىهمالى تەتبيق بو عولوومى دىن
بوو بە عادەتى ھەموو موسلىمين
تا چىنكى وا نەفس و ھەوا خوا
ھاتە پرووى دىنا لە دىن بىئاگا
ئەوئەند جەسوور بوون بى شەرم و شكۆ
بەرانبەر بە دىن داياتە درۆ
بەربوونە ئەحكەم بو وئىران كردن
فەوتانى دىنيان باش خستە گەردن
بە قسەى زلو قەبەو بى مەعنا
قىمەتتى نەما بو پىساوى زانا
باشان بە ماوہى چەند سائىكى كەم
چىنى تر دەركەوت بوخۆى خاترجەم
بوون بە دزدەسەك بو عەدووى ئىسلام
نە ئەسلىيان پراگرت نە فەرعى ئەحكەم

بو زانا کانش لهقه بیان دانا
 بهسه زمانی بیگانه کانا
 ههتا ناوه کهیش خاوهن هه بهت بی
 زاناکه زۆرتتر به ئه هیهت بی
 وهه یان گوپی یاسا به ناحق
 نهزان زانایه و زانامان ئه حمهق
 ئیسته ئه پروانی ئه مهسه تا ئه وهسه
 نایابه زانای له دین باخه بهر
 نوێزه کان ماون به بی هیزو گیان
 قورئان داماو له دهستی نهزان

جا ئیتر پهنا ههه په نای خوایه
 ههه خۆی خالیقی هه مهوو دنیا به
 به دهستی ئه وه قه بزو بهستی کار
 لای ئه وه پایه ی عه ونو ئیعیار
 چون نا ئومیدی نه ی لی کراره
 ئینسان نا ئومید نه بی تا ماوه
 ئیمانم وایه خوا به مه رحمهت
 هیز بداته وه به هیزو هیممهت
 پیوستی ئیسلام سه بر کردنه
 به عنی حوقوقی حهق پراگرتنه
 ئه لیه ته ئیسه زۆر بی حوقوق بووین
 بو دایه ی ئیسلام خاوهن عوقوق بووین

بۆیه وا خودا سەرکزی کردین
 له ناو عالمنا ناچیزی کردین
 هەر خودا راسته و هەر نه و پاس ته کا
 هەر که سێ بۆ خۆی ئیتر باس ته کا
 له لاینی که وه لا بکه یته وه
 چوار چۆه ی ته ئریخ ناگه پیته وه
 به پێی ته م پۆزه فه رزه هه ل سوو پین
 شیوه ی ته ربی یه ی منال بگورین
 ناو مالی خۆمان وه کوو مه دره سه
 ماموستا بئین به یی وه سو سه
 حه فته یی شه وی ، سێ مانگ له سالی
 ده رزی دین بئین به گشت منالی
 ته خلاقی زانی پاکی یته مه بر
 ده ربخه یین بۆیان ته بن به به شه ر
 (نامی) ته یه وی به گویره ی عاده ت
 مندال بخاته سه ر پنی عیاده ت
 (سنة الله) یه و یاسای خودایه
 هه رچی پووته دا له م پووی دنیا یه
 له سه ر ته سبابه ، هوشیار ته زانی
 یی سه به ب کاری نا کرئی هیچ ئانی
 خه رمانی کوکو له هۆهۆی گایه
 له باو بارانه و له شنهی بایه
 کو مه ل به گه وره ی زانا و هوشیاره
 ئیداره له سه ر مه ردی به کاره

گهوره يې عقله و دهست و دهه نده
 عه فوه و چاوپوشي له خه تاي به نده
 ناو و شوړه و نه ژادي بالآ
 بو ئينسان نه بن به شنهي تالا
 بهرگري له سر چه كي چالا كه
 سه به رزي له سر په وشتي چا كه
 كوتهك به كوتهك ، كه من به كه من
 حيله به حيله مهردى هو شمن
 ناسن به ناسن شمشير به شمشير
 نيزه به نيزه جه وانمهردى تير
 نه و به تفهنگ و تو به قسه ي دم
 بهشت به زينه (والله اعلم)
 مادامه نه سبات بو پي نه كه وي
 چهك پي كه و ته نه گهر بو ت بلوي
 مودارا فرهزه بو زيني ئينسان
 نه گهر به رانه ر بقمي ئيحسان
 كه دهست برآ له كه وان و تير
 پويسته په نا به قه لاي ته دبير
 به لي بو گه و ره مه رجه يارمه تي
 به دهسته و بهسته و عالي هيمه تي
 گه و ره كه دهسته ي خه يانه تبار بي
 فرهزه بي شان و بي ئيعتبار بي

★ ★ ★

مه بدهء پيويسته بو گه و ره و بو گهل
 له سه ر مينه اجي خواي (عز وجل)
 گه لي بي مه بدهء هه رزه و گورزه يه
 چهنه ر پيکوييک بي هه ر شپرزه يه
 فه رزه په وشتي مه ردي به ناموس
 عه دالت فه رزه بو عام و خوسوس
 قه ومي بي عه قل و بي عه رزو ناموس
 ناوي نابيني له په په ي قاموس
 ته گه ر هه لکه وي چهنه ساليکه و بهس
 ته نجامي مه رگه به ته نگي نه فهس
 سياسه ت فه رزه حوسني ئيداره
 نه ک فروئي لي گه و ره ي به دچاره
 مه بده ئي مه حکم ديني ئيسلامه
 هه ر ديني ئيسلام بوخت و ته مامه
 کام مه بدهء وه ها پاک و بي عه يه
 بناغه ي له سه ر ئيمان به غه يه
 دووري له تو زي خوي خو په رستي
 دووري له هه واو هه وا په رستي
 دووري له حوبي مه واوو خاشاک
 پروو کر دنه لاي ذاتي خوداي پاک
 شه سن ته رکاني پيروزي ئيمان
 يه که میان باوه پ به ذاتي يه زدان
 به مه لايکه و فريشته ي قودمي
 به پيغه مبه ران عام و خوسوسي

ئادەم تا خاتەم گەورەى ئەنیا
 گشت پېغەمبەر بوون بە ئەمرى خودا
 ئیمان بە وەحیی خودا بۆلایان
 بە و کتیبانەى خوا ناردنى بۆیان
 بە قەزاو قەدەر ، واتە ھەر خودا
 پەرورەدگارە لەبۆ ماسیوا
 کەس نى بە زەپرپى تەئسىرى ھەبى
 بۆ دروستکاریى شتى کە نەبى
 قانوونى لەسەر ئىعتىدال وایە
 کاسیب بەشەرەو خالقی خودایە
 کاسیە بەشەر لەو شتا ئەیکا
 سەرفى ئیرادەى جوزئى خۆى ئەکا
 ئیمان بە پوژى بەرزى ئاخیرەت
 زیندوو بوونەووە لەبۆ قیامت
 لەبۆ حساب و میزانى کردە
 پاداش دانەووەى چى گەورەو وردە
 ئەمانە ھەموو ئیمان بەغەبىن
 مەعقوولى عەقلى پاکی بىئەبىن
 بەشەر بەشەرەو خودا خودایە
 قەت خودایەتى لە بەشەر نایە
 مەبدەئى ئىسلام بۆ کردەووە کار
 یىنجن مەشھوورن ، دیارن دیار
 شەھادەت لەسەر یەكئىبى خودا
 کە ھەر خۆیەتى و بە بى ماسیوا

شەھادەت بەۋەى زاتى موحەممەد
 ھاتوۋتە سەرمان لەلای خوداۋەند
 پىنج فەرزەى نوپۇرەو پۇژوۋى پەمەزان
 زەكاتى مالى و حجى بىنوقسان
 بەو ئادابانەى بەيان كراون
 لەناو كىتى شەرعا نووسراون
 لەگەل ئىخلاص و ئەدەب بۇ خودا
 ئاگادارىى حەق لە پۇژو شەوا
 كام دىن وەھايە بۇ چاودىرىى عام
 سەرفى مالى فەرز كا لەسەر گىشت ئىسلام
 پىنج يەك و دە يەك ، بىست يەك و چل يەك
 بدا بە دەستەى دامـاوان يەك يەك
 پىنج يەك بۇ خەزىنە ، دە يەك كىشتوكال
 بىست يەك بۇ كىشتە لە ھەندى ئەحوال
 چل يەك بۇ نەختە لە زىپرو لە زىو
 بۇ دەسگروپى دامـااو ھەتو

★ ★ ★

كى بۇلای دامـاوا لائەكاتەو
 كى قەرزى قەرزار وا ئەداتەو
 كى ئەبى بە ھۆى ئازادى بەندە
 بەوجۆرەى ئىسلام لى بەھرەمەندە
 ھەر خىرى بىن لەلای بىگانە
 گىشت وەرگىراوہ لەم دىنە جوانە

ئایینی دادو ئازادیی ئینسان
 دینی پهحمهت و کهرهم و ئیحسان
 دینی دل باکی له غهش و کینه
 دینی پرووناکی ههروهك ئاوینه
 دینی یه کیتی بو هه موو ئیسلام
 په گه زبه رستی مه منووعه و حه رام
 دینی مانیح بی له قیل و ساخته
 ده روون راگری خاوتین و بوخته
 خه لقی بانگ بکا بو په وشتی جوان
 بیکا به سەنگ و ترازووی زیان
 بهر له گشت دینی دینی ئیسلامه
 دینی موحه مه د (خیر الأنام)ه
 ئه و که سه ی ئه لئی من موسولمانم
 خاوه نی عه ه دو دین و ئیمانم
 به لام ئه خلاقی ئیسلامی نه بی
 پی باوه پر مه که هه رچی بی بی

★ ★ ★

به دل له خودا ئه پاریمه وه
 به جووشی ده روون ئه لائیمه وه
 به میهره بانئ و په حمه تی عامی
 دامانمه زرینئی له سه ر ئیسلامی
 وه کو چۆن به فه زل دروستی کردین
 له پیزی عه بدا ناو نووسی کردین

تەو قىمان بىدا بۇ ئىخلاسى دىل
 بۇ نى بەتى پاك ، بۇ پاكىي مەنزىل
 بۇ ئەو پەقئارەى مەقبوولە لەلای
 بۇ ئىرشاد ، بۇ لای ئەسبابى پەزای
 بىمانپار ئىزى لى غوبارى دىل
 لە ھەر مەینەتى گران بىئو موشكول
 (نامى) داعى بە بە توولى ئەسىام
 بەھرە مەند بىین بە حوسنى خىتام

انا عرضنا الأمانة

(انا عرضنا •) ئايەتى بەرزە
 شادەرزە ، فامى لەسەرمان فەرزە
 (ئەمانەت) واتە : سەردەى خودا
 چ لە باوەرپو چ لە کردەدا
 لە داشۆرىنى نەفس لە پەزایل
 پارازاندنەوہى پوچ بە فەزایل
 ئەمانە وئىنەى باوەرپ بە خودا
 بە ھەرچى مەرجه لە ئىعتقادا
 ھەرچى پىويستە بۇ ئىقامەى دىن
 لەسەر بەيانى (خیر المرسلین)
 ئەم ئەمانەتە پارىز ناکرىئ
 بى پاكىي دەروون كەوا ژەنگ نەگرىئ

پاکی دەر و نیش به دوو جور ئه بی
 یه کم به خسینی خواجه که بی
 دووهم سولووکی پینگهی سه فایه
 به شوینی مهردی که بولوه فایه
 یه عنی حه زره تی په سوولی سه روه ر
 (خاتم الرسل ، افضل البشر)
 هه رکه س ئه خلاق و په وشتی وایی
 پیکهی په وشتی (رسول الله) بی
 ساییرو سادق خاوه ن جیهاد بی
 بو موسولمانان خاوه ن ئیرشاد بی
 به بیی ده سه لات بگه یه نی سوود
 یه قین ئه و که سه ئه گا به مه قسوود
 دلسوز بی له بو گشت موسولمانان
 په حم و شه فقهت ، پاگرتنی په یمان
 ویجدانی پاک و خزمه تی عالم
 یه کم په وشته بو زاتی خاتم
 بالآتر له گشت ئه خلاقی ئینسان
 گه یشته به مه رته بهی ئیحسان
 ئینسان که گه یشته به و پایه به رزه
 رهزا به قهزای حازرو فه رزه
 رهزا به قهزا ته سلیمه به دل
 بو کار و بارت له جوزه و له کول
 نایه ته دل له مه بالآتر
 پایه بی بی بو نهوعی به شهر

که بووی به دارای ئەم سیفەتانه
یەقین هەلگری لەبۆ ئەمانە
(نامی) لە خودا ئەپارێتەو
لە خوێتی حەزرت جیانەبێتەو

(الله) خودایە

(الله) خودایە ، حەیی و قەییومە
بەو پراگیراوە هەرچی مەعلوومە
عەلیمە و زانا بە جوزئی و کوللی
یاکە لە وەسفی حاللی و مەحەللی
کئیوی کاییکە داماوای قودرەت
کایئ کئیویکە بۆ عیلم و خیرەت
هەموو ئەستیرە پرتەو بەخشەکان
هەموو دیمەنە پرتەو بەخشەکان
خۆری ئاسمانی پرتەو و پرتەو
و کوو نوختەیی وەهان لەلای ئەو
حووتی سەد پوتی بە شێوی پرسی
بئێ وەزنە لەلای وەك و رده ماسی
پادشاو گەدا بەندەیی دەرگایە
هەمووی مەخلووقە و خالیق خودایە
گەئیکمان بینی کەللهی پرتەو
و کوو بئقی ئاو لاچوون لەناوا

ٺهوهى چهنڊ پڙوڙي به تهخت و تاجه
 خاوهن بورهان و خاوهن تاراجه
 زوري پي ناچي تاجي ٺهه ڪهوي
 تهختي ناميني به تاقه شهوي
 پي فرفه لاي ٺهه زانا و نه زانا
 پي دهست و پي ڪس له گهل توانا
 ههروه ڪوو سينر تابيعي ٺاوه
 ڪائينات فهرعي ٺيشارهي چاوه
 به (لمح البصر) ويرانى ٺهه ڪا
 جا فريشتهى صور سهرانى ٺهه ڪا

★ ★ ★

به دل و زوبان بلجي ٺهه ڪده
 فهردي پي وينهي دور له عدهده
 سهمهده و پهنا بو هموو عالم
 له گوره و بچوڪ ٺاهم تا خاتم
 ڪهي لي نه بوه و ڪهي لي نايي
 جينسي ڪس ني په هه تا ڪو و ايي
 جههلي موٽله قه بهد بهختي بو فام
 ٺيدد يعاي ميسلو وينهي بو عدلام
 پي ڪوفنه ، قه تعن موماسيل ني په
 له (مايمائل) قه تعن بهري په
 ٺهوهند ٺهزانم ههر ٺهه باقى په
 ٺير ما باقى ٺاوي ساقي په

★ ★ ★

وتاری زیاد سەر دیتتە ئیش . . .
هاتو تالیش بوو دل ئەدا لە ئیش . . .
وتار دەرمانە میزانی فەرزە . . .
بۆ گەداو بۆ شا ، بۆ بیگانەو خویش

★ ★ ★

واتە : تەعلیمەو تەوجیەو تەنیە
بۆ بنیادەمی هوشیاری وەجیە
لە گەل هەرزەدا هەرزەن تاشینە
دەستی دل ئەبرئ قسە بۆ سەفیە

★ ★ ★

دنیا دووکانە کرداری ئەوئ
پنکیی کرداریش وتاری ئەوئ
چی دەس ئەکەوئ کابرا شەوو پوژ
بدوئ بە بی کار خەوی لئ کەوئ

★ ★ ★

کاروان شەوکی ئەروا بە پێدا
نووستووش پائەکشئ لە تەختی جیدا
ئەم دوائە کەوئ و ئەو گەبوە تەجئ
ئەنوئ لە جەزای ماندووویی پێدا

★ ★ ★

تەختی ژبانی ئەم پرووی جیھانە
زانست و هۆش و کاری مەردانە
مەردان بە مەردی ئەگەن بە مەتلەب
نامەردی نەفام شیتتی مەیدانە

★ ★ ★

جی باخی بابهت کهزو کیوی بوو
جیگهی درندهی وینهی دیوی بوو
تهو هات تهختی کرد ، جا کردی به باخ
بهری به سهدان بههی و سیوی بوو

★ ★ ★

تهگر بتوانی خزمهتی بکهی
وشکهنی بپری و تاویشی بدهی
خیری هردوولا دوولانه تهبی
تویش ئیستیفاده لهو مولکه تهکهی

★ ★ ★

ئینسان بو نازار دروست کراوه
نازار بو گولزار نیشان دراوه
هدرکس پهنجی برد گهنجی وهرتهگری
تهمهل به مردوو ناوی براوه

★ ★ ★

ده سأل پهنجی تو بهشی سهد سأل
ئیحسان یهك به دهو ، چهوسهد کهماله
نان له ئینسانی تهمهل چهرامه
نان ههه بو مروی عامیل چهلاله

★ ★ ★

تاینی ئیسلام لهسهه تهساسه
عیلمه و عهمله و سهعیه و ئیخلاسه
تهم تهساسهت بوو بینات بو تهبی
تهگینا مایهت لهسهه ئیفلاسه

★ ★ ★

ده لیلی ئیسلام گیتابه و سوننت
ئیجماعی دهسته ی شاره زای ئوممهت
ده لیلی چوارهم هر ئیجتیهاده
ئهبی به مایه ی پرجمهت بو میللهت

★ ★ ★

ئیسلام دینیکه عام و بهره وام
ههزاران موشکیل دینه پئی زه لام
قهت قابیل نی به حه للی موشکیلات
بئی ئیجتیهادی عوله مای ئه علام

★ ★ ★

کاری مه شر و و عیش فه رزو سوننته
فه رز یا فه رزی عین یا کیفایه ته
سوننت به هیز بوو موئه ککه ده به
بئی هیز ته ته و و ع بئی نه پایه ته

★ ★ ★

مه عنای ئه لفازی دینی شه رعی به
ئه گه ر ئه سلئی به و ئه گه ر فه رعی به
بیدهعت له شه رعا ئه بئی خاربیج بئی
له و چوار ده لیله ی بو دین مه رعی به

★ ★ ★

له غوه گرتنی مه عنای لوغه وی
مه گه ر لای شه خسی گومراهی غه وی
که ئه مهت زانی ، بزانه به حه ق
ته ته و و ع هه مووی به رزه و مه عنه وی

★ ★ ★

بیدعت بهم مهنا له پئی لادانه
تهقسیم کردنی کاری نهزانه
بهائی تهقسیمی بیدعی لوغوی
پینج بهشه لهلای ، بی لی دوانه

★ ★ ★

تابته لهلای (توسوولی) به عام
به عورفی شهرعی به یانی ته حکام
بروانه له بو باوه پرو بو نوئر
بو حج و عمره بو له فزی صیام

★ ★ ★

سهده تهسهف لهسه ر وهفاتی زانا
نهزان په رهی سهند له پرووی جیهانا
(نامی) له داخی نهخواندهی نه فام
وهخته ده ربجی له ناو ناوانا

★ ★ ★

گه لی شتم دی له ده وری تافاق
نهمدی بهدچاره به وینسهی نیفاق
نیفاق له دونیا کوفرینکی سافه
بو کاری دونیا مایه ی خیلافه
که سبی باوه پری هاوپی له بو تو
چاتره له زیر بارستایی کو
ئهمه یش دینه سه ر به راستی وتار
به سه خاو که رهم به پئی پروژگار

دیتەجۆ لەسەر ئیختیاری غەیر
 لەکاتی دەسکەوت لە ئەسنافی خەیر
 دیتەجۆ لەسەر پارێز لە غەیب
 لەبۆ ھاوڕێکەت لە کاری عەیب
 دیتەجۆ لەسەر ئەمانەتکاری
 بۆ مأل و مادە کاتی ناچاری
 لەسەر لاندان لە پڕیگەیی پراسان
 لەسەر دامەزران بە شیوەی خاسان
 ئەمانەن مایەیی باوەڕ بوونی عام
 بە من یا بە تۆ لە چەرخی ئەپیام
 دیتەجۆ لەسەر پاکیی دەست و دڵ
 لە دەر ، لە غوربەت ، لە شارو مەنزڵ
 دیتەجۆ لەسەر دووری لە کینە
 کۆنە کینەیی پووج ، بە بێ بنجینە
 دیتەجۆ لەسەر وەفای وەفادار
 لەگەڵ یارانان توی پۆزگار

★ ★ ★

ئاخ بێ وەفایی ، تۆ چەند نامەردی
 ئاخ نەئەمردم تا تۆ ئەمردی
 لەوانە بەدتر بێ ئینسافی بە
 تەنیا ئەم عەیبە بۆ شەر کافیی بە
 لەویشە بەدتر حالی ئەنانی
 یانی بایی بوون لەسەر نەزانی

لهوانه‌یش به‌دتر بی‌ویردانی‌یه
 مه‌عنای ئه‌م خاله‌ نائینسانی‌یه
 بی‌ویجدان ، چ دین چ عه‌ده‌و په‌یمان
 به‌ خوا خالی‌یه له‌ پوچی ئیمان
 ئینسان به‌ سه‌لبی فه‌ساد سالله
 ئه‌گه‌ر فاسید بی‌ خودا عالمه
 (نامی) زۆر ئه‌دوئی له‌م سیفه‌تانه
 ناحقه‌قی نی‌یه ، حقه‌قی ئینسانه

هه‌وای میهره‌بانی

چهند خۆشه‌هه‌وای میهره‌بانی‌ی زات
 جووشی شادی‌یه بو‌ پرووی سه‌ر‌بسات
 دنیا پرپه‌مه‌کا له‌ شنۆی په‌حمه‌ت
 عالم پرپه‌مه‌کا له‌ نازو نعه‌مه‌ت
 ئه‌و هه‌وا بدا له‌ سه‌رچاوه‌ی دڵ
 ئه‌بی به‌ کانی بو‌ ئاودانی گۆل
 نووری ئیمان و سیفاتی جوان جوان
 به‌و هه‌وا ئه‌شنی وه‌ك گه‌لای داران
 عیلم و عیرفان و سیدق و سه‌فای دڵ
 سه‌بر و سوپاسی نعه‌مه‌ته‌کان کول
 هه‌موو حاسلی هه‌وای په‌حمه‌تن
 هه‌موو ئه‌سبابی فه‌یزی نعه‌مه‌تن
 میهره‌بانی حقه‌ق به‌ شیوه‌ی ته‌عمیم
 ده‌ردی له‌ جیلوه‌ی په‌حمان و په‌حیم

ئەو دەونۆیە لە دنیا ئیسمی
 ھەرکام جوۆرێکە تەجەللاو پەسمی
 یەکی لە ئەسمای حوسنای ئەو نووزە
 جیلووەکی لەسەر عیلم و شووعوورە
 نوور پووناکی بە بە بێ ئیشتیاه
 بە حەق دیارە وجوودی (الله)
 خودا دیارە لە گەل ئایاتا
 دیارە بۆ عاقل لە سەربساتا
 دیارە بە ئاسار لە کائیناتا
 دیارە لە تەرزو لە سەماواتا
 کە فەرمووی (الله نور السماوات)
 یانئێ خوا دیارە لە گەل بەینات
 ئەنفوس و ئافاق دەلیلن بۆ ئەو
 ئاسار شاھیدن بە جیلووی پرتەو
 ئەو ئەند دیارە لە کائیناتا
 وەکوو چرای زەیت لەناو میشکاتا
 جا ئەو میشکاتە چۆنە تەفسیری
 تۆ موختاری بۆ شەرح و تەقریری
 ئەتوانی بۆ ئەرزو ئاسمان
 میشکاتن لە بۆ ئەنوارى عیرفان
 ئەتوانی بۆ ئەو مزگەوتانە
 ھەرکامیان بگری میشکاتێ جوانە
 فەرمووی : « في بيوت أذن أن ترفع
 یەعنی : أذکره فيهن تسمع

ٲه توانی بٲی سینهی موسولمان
میشکاته له بو ٲیمان به یهزدان

خانه دانه کان

خانه دانه کان خاوهن دیوه خان
پووناک به په حمهت وٲنهی چراخان
که ٲه غلبه پریوون له مەردانی مهرد
ٲه دیبو زانو هوشیارانی فهرد
به پووزو به شهو به پٲی وه زعو کات
پریوون له مەردی خاوهن دهره جات
هر پووزی دوو تاق سینی دهره ٲو
به بی ته فاوت میوان هر چه ند بو
بیجگه له خیرات به موسته حهققان
له ده سگر و بیی گه لی سادیقان
بیجگه له خیرات به وهی پٲی ٲه شی
له ده سگر و بیی پیای بی پٲی و جٲی
باش مه رگی بابه بوون به جٲی منال
هرزه و ساده دل بی هوش و که مال
دیوه خانه کان بوون به دیو خانه
پریوون له هرزه ی بی یارو یانه

★ ★ ★

هرهوا باره گای مه لایانی به رز
بوون به جٲی جاهیل له گشت جوړو ته رز

کتییخانه کان بوون به جیگهی جام
 جامی شهراپی سه رخوئی نه قام
 قورئانان فرۆشت به تایی ته مووره
 کتییی حه دیت به مت و مووره
 کتییی ده سنووس گشت هه پراج کرا
 بو کتییخانه ی ئه ورووپا برا
 ئاساری دین و عیلم و مه عریفهت
 له سه د بوو به ده بو مایه ی حه سه رت
 نه به شه و نه پوژ له گاو بی گادا
 ناتوانی برۆی به و به رده رگادا
 به پوژا فه پاش یه خهت بی ته گری
 به شه ویش سه گی یارۆ ری ئه بری

★ ★ ★

هه روا به م جوړه خانه دان نه مان
 نه هبی ده وله مه ند نه هبی زانایان
 سپرپی ئه م کاره لای وریا دیاره
 که فرۆشتی دینه به یاره
 پاسته ته وژمی بیگانه ده رکهوت
 ئاساری خیری قه دیمی گشت کهوت
 به لام ئه گه ر هوش نه بوو له لایان
 نه یانه شسته وه ناوی بابایان
 شوکری نیعمه تی خودایان نه کرد
 خودایش نیعمه تی ئه وانی لابرده

دنيا مه زره عه يه

دنيا مه زره عه ي مه ردی وریایه
ته و نده پانه ته لپی ده ریایه
خو پیک خستی ته وی به حکمت
خو پاراستی ته وی به سه نعت
ده ماری ته وی بو کاتی دیاری
یار مه تی ته وی بو کاتی یاری
به دهستی گری قهت ناکر ته وه
پیاوی نه ته وه ی لی نابته وه
نازانی خودا به لوتف و کهره م
حه و وای دروست کرد بو یاری ئاده م
دیاری نه ته وه یش له بو پاریزه
یا له بو هلی په وت و گوریزه
بو خوشه ویستان بو هیزی دلّه
بو کردنه وه ی گری موشکوله
ده سداران به مال ، پاستان به دوعا
دۆستان به پرووی په ناو ئیلیجا
هه موو یار مه تی براده رانه
مایه ی رزگاری دۆست و یاران

★ ★ ★

هوشیاران جاویان له یاسای چه رځه
پاراستن له گورگ ده وامی به رځه

ھیلانەي گەلئ تەيرو پەلەوەر
بۆ پارئزگاریي جووجەلەو فەرخە

★ ★ ★

ئەو پیرەژنەي کولانەي نەبئ
چۆن چۆنئ جووجکەي بۆ بەخپو ئەکریئ
دنیا ئەسبابە بە مەیلی خودا
بۆ گەرەو بچووک ھەرچۆن بی یەویئ

★ ★ ★

مایەي پیرۆزیي ئادەمی شەرە
خودوود بۆ ئەحکام پئویستی فەرە
ئەوہي بی دینە ویجدانی نی یە
بی بەزەبی یەو گەلئ بەد تەبە

★ ★ ★

قەي ناکا بین بە بز نەکیوی
چاترە لەوہي بین بە پئوی
مە بین بە وەحشیی دپندەي وەک ھار
مە بین بە جەردەو جەندرمەي لیوی

★ ★ ★

یانئ ئەم دنیا بۆ ھوشیارانە
ھوشیاریش کاریان لە گەل یارانە
ئەوہي بتوانئ یاری پاستی بیئ
سەر بەرزی ھەموو پۆزگارانە

★ ★ ★

(نامی) ہر مہوی مہویٰ لہ زینا
بہ یاری بڑی لہ ژیر سای دینا
ٹینسانی بی یار باری گرانہ
دوژمن نامادہن بوی لہ کہمینا

مہردی گیرۆدہ

مہردی گیرۆدہ بہ تاریکی بیر
دہرناچی بہ بی پرووناکی تہدبیر
خہ لاس لہ گیزی دہریای بی کہنار
پہنا بردنہ بہ خودای قہدیر

★ ★ ★

تہو خودا کہوا مووسای کرد تہحریر
لہ دہس ہامان و فیرعہونی بہدشیر
تہیشوانی ہہروا خہلیل پزگار کا
لہ ناری نہروود نامہردی بی بیر

★ ★ ★

بیر چرای بہرقہ نوور بہخشی تہ کا
بہ ہہموولادا پرووناکی تہدا
مہرج تہو مہرجہ بہ دلّت بلوور بی
خۆیشی پۆشن بی و پۆشنیش بدا

★ ★ ★

کا کہ ، بہراورد نیشانی داوین
تیمہ گیرۆدہی کہمہندی داوین

فەررە ھاتوچۆ بە پێی تەدبیر بێ
تا نەفەس بەدین ھەتا کو ماوین

★ ★ ★

دنیا باخیکە دەورە کە ی دێرکە
دێرکی شیلان و دێرکی تووترکە
ھوشیار بن چاوتان دێرکی پیا نەچی
تا کویرتان نەکا نووکی ئەو دێرکە

★ ★ ★

(حفت الجنة .) فەرموودە ی فەررە
ئەو فەررە ی عالەم بو ئەو سەرگەردە
ئارەزوو قوڤلی دەرگای بەھەشتە
بەھەشت ئەو ی ئارەزوو بەردە

★ ★ ★

ئەگەر یارمەتی خودا یارت بێ
ئیرشادی ئوستاد مەدەد کارت بێ
لە ھەزار دەردو مەینەت دەرئەچی
مادەم لە کارا ھۆش ھاو کارت بێ

★ ★ ★

ئەنوار ی خودا وێنە ی کارەبا
ژەنگی سینەو دڵ ھەموو لائەبا
با دزی (عاد) ، نەك دزی عیباد
ئەو ی ژەنگی پەش لە دڵ لائەبا

★ ★ ★

فەرزە تەكرارم بۆ ئامۇزگارى
مادەم مەبەستەم ساغە بۆ يارى
لەسەر ھەر ھەر قەرقى سەد جەزا ھەيە
ئەبن بە مايبە لەبۆ پزگارى

★ ★ ★

(نامى) لە چەند گىز دەرچوو بە خوشى
زائىقەى تامى پەحمەتى نۆشى
ئەو پەحمەتانە پىم ئەلەن (نامى)
فەرزە تا ماوى بۆ حەق تىكۆنى

★ ★ ★

ئىسمان عونسورى پىرۆزو پاكە
دلى بە نوورى خودا پرووناكە
بە ئىسمان ئەبى بە چىراى بە پىراق
بە ئىحسان نوورى ئەگا بە ئافاق
ئىسمان باوەرە بە خواو فرىشتە
بە پەھبەرانى مەلەك سىروشتە
بە پۆزى ئاخىر ، بە قەزاو قەدەر
ئەمانە پروكى دىنن سەرانسەر
ئىحسان نوورىكە مافەوقى ئىسمان
يەنى حوزوورى حەزرەتى مەننان
قەت غافل نەبى لە يادى خودا
لە بىدارى دا ، مەگەر لە خەودا
ئەمجار ئەركانى ئىسلامى ھەمىو
شەھادەتەين و پىنج فەرزەو پۆزوو

حەججی بەتوڵلاو عەمرەو زە کاتە
 بەمانە ئینسان عالی سێفانە
 بەرگی جوانی ئینسانی نەجیب
 ئەخلاقە وێنە حەزرەتی حەیب
 بۆ وێنە وێنە سەبرو خوگرتن
 سیدقو ئینسافو پەرحمو دڵپشتن
 وێجدا نەت بێی لە گەڵ عالەما
 جا حەقە بزیت لەناو ئادەما
 بەمەرجی دووری کینەو کیرییا
 ستمو درۆو نفاقو پیا
 کیرییا مەعنا ی هەوا بازی یە
 ئەنجامی هەوا بەرزبەوازی یە
 هەرکەس بە هەوا بگاتە سەما
 دایێ بە پشتا یا بەسەر دەما
 هەر دلی بێی بە ماوا ی هەوا
 ناگا بە سایە ی پەرحمەتی خودا
 هەرکەس کەوتە دوا ، لەسەر هەوا بوو
 لەسەر ئارەزووی سەرو سەودا بوو
 گەلی بایی بن ناگەن بە پایە
 مایە سووتاون بێ ئایەو مایە
 ئای نە پەشەبای ناموسولمانی
 بوو بە شوومی شەرپ بۆ ئاوەدانی
 ئەم پەشەبایە لە هەرکەس بەدا
 ئەگەر کۆیش بێ ملی با ئەدا

(نامی) زه عیفه ، خودا به که رم
دووری پاگری له پشه بای خهم

گه لیکم هه یه

گه لیکم هه یه له گهلانی گهل
بۆ جوانمردی ته کری به مهسل
چ له پرووی زانست ، چ له پرووی کردار
چ له پرووی پاریز یا پاکبی ئاسار
بۆ سه خاومت و غیرهت و مهردی
بۆ شه جاعت و زیره کی و وردی
بۆ مهسل ته لیم گه لیکم هه یه
وینه ی ته فرادی له دنیا نی یه
به لام ته و کاته ی تیکه ل بن به یه ک
دینه خواره وه پایه بۆ سه دیه ک
گه وره یان ناوی گه ر له خو یان بی
گه ر بیگانه بی کی دی بلین بی !
سیرپی ته و زعه ته وه یه باین
هه موو داواچی کلاری شاین
گه لی ساده دل غولامی وه ختین
بۆ یه به م پایه له گه ل به دبه ختین
ته مرۆ پاش لیدان خه لاتیان بکه ی
ناروانته دوینی و ناروانته سه ی

خوویان گرتووہ بہم پہندہ جوانہ :

نان تہو نانہیہ تہمپو لہ خوانہ

گشت تارہزوویان لہسہر تہعرفہ

واتہی تہمی یان لہ لا تہکلیفہ

بزنیان مہرہو مہرپیان مانگیہ

مانگایشیان مانگیای داہم شیرایہ

مریشکیان ہہموو تہبی شامی بی

دوو شاخو بال سہوز یا بادامی بی

ہیلکہی مامریان دوو زہردینہیہ

جووچکہیان نایاب ، زور بی وینہیہ

دہماخیان پرہ لہ توژی ہہوا

نہک لہ بای سہبا ، لہ بای پرہشہبا

تہر تارام تہبوون بہ وینہی شہمال

بہ حق تہبوونہ خاومہن حال و مال

گہلی لہ زاناو مہردی ہوشمہند

لہ عیلمو عہقلآ پایہو بہہرہمہند

بہداخیانہوہ مردن بہحہسرت

ہہندی لہ ولآت ، ہہندی لہ غوربہت

(نامی) تویش بمرہ بہدہم دہردہوہ

سہربنی بہ لای سہنگی سہردہوہ

بہختی لہ تہسلآ سپاچارہ بی

وازی لی بیٹہ با تاوارہ بی

بوونی ذاتی حەق

بوونی ذاتی حەق ئەوەندە دیارە
ئەیزانی بە حەق ئەوەی هوشیارە
کایەنێ بو کای بی خواوەن ئەبی
چلۆن کائینات بی خواوەن ئەبی
ئەگەر تەنیهت ئەوی پروانە
بو یەکتی لەم سێ ئیختیمالانە
یا هەموو ئەجزای عالم واجبە
یا هەندێ مومکین ، هەندێ واجبە
یا هەمووی ئەجزای لە مومکینانە
بوون و نەبوونی ئیختیمالانە
یەکەم هەلە یە باش موسەللەمە
دوو هەمین هەروا چون موحە ککەمە (۱)
سێهەم ئیختیمال مەتقوولە بو مان
خالق پێویستە بی شوبهە و گومان
ئەمجار پێرەو ئەی برای عالم
بو دەلیلی تر سادیق و سالم
کائینات پامە بو خزمەتکاری
پۆژو ئەستیرە و هەوری بە هاری
سەرچاوە و دەریاو ساراو کۆساری
دارو درەختی قەراخ پرووباری

(۱) موحە ککەم : واتە دەعوای بی دەلیل .

ھەرىكەت بە بارى ، ھەركام بۇ كارى
ھەرىكەت دانرا بە خزمەتكارى
پەروەردگارى سەراسەر عالم
ئەبى سائىع بىۋ مەخدووم نەك خادىم

★ ★ ★

نەوعى تر دەلىل حازرە لەلات
لەسەر خالىقى ھەموو كائىنات
ھاتوچووى گەردوون ديارە بە چاۋ
بە دوو شەوو پۇژ بۇ تۆ دىتە ناو
موتەھەرپرىكىش قەتمەن موختاجە
بەو موختەپرپىكەى خاۋەن عىلاجە
ئەو موختەپرپىكەىش گەر بى شوعوورە
بۇ نىزامى چەرخ لە شوعوور دوورە
گەر بە شوووعورو خاۋەن سىفاتە
ئەو خالىقى ئەم كائىناتە
خاۋەن جىلوۋە بە كردگارى
شوئوونى فىعلى لەيل و نەھارى
بە (كل يوم هو في شأنِ)
خۆى نىشان ئەدا بە جىلوۋەى شانى
بە باۋەپى مسن زاھىرە زاتى
(الله نور للسمواتِ)
سىفەتى نەفسى بە حەق وجوودە
خاۋەن پەحمەت و كەرەم و جوودە

سيفتى سهلى به قايه و قیدم
و حده ته قیام به خودای عالم
موخالیف له بو هموو موحدونات
به عنی پرووی دووره له پرووی مومکینات

★ ★ ★

سيفاتی ذاتی بو ذاتی باری
(حسب نصوص القرآن الساری)
حه یاته و عیلم و ئیراده و قودرهت
سه مع و به سه ره و که للام به حوججهت
به مانه نه لئن سيفاتی مه عنا
پای بگره به دل کاکي دل بینا
مه عنه وی وه کوو (کونه حیا)
هه تا به تاخر به موهه یا

★ ★ ★

سيفاتی فیعلی ته جهللی یاتن
عه لاقه ی قودرهت به کائیناتن
سيفاتی زاتی خودا بی عه به
له لای هوشیاران به ری له په به
کافی به له بو عه قلی موسولمان
نه وند بزاتی بی شوبه و گومان
(واجب الوجود) په روه ردگاره
ته نیاو کامل و خاوه ناساره

به بی خواستی نهو زه پره بی نایی
چی خواستی نهو بی فه رزه هر وا بی

★ ★ ★

یادی حهق بکه به دهروونی شاد
له ههردوو چه رخوا نازادی نازاد
جیهان به ئیمکان مه علوولهو مه عیووب
خودا به وجووب عالی یه مه تلووب
(قل هو الله أحد) حه ققه
خودا سه مه دهو په نای مو تله قه
(لم یلد) قه تعهن ، (لم یولد) نهو ه
هر نهو واجبهو نه بی و هر بووه
(ولم یکن له کفوا أحد)
کهس هاوتای نی یه به بی نه خزو پره د
خودا ده رمان که ی له قالو له قیل
یئویستمان نه بی به به لگه و ده لیل
(نامی) هه میشه نه پار تیه وه
خوا خوی له دلّم نه شار تیه وه

★ ★ ★

ههزار بیزاری له به رهی بیگانه
ههروه ها له وهی ناموسولمانه
نهوان دینه پیش به مه رجه بایی
نه مان بو نهوان چون گیانفیدایی
نهوان به وه عدهی بهری له وه فا
نه مان به وه فار ئیخلاص و سه فا

ئەوان بىي ئاگان لە حال و ئەحوال
 ئەمان دىن ئەلەين ئەسرارى ناومال
 چى بوو ئەم دەردە ، لە كۆتوۈ دەركەوت
 بۆچى پەردى سەند ، چۆن بوو وا سەركەوت
 ئەسبابى زۆرن ، دېمە سەر بەيان
 تا پروون بېنەوہ بۆ خوئىندەواران

★ ★ ★

بەكەم زە عىفى دىن و ئيمانە
 ئيمان ھەر پەردى (جىنىسى يە) كانە
 دووھەمىن جەھلەو نەزانىي ئىنسان
 نەزان و كىوى ھاوسانن ، ھاوسان
 سېھەمىن لائى و بىي دەستە لائى
 سالى ھەزاريان ئەمرن بە لائى
 بە فەرموو فەرموو وا بايى ئەبىي
 ئەبىي ئەم بەندەو ئەو ھەر ئاغە بىي
 چوارەمىن دوورى لە كارو پىشە
 كەلى بىي پىشە بىي پەگەو پىشە
 پىنجەم ئەو يە بىيگانەى ئوممەت
 پىش كەوت لەسەرمان بە عىلمو سەنئەت
 پىشكەوتووى وھا خاۋەن پارە يە
 عالم لەبەريا سەردە و خوارە يە
 پارە كەمەندە شىر ئەخەسىتى
 شا لەبۆ پارە سەر ئەنەوتىتى

ئەو ەيش بزانە قەومى پېشكە وتوو
 خۆى ئەكا بە شای مىللەتى نووستوو
 چارمان ئەو ەيە بە عىلم و سنعەت
 بەرز بېنەو ە بو پایەى پەفعەت
 ئەگەرنا ەتا بەرە و ەوا بېن
 تېمەى ئاسىيى ئەبى ەر وا بېن
 شەشەم سەبەبى پاشكەوتى تېمە
 نەمانى خولق و ياساى سەلیمە
 لەسەر دنیادا ئوممەت ئەخلاقە
 كە ئەخلاق نەما دەردو مەراقە
 (نامى) ھاوارى بى تفاقى يە
 ھاوارى لە دەس بى ئەخلاقى يە

سىرپو ئەساس

سىرپو ئەساسى ئەم گابازاپە
 كە تۆ ئەبېنى لەم پۆزگارە
 ئەمە يە ەندى ەلخەلە تاون
 بو پایە و ما يە جگەرسو تاون
 بى پایە و ما يە ، بى عىلم و زانست
 ھاتە پېشەو ە گەلى خۆبەرست
 قېلەيان مادە و مەبدە ە ئارەزوو
 بە پۆزو بە شو كەوتە ھاتوچوو

به درۆ به ده‌عوای تەرويجی ئىسلام
کتاب و سوننەت بەسن بۆ ئەحکام
پيويستيان نى يە به عيلم و زانست
به فقه و ئوسوول بۆ پيى حەق بەرست
هەر خویندە‌وارى پوژنامە خوینە
پيى بلئى دەى بى فکرت بنوینە
بۆ خۆت تۆ زانای لە دینی ئىسلام
ئەتوانى دەستت بەرى بۆ ئەحکام

★ ★ ★

جا بێنە سەبرى ئەم ناتە‌واوە
لە پىنگەى پاستا چەندى دام‌اوە
پيى بلئى برا بۆ پەزای خودا
بىن بۆ لای خودا و لادەن لە هەوا
قورئان و حەدېت هەردوو عەرەبى
هەردوو پىرمە‌عناو نوکەى ئەدەبى
يە کەم پيويستە بە دەرکى لوغەت
لوغەتى ماددەى کتاب و سوننەت
دوو هەم موحتاجى بە عيلمى تەجويد
لە بۆ تەرتىلى قورئانى مەجيد
سپهەم بزانی ياسای ئىشتىق
بۆ ئەسل و فەسلئى کەلامى خەللاق
چوارەم موحتاجى بە عيلمى ئىعراب
بۆ خویندە‌نە‌وى بە شى‌و‌ەى صە‌واب

يەككى نەزائى مەسدەرى ئەفعال
 نەزائى مازى و حال و ئىستىقبال
 نەزائى عومدە و فۇضلەى كەلامى
 چلۇن ئەفامى ياساى ئىسلامى
 پىنچەمىن عىلمى بەلاغەى كەلام
 فەرزە بۇ فامى مەقسوودو مەرام
 شەشەم پىويستە زانستى سوننەت
 مەرتەبەى زىيفو حوسن تا سىججەت
 حەوتەم زانستى مەورىدى نزوول
 ھەتا نەخلەتى بە واتەى فوزوول
 ھەشتەم مەوقىعى وىفاق و خىلاف
 لەسەر بەسیرەت بە وىنەى ئەسلاف
 تۆھەم زانستى ئەقسامى كەلام
 ئەفرادو تەركىب بۇ فەھمى ئەحكام
 ياساى مەغانى بۇ حەزفى و ئىجاز
 ياساى بەيانى حەقىقەو مەجاز
 ياساى ئوسوولى مەتتووق و مەفھووم
 يا موشتەرەك و موختەسى مەعلووم
 ياساى عام و خاس لەگەل ئەمانە
 ئىتلاق و تەقىد فەرزى ئىنسانە
 موجمەل و موبەيەن بۇ فەھمى مەبەست
 ناسىخ و مەنسوخ بە پراست و دروست

ئەمانە فەرزىن بۆ ئەھلى پەشاد
 بەمانە ئەيى پايەى ئىجتىھاد
 ئەگەر پىرسىيار بىكەن لە ئەجباب
 كەى ئەمانە بوون لە عەھدى ئەسجاب
 بلى ئەسجابى حەزرەتى پەھبەر
 شاگردى دىن بوون لەلای پىغەمبەر
 صلوات و سەلام بيارىنە سەر
 پۇخى پىرۆزى حەزرەتى پەھبەر
 ئەوەى مرادى زاتى خودا بوو
 لە دلى ئەوا باش ئاشكرا بوو
 ئەوئىش بەيانى ئەفەرموو بۆيان
 حوكمى خوداوەند باش ئەبوو عەيان
 ئىتر چ حاجەت لە بۆ قامى ناس
 لە بۆ زانستى وەسفى عام و خاص
 عەلاوہ گەلى تازە بىنەدەر
 حازر بن لەلای حەزرەتى پەھبەر
 چلۆن تى ئەگەن ياساى ئىستىلاح
 ھەتا قىر بن بە ياساى ئىسلاح

★ ★ ★

بەلى باش فەوتى حەزرەتى پەسوول
 گران بوو لىيان تەرىقەى وسوول
 بە موشاوەرەو ياساى فەكرى پاس
 بەيانان ئەكرد ئەحكام لە بۆ ناس

هەتا گەيشتە دەوری تابيعين

(رضي الله عنهم اجمعين)

ئەمجارە جەمعی ئەحاديث کراي

دەست بۆ تەرتیب و تەبویبی برا

دەسیان کرد بە سەعی بۆ فامی دەلیل

بە نەصی کیتاب یا سوتنە ی جەلیل

عیلمی ئوسوولی فیکە دانرا

دەست بۆ تەخریجی ئەحکامیش برا

بۆ عام و بۆ خاص ، بۆ ظاهیر و نەص

لەبۆ موشتەرەك هەروەها موختەص

بۆ مورادیف و موباین هەموو

تەعریفیان دانا بە هەر نەوعی بوو

سینغی ئەمرو نەمی تا یستویینج جار

مەعنايان دەرخست عولەمای کیبار

ئەگەر قەرینە دانەنری بۆیان

چۆن حالی ئەبی لە مەبەست لیان

ئەگەر تۆ زاناو مەردی واقعی

بگرە ریسالە ی مەولای شافیعی

★ ★ ★

دەهەم فەرموودە ی رەسوولی پەمبەر

کردەووە کانی بە یاسای خەبەر

صەحیحەو حەسەن ، زەعیف دەرهجات

شەرتی قوبوولی ئەیدوی ئیسپات

غەرىپو شاذو مونكەرو مەعلوول
زىيادەى مەردوودو زىيادەى مەقبوول
موسەلسەل ياخود نەقلى مودەللەس
تەفسىل دراون ھەتا بلىئى بەس

★ ★ ★

بىرە سەر باسى پىوايەو ئىسناد
بە تەبەقاتى پىوايەى ئەمجاد
پاوى عامى بىئى ياخود عالم بىئى
عەقلى موختەل بىئى ياخود سالم بىئى
پاوى پەفتارى بىئى بە ھەدەت
يا پەفتار نەكا بە قەولى پەئىس
پاوى ئاحاد بىئى يا مونتەواتىر
مەروى موجدەل بىئى يا بەشى زاھىر
تەعاروض بىئى لە مەروى يانا
بىئى بە ھۆى شەپ لە دىرايەتا
ياخود سالم بىئى لەم دەردە پەشە
زانانى پىويستە بوئەم بەش بەشە
ئەم تەفسىلاتە ئەگەر نازانى
بوئەدەوا ئەكەى لەسەر نەزانى
عالمو جاھىل لەكويئ وەك يەك بوون
كەى نەبوون ئەگا بە دەردەجەى بوون
يا دىنى ئىسلام غەرىپەو بىئى كەس
زىر چەبوئەكە بە بوئەشەخسى ناكەس

★ ★ ★

ئەگەر تۆ ئەئیت كىتىم لايە
 ئەئىم پىويستە بىگەى بە غايە
 غايە زانستى پىنگەى دەلېلە
 نەزان لە پىدا گەلى زەلېلە
 سىحاحى سىتەو باقى مەسانىد
 ھەموو پىويستن بۆ زانای پەشىد
 تۆ سەرى واوى نى بە لە دەمتا
 چۆن لە گەل زانا ئەبى بە ھەمتا
 پىويست ھەبە بە مامۆستايى
 زاناو فاهىم بى ، زۆر بە ئاگايى
 ئىنسانى نەزان نايى بە زانا
 بە بى مامۆستاي زاناو توانا
 ياخود پىت ئەئىن بدوۋە لە بۆ خۆت
 بە ھەر وتارى پى ئەكەوى بۆت
 بىگەنە ھاتوون بۆ تالانى دىن
 ئىوېش بەشى خۆ بەرن لە ئايىن

★ ★ ★

بۆ تى نەفكرن لە نوصووصى دىن
 ھىچ نەبى ديارە موغىن و ئەمىن
 (وفوق كل ذي علم علم)
 بۆچى دانائىن بە پىنگەى سەلىم
 ئابەى (فاسألوا اهل الذكر) ھەم
 دەلېلە لە سەر عالم و ئەعلم

(ولو ردوه الى الرسول)
 هم دهليلكه راستو ئوسوولى
 ئەمانە ئەلەين فەرزە بۆ ئىنسان
 داراي شوعوور بىو ئىنساڧو ويجدان
 ئەگەر بەشوعوور لەگەل ويجدانا
 پروانى ، مەردى لە پرووى مەيدانا
 ئەو كىتايانە وان لە خزمەتا
 جامىعى حەقن بە پىي سوننەتا
 فەرزە بزاني پايەي پراوى يان
 تا بە شىووى حەق بىتە سەر بە يان
 وەرنا بە هەواو بە دەعوای بەتال
 چۆن بە يان ئەكەي حەرامو حەلال
 پچايە لەبەر ويجداني خۆتان
 بىتە خوارەووە لە شاخى شەيتان

كەمى بترسن لە خوداي قەھھار
 بەرورەدگارى چەرخى پۆزگار
 كە دنيای دانا بەگوڤرەي ئەسباب
 بۆ هەموو كارى دايئاوە حساب
 هەر سەنەتەي بەرز لە پرووى دنيادا
 فېربوونى ئەوئى بەگوڤرەي توانا
 خەيات دارتاشى نازانئى ، ديارە
 دارتاش ناخوڤئى قەت لە تەيارە

پزیشك قەت نابىي بە ئەندازىار
زانا قەت نابىي بە نەخوئىندەوار
ھەر كەس پىشەيى ، ھەر كەسى كازى
ھەر كەس بەندەنى ، كۆيى ، كۆسارى
تۆبى خوئىندى عولومى ئىسلام
بە چى ئەگەيتە ئىخراجى ئەحكەم
لەفزى نازانى سەررۆبۆر بىكەي
چۆن لە نەيىنى ئەحكەمى ئەگەي
(نامى) سەرسامە لەم چەرخ و دەورە
منال ھەول ئەدا بۆ كارى گەورە !

تارىكىي تاوان

تارىكىي تاوان دىناي گرتووه
ئادەمى حەيران لە ھاتوچووه
موشكىلات زۆرن حەل كەم و ناياب
كەم كەس ئەبىنى پروو لە پىنى صەواب
ئەچى لاي سەرۆك ، سەرۆك يىباكە
خۆي وا ئەبىنى لە چەرخا تاكە
بۆ لاي پىر ئەچى ، تىرە مار زۆرن
كورت و درىزو كەووه و سەر بۆرن
نە زوھدى تەواو ، نە وەرعو تەقوا
كەللەيان گەرمە بە فىزو دەعوا

لای مهلا مه پۆی که زانای دینه
 لای خۆی خاوه نی (علم یقین)
 بهرگی عیلمی شپ ، گشت پینه پینه
 نه عیلمی دنیاو نه عیلمی دینه
 نه ئیستقامهت له سه ره شه ریهت
 نه دهوام له سه ره ئادابی تاعهت
 هه رکهس هه وایی ، هه رکهسی بایی
 هه رکهسی له گه ل خه لقا ده عوایی
 له لای عالمان مه زهه ب نه ماوه
 له ناو عالمه ما مو جته هید باوه
 ئه مانه ماوای خیرن بو دنیا
 ئه گه رنا دنیا پره له وریا
 وریا بو نه فس و بو ئاره زووی خۆی
 حه ول ئه دا هه رکهس چۆن پئی که وئی بو ی
 ئه م وه زعه چی به و کامه به سپر پی
 سپر پیت بی بلیم ئه گه ر گوئی ئه گری
 زه عیفی دین و هیزی هه وایه
 که لله ی پر بووه له هیوای مایه
 به سیرهت کو ئیره و به سه ره کو ئیره
 زانا له نه زان به ده هواتره
 چاری ئه م باره ته نیا به خواجه
 که سی تر نا کا چاری ئه م بایه

سپړې حقیقی له لای به هره موند
 مونجه سیر ماوه له کاری پتووند
 داری به پروودار پتووند بوو له بهی
 بهره کهی به به ، توخهی سهد توخهی
 ته گهر داری بهی له و پتووند بگری
 له باتی بهی هر به پروو ته گری
 یاسای خویندنی تم سهرده مانه
 وینهی پتوونده باشی بزانه
 تا تم پتوونده له کارا هینی
 باوه پر مه که دین کاری سهر بگری
 (نامی) ده میکه له سهر به راورد
 له حق گه پیوه ، ته و جا قسهی کرد

سنة الله

(سنة الله) په له پرووی جیهانا
 خودا پرووداوی به ته سباب دانا
 جا هتا ته سباب له گال شوووره
 موسه بېب سه هله ، نزیک یا دووره
 ته ربی بهی مندال تومی پر حمته
 ته نجامی به ربی چینی نوممه ته
 ته وهی به وردی ته ربی بهی کرا
 کاتی گه ووهی ته بی به چرا

چراي پووناكىي دەرۋونى ئوممەت
بۆ بەرزىي پەۋشەت ، بۆ بەرزىي ھىممەت
گەلئى پووناكە شەۋى تارىكىي
گەلئى گوشادە پىنگەي بارىكىي
ئەۋەش بە فەساد پەرۋەردە كرا
ئەببى بە مەينەت بۆ باوكو برا
ئەببى بە دەردى سارى بۆ ئوممەت
ئەببى بە مایەي ئازارو زەحمەت

★ ★ ★

تەربىيە ئەببى بە مایەي عادەت
عادەت بە چاكە خىرەو سەعادەت
ھەرۋەھا ئەگەر عادەت بە شەپ بى
ئەببى زىيانى تالو بى فەپ بى
تەببى باوكو دايك ، دەرسى مەدرەسە
ھاوپبى بە شەرەف بۆ بەرزى بەسە
بەلئى وائەببى تەيارى دەۋرە
ئەگۈپبى تەببى بچووكو گەۋرە
لېرەدا پەنا ھەر پەناي خوايە
چونكە ھەۋادىس لەسەر قەزايە

★ ★ ★

ئىنسان كاتىكى خامى خودايە
بۆتەي تەصفىي چەرخى دىنبايە
قالب ھەرچۈن بى كاتى داپشتن
وايەو ، بى سوۋدە ئىتر خۆكۈشتن

ليرا دەرئەجىي نىشانەي ئەلطف
 قالب وەھا بىي دوور بىي لە خىلاف
 مەبەس ئەو يە دىنا ئەسبابە
 سەئى بۆ ئەسباب نەئى كىتابە
 ھەتا مومكىنە بۆ ئادەمىزاد
 فەرزە تىكۆشى بۆ بەرزىي مەعاد
 دىنا ھەرچۆن بىي ھەر ئەپرىتەو
 ئاخىرەت بۆمان نابرىتەو
 (نامى) لە خودا ئەپارىتەو
 دەرگاي پىرۆزىي بۆ بىكرىتەو
 ئەنا بۆ خوداي (واجب الوجود)
 پەرورەدگارو خالقو مەعبود
 سەلامى خودا لە يىغەمبەر بىي
 لە يارو ئالى دل موندوور بىي
 ئەي ماىەي پەحمەت بۆ ھەموو عالم
 فرىشتەو بەرى بۆ بەنى ئادەم
 ئەي ماىەي پەحمەت بۆ ئەھلى جىھان
 ماىەي كەرامەت بۆ موسولمانان
 جوودى و جوودت بە فەزىي ئىحسان
 ھات بۆ فرىشتەو بۆ بەرى و ئىنسان
 ئەتوئى پەھبەرى دلپاكى ئەمىن
 ھاتى بە پەحمەت لەبۆ عالمىن
 پەرورەدگارى زاناي توانا
 كاتى كە ماددەي جىھانى دانا

موژدهی دا عیسی مەسیحی ئەمجد
 (یاتی من بەدی اسمە أحمد)
 هەبەتی تۆ بوو مانع لەبۆ فیل
 کە پرووی نەدە کرد لە کەعبەیی جەلیل
 سوپای دڵ سیای ئەبرەهەیی عەلیل
 فەوتان بە سیریی (طیراً أبابیل)
 ئەیوانی کیسرا چەند تاقی شەق بوو
 پەرۆز بی هیز بوو ، جینگەیی بی لەق بوو
 دەریاچەیی ساوہ ئاوە کەیی پڕۆچوو
 هیزی بورکانی هیممەتی تۆ بوو
 بۆ تۆ بوو دەنگی هاتیفی غەیبی
 بۆ ئەمینیی تۆو پاکیی و بی عەیبی
 ئەو وەزەعە خۆشە کەوتە پرووی دنیا
 مەعلووم بوو لەلای ئینسانی وریا
 هەمووی لە یومن و پیرۆزیی تۆ بوو
 هەمووی نیشانەیی دلسۆزیی تۆ بوو
 چۆن بە یانی کەم شەرحی تەعریف
 تەقریر ناکرێ باسی تەشریف
 کاتی کە عەلەم پڕ بوو لە غوبار
 بە روخساری تۆ پڕ بوو لە ئەنوار
 بووی بە مەرکەزی کارەبای عەلەم
 لەبۆ تەنویری بەری و بنیادەم

دنیات هه‌ئسووپراند له تاریکیی چاو
جیهان پرووناك بوو به وینهی هه‌تاو

★ ★ ★

سا ئه‌ی پره‌به‌ری به‌ری تا به‌شه‌ر
به‌نا‌ی تاوانبار له سارای مه‌حشر
کاتیی که عالم دیته به‌لبه‌له
دلی دلداران دیته زه‌لزله
ئاو‌مید ئه‌بن عالمی دنیا
له تکاکاریی هه‌موو ئه‌نیا
دین سو‌جده ئه‌به‌ن بو زاتی خودا
تا لای خوداوه دئی له‌بو‌ت نیدا
سه‌ر به‌رزوه که له‌بو شه‌فاعه‌ت
جا تکا ئه‌که‌ی بو هه‌موو ئوممه‌ت
جا ده‌رگای تکا واز ئه‌که‌رته‌وه
هه‌ر که‌س به‌قه‌د خۆی ئه‌پارته‌وه
له‌وکاتا قوربان به‌میهره‌بانی
(نامی) پرزگار که‌ی له‌ده‌س تاوانی
هیوا‌یه به‌نده‌ی ده‌رگای ئه‌حمه‌دی
بگا به‌په‌وحو سه‌فای سه‌رمه‌دی
ئه‌وسا به‌وینه‌ی بولبولی گو‌لزار
بیت سه‌لام بکا له‌شاهی موختار

★ ★ ★

سەرۆهرم

ئەي سەرۆهرم ئەي پەھبەر و مەحبوبی تەعالا
نوختەي وەستەي دائیرە کەي عالەمی ئەعلا
بارانی سەلام و کەرەمی باری باری
پۆسەر خۆت و یاران و ھەموو پەپرەوی والا
پوون بوو ئوفوقی پەحمەتی باری لە جەمالا
شەوقی شەفەقی پۆژی سەعادەت لە کەمالا
ھاتیف بە ھەوای تەلەتی تۆ بوو بە نەواخوان
ھەرچەندە حەجازی نەبو ئەوسا لە خەیاڵا
ئینسان بە سەفای سینەو پووی کردە خوداوەند
یا پەبەیی بارینە بەسەر پوویی شیمالا
مەسکونەیی عالەم ھەمو با یتتە حەدیقە
پۆ مەقدەمی ئەحمەد لە پەبەیی سەری سالا
چەرخی ترە چەرخی شەرەفی زاتی موحەممەد
عەھدی ترە عەھدی کەرەمی ئەو لە کەمالا
ئەي نووری بەسەر ، شەمس و قەمەر ، مەتلەعی ئەنوار
کۆ بوو وەکو تۆ دەستی عەنای بوو لە جەلالا
مەعلوومە لەسەر حیکمەتە تەرتیبی دەرو مال
ئەوکاتە کە شا یتتە گوزەر لەو دەرو مالاً

مهشهووره شهوی هاتی قورئان شهوی قه دره
 پروانی تهینی شهوی میلادی له بالآ
 شانالیعی سعادت له ئوفوق ده رچو به ئیقبال
 له مانگی په بیجا که په بیعیس بو له سالآ
 دوو شه مهبی پیروزی دوازه به ژماره
 هم بیستمی نیشان بو به تهو فقی تهعلا
 پیکهوتی له گه ل یتنج سه دو حه فتاوو هه وه ندی
 میلادی مه سیحه که مه دیحه له خیسلا
 تیفکره ته فائول له هه موو لایه که وه دی
 بو ناوی خوئی و باوکو دایکی له خه یالآ
 خووی حه مدو سنا ، بابی به حه ق عه بدی خودا بوو
 ئامینه بو دایکی که ئه مین بوو له میسلا
 ئه و دایه نه وا ناوی حوله یمه ی به سه رو بوو
 مه سدر بوو له بو حیلوم سه عاده ت له مه جالا
 بارانی که رامه ت له هه موو لاه ئه باری
 لافاوی که رامه ت ئه پزا به ده رو مالآ
 پروزی سه ده فی فه زل و شه ره ف ده رچو له ده ریا
 پرتو ده ری عالم بو له سه ر فه یزی مو عه لالا
 ده رچوو له ئوفوق ، پی له زه وی ، سه ر له سه ماوات
 ده م پر له سه ناو ، دل له رجا ، سینه له حالآ
 به به به ه ج گولئی بوو له گولستانی جیهانا
 به به به ه ج برؤو چاوی وه کوو نه رگی شه هلا
 به به به ه که ج سه روئی بو له بوستانی وجوودا
 به به به ه که ج دلهر بوو له سه ر سووره ت و بالآ

چۆن تەربىيەتتىن دراۋە ۋەھاللا يېقىن پەھەر
 بۆلۈشكە مۇئەددەب بولۇپ ھەق ھەزرەتتىن مەۋلا
 راستە كەخۇدا تەربىيەتتىن داۋە ھەقىقەت
 بەۋ تەربىيەتتىن لايىقە بۆسەيدى ۋاللا
 تا كاتتى گەيشتە تەمەننى ھېمەننى شەخسى
 يەغنى تەمەننى پۇشۇدۇ مەقاماتى موعەللا
 ئىلھامى كرا ھەيفە بە غەفلەت بېرۋا عومر
 پۇرۇزان بە شەۋو شەۋو بە خەۋى دەرىچى لە سالا
 بت سوورەتتىن بې سېرەتە ، بې عەقلى شوعوورە
 كۆپرە ، كەپرە ، بې قېمەتە ، سەرىستە لە چالا
 پۇۋى كۆرە تەفەككۇر ۋە كۆۋ ئۇستادى موحەققىق
 كەۋتە نەزەرۋ عېرەت ۋە تەحقىق ۋە مۇتالا
 مانگى لە ھەموو سالى بە خەلۋەت بولۇ ھەياتى
 سېنەي ئەبوۋە مەزھەرى ئەنۋارى تەجەللا
 تا عومرى عەزىزى گەيە موددەتتىن چل سال
 پېر بوو دل ۋە سېنەي لە سەفای عالمى بالا
 جا لەۋدەمە جېبىرىلى ئەمىن ھاتە حوزوورى
 چەند ئابەتتىن بۆ خۇئىندەۋە ئاياتى تەعالا

★ ★ ★

پاش موددەتتىن ئەم ۋەھىيە بە ھەق كەۋتە تەكامل
 دىنا ھەموو پېر بوو لە قسەي ئەسفەل ۋە ئەعلا
 تا كەۋتە نېداۋ دەعوەتتىن عالم بە سەراحت
 بۆ مەقسەدى تەۋجىدى خۇداۋ پەھم ۋە موالا

جیلئکی جەللی بەشەرف کەوتە سەیدان
 بۆ سەرفی حەیات و سەر و سەر و سەر بە تەقلا
 ئەم دینە وەها بوو بە سەفای سینهیی عالم
 بۆ پەرحمەت و بۆ نەیمەت و بۆ فەیزی تەعالا
 بۆ حەددو حیساب بێتە دلت پەرحمەتی باری
 ئەم پەرحمەتی عامی هەموو عالم بە تەوالا
 ئەم چەشمەیی دەریای کەرەم و مەرحمەتی عام
 ئەم عەینی عەتای حەزرەتی سوبحانە تەعالا
 (نامی) بەتەمای ئاوی حەياتی کەرەمی تۆ
 خوا زەمزەمە یا حەوزە وە یا کەوسەری والا
 دەریای کەرەمت مەوجی وە کوو (هادی) بە حەققەن
 نەنم کەمە بۆ دەم ، ئەمەوی کاسی موحەللا

•• پووێ دلی گۆشادی تۆ

پووێ دلی گۆشادی تۆ ، وا لە کەعبەیی خوداوە
 وە ک جیهازبکی بلووری ، کە پوو بە پووێ هەتاوە
 دلت جیهازی نوورە ، پووێ وا بەلای مەولاوە
 وەرئەگرێ نووری پەرحمەت ، ئەیدا بە هەموو لاوە
 یەعنی مەنبەعی نوورە ، عەینی هەموو ئەنوارە
 پووێ ئەکا سەرزەوی ، ئەپروا بەرەو هەواوە
 لە تۆوە نوور دەرئەچێ ، بەرەو ئەرزو سەماوە
 عالم نوورانی ئەکا ، بەم لا یاخود ئەولاوە

دلان گلویی چرا ، وایر باوه پر به خودا
 به قهده گوشادیی وایر ، نه نوار دینتته ناوه
 نه توی کهرمی واسیع ، نه گهی به هموو لاه
 مهرکزی دهوری نه نوار ، نایب له پرووی دنیاوه
 به لام کویری سکوماو ، کافری دل فهوتاوه
 دوکتوری دست ناکهوی ، به دوو چاوی بیئاوه
 ههروا شهمشه مه کویره ، نه پون به رهو حهواوه
 مینکاری تاویان نه کهن ، نی به له پرووی دنیاوه
 به لام نه کویری تهواو ، به شهو کویری بیتته ناو
 سه دجار بلین پروژ نی به ، ون نایب شهو ههتاوه
 شهویش هوش ناتهواوه ، حق ون نه کا لهو تاوه
 لهم نایب پیروژه ، ههردوو دهستی پراوه
 هه رکس به سورمه ی شووور ، دلی بریژی به نوور
 شهوچار له تزیک و دوور ، نووری دلی تهواوه
 به تو شهی سولتانی دین ، هموو سه ماو سه رزمین
 پر بوو له نووری یه قین ، دلان شه پوولی داوه
 نایاتی خوا هاتنه خوار ، شهوو پروژ له دئی له شار
 تا هموو یارو نه غیار ، چاوی دلان کراوه
 لا اله الا الله ، محمد رسول الله
 دنیای پر کرد ماشه لالا ، بت جیی نه ما لهو ناوه
 مینسان ده رچوو له زولمهت ، کهوته سه ر عیلم و حکمهت
 بوون به سه رچاوه ی په حمهت ، بلاو بوون به دنیاوه
 چهند مهردی وینه ی عومه ر ، پوخسار به وینه ی قه مه ر
 بوو ده رزی دین هاتنه در ، دم به سه نای خوداوه

بت په رست کز بوون هموو ، چاوانيان پر بوون له موو
 به شو که وته هاتوچوو ، شهواره بوون له و ناوه
 چرابی خوا هه لی کا ، بو پرووناکیی هه ل ته کا
 هه ر که سی فووی لی بکا ، یه قین ریشی سوو تاوه
 تویس به هیمهت ده ستوبرد ، بانگی هوشیارانت کرد
 به یاسای ئاسانو ورد ، تیت گه یانندن له و ناوه
 نه توت خودا ته نیایه ، خودای هموو دنیا به
 زانایه و تهوانایه ، جیهانی له بهر چاوه
 نه وهی موسولمان نه بوون ، کافران بو یان نه چوون
 نازاریان نه دان هموو ، له ئاشکراو په ناوه
 په ههرو خزمی یه کسه ر ، له مه ککه کرانه دهر
 له شه عی نه بوو تالیب ، که وته تنگی دنیاوه
 پیسج کافر به ده ستوبرد ، موری تم غه دره یان کرد
 ریگه نه دن به خزمان ، بو مه ککه بیته دواوه
 تا پیسج که سی به وه فا ، به یاسای سیدق و سه فا
 له بهر دلی مسته فا ، تیکوشان له په ناوه
 تا خزمانی بی له که ، گه پانه وه بو مه ککه
 هموو له شوینی خو یان ، به خوشی پالیان داوه
 جار یکی تر کافران ، بی ئیمان و بی ئه مان
 به زیددی موسولمانان ، که وته جهنگ و داواوه
 ناچار له بت په رستان ، ده رچوون بو حه به شستان
 به خ بو خاوهن هیمه تان ، وه ریان گرتن له لاوه
 تا بیستیان کافران ، سوجه یان برد بو یه زدان
 دلیان خوش بوو له م حاله ، جا کوچه ری گه پراوه

ديسان به ياساى پهستان ، كافران بو شه پرهستان
 سه رله نوئی كوچى ته سحاب ، له بو حه بهش گه پراوه
 جار يكى تر وهك مهستان ، مو شريك به جار ي ههستان
 تا دهر نه چي له دهستان ، بلين پره بهر نه ماوه
 له هه هوزي غه دار ي ، گرده وه بن بو كار ي
 لي دن به شير به جار ي ، ئير زه حهت پراوه
 ته مجار به ئه مري خودا ، له گه ل يارى به وه فا
 صيد ديقى خاوهن صه فا ، دهر چوون به شهو له و ناوه
 چه ند شهو له غارى سه ورا ، ته شكه وتي بوو له و ده ورا
 وه كو وه تاو له هه ورا ، ون بوون له و به ندو داوه
 پاشان شهو دوو دلداره دهر چوون له ناو شهو غاره
 ئه رزي طه به گولزاره ، جي پره حه ته له خواوه
 جا هه روو به ده ستوبرد ، پي گه ي مه دينه يان گرت
 له گه ل وشتره وانا ، له پي دووري ده رياوه

قوربان ، بووم به جه فاي ، له جه فاي بي وه فاي
 نه بهر ئازارى دلتان ، عقل و هو شم نه ماوه
 پروانه بو دل جار ي ، ته بي بريندار ي
 تا دهر چي زارى ماري ، له دله خاوهن جه فاوه
 (نامي) شي تو شه يدايه ، ديلي داوي جه فايه
 هيو اي ده رياي سه فايه ، شه پو ل بدا به م لاوه
 (نامي) ته بيعهت خامه ، عاشقه بهو دل جامه
 شه گا به هه رچي كامه ، شه گه ر لاکه ي به م لاوه

(نامی) غولامی تۆیه ، گهلئ بی پهننگ و بۆیه
دیوانهی عشقی تۆیه ، مدیلئ فهرموو بهم لاوه

سهلامی حق

سهلامی حق لهسهر ئه و نووره بی پۆحه له بۆ پهههبر
لهسهر ئالو لهسهر یاران و جوملهی په پرهوی به کسهر
سهلامی حق لهسهر ئه و نووره بی نووری عهلا نووره
موحه مهده ، ئهحمده ، محمووده ، شافیع ، سهیده ، سهروه
لهسهر ئالو لهسهر یاران و جوملهی په پرهوانی بی
لهسهر مهجموعی زانایانی دین و ئهولای دلبر
(تعالی الله) خچ فهدئی بوو فهریدی عالمی تهو حید
که تهو حیدی گه یانده ئههلی دنیا ئه کههرو ئه سفهر
په سوولئ بوو به حق پهههبر له بابی پهههبری ئه نوه
به بی فهرق و تهفاوت بۆ به شهر ئه بههز ههتا ئه حمهر
په سوولئ بوو له فیتنهی کافران پهزدان په نای بی دا
له غاری سهوره دا چهند شهو ههتا لهو غاره هاته دهه
له پاش چهند شهو وه کوو پرتهو له گه ل ده رجوو به هیزو تهو
به رهو ته به به پریگهی ساحیلا وه ک باریقهی ئه نوه
که کافر تی گه شت وا پۆزی حق ئاوابوو لهو قوتره
به شهو بوو پۆزی پۆشنیان ، په ریشان بوون له مال و دهه
هه موو کهوتته ته قالاو دهو ، به دلتهنگی به پۆزو شهو
غولام و شاره زایان نارد له بۆ ساراو له دهشتودهه

له بۆ ئەو هاتنه هاتوچوو ، به يهك يهك يا لهسەر دوو دوو
 (سوراقه) لهو كهسانه بوو له ئهززی پێگه دا يه كسه ر
 به هیزو ههیهتی (حسبی) (۱) به ئهززا چوو بهلی ئهسپی
 په نای هینا (مع الخسف) به پهحمی ههززه تی په هبه ر
 نه یاش ئه و حالته په هبه ر به ته عیری به شارته دهر
 سوراقهی تیگه یاند بۆ ئه و ئه بی تاچی سه ری سه روه ر
 گه راوه جا سوراقه و ههززه تیش پۆیی به پتی خۆیا
 گه یشته چهند مه پێکی (أم معبد) وشكه رۆی بی فه پ
 مه پێکی وشکیان دۆشی له بۆ مأل بوو به هۆی خۆشی
 نه وهك هه ر شیرو دۆی نۆشی ، گه لی خیراتی غه یری مه پ
 كه مه یلی بوو خودای عالم بدا به هره به بنیادم
 به ئاره ق پرشتیکی كه م له ده یما پتی ئه دا دپه ر
 له ویدا ماوه یی ماوه كه ده رچوون له و ده رو ناوه
 جیهان پرووناك بوو به و تاوه هه تا قه ریبه ی قوبای ئه نوهر
 له پۆزی دووشه مه ی دوازده ی په بیعوله ووه لا ئه نصار
 له خانووی عمه ری بن عه ونا مونه ووه ر بوون به پرووی ئه نوهر
 له وئی چهند پۆزی ماوه چون بینای مزگه وتی داناوه
 له سه ر ته قوا موئه سه سه س ئاوه ها بوو مه سجیدی سه روه ر
 له پاش جومه له وئی ده رچوون ، به ره و شاری مه دینه بوون
 به ئیستیقبال و ئیکرام و به ته شریفی له هه د ئه وده ر
 نه شیدی (طلع البدر) به ده ف لیدان له وئی ده رچوو
 فریشته هاتنه هاتوچوو له بۆ ته شریفی پتی په هبه ر

(۱) واته فرموده ی : حسبی الله ونعم الوکیل •

سه‌نای نایته سەر ده‌فتهر ، چ ئیستیقبالی بو سه‌روه
 په‌یابه‌ی پراسه‌ری ئه‌نوه‌ر ئه‌باری په‌رحمه‌تی داوه‌ر
 گه‌شته‌ی شاره‌گه‌ی ته‌یه ، ئه‌مینێ عالمی غه‌یه
 نزوولی لای ئه‌بوو ئه‌یووب به‌ میوانی به‌ خێرو فه‌ر
 فیدات بم لایقی بالاته‌ کالای عیززه‌ت و ئیکرام
 فیدات بم لایقی ئالاته‌ نه‌جمی نه‌سه‌رتی په‌هه‌به‌ر
 فیدات بم په‌هه‌به‌ری ئه‌نوه‌ر ، فیدات بم سه‌پیدی سه‌روه‌ر
 فیدات بم پێشه‌وای په‌هه‌به‌ر ، فیدات بم جازیی دله‌ر
 فیدات بم خاوه‌نی هه‌جرت ، فیدات بم ساحیی نه‌سه‌رت
 فیدات بم مه‌نه‌عی په‌رحمه‌ت له‌بو ئه‌که‌ر له‌بو ئه‌سه‌ه‌ر
 فیدات بم فاسیدی ته‌ئسیسی دینی خالیدی ئیسلام
 فیدات بم ساحیی ته‌دریسی عیلمی عالمی که‌وسه‌ر
 نینگه‌ی فه‌رمو بو (نامی) ، غولامی مه‌سه‌له‌کی جامی
 به‌ عه‌شقی شاه‌ی ئیسلامی موشه‌رپه‌ف بی به‌ تاجی سه‌ر
 چه‌ده‌دیکی هه‌یه‌ فه‌سه‌ر بگاته‌ خادیمی به‌رده‌ر
 هه‌زاران سه‌پیدو سه‌روه‌ر له‌ ده‌رگانه‌یه‌ ده‌س به‌ر سه‌ر
 که‌رم فه‌رموو قوبوولم بی له‌ بو هه‌ر ده‌رکی بو تو بی
 عه‌جبه‌ نای ئه‌که‌ر نه‌می مه‌قامی خزمه‌تی سه‌روه‌ر
 موهاجیر تا به‌ ئه‌نسارت ، هه‌موو ئاماده‌ بو کارت
 نه‌ ته‌نیا بو تو بو یارت له‌ کورده‌ یا سه‌ری به‌ره‌به‌ر

نه‌شیمای نه‌به‌وی

ئه‌ی مایه‌ی په‌رحمه‌ت بو هه‌موو عالم
 ئه‌ی تاجی سه‌ری چه‌زه‌تی ئاده‌م

رۆخت پەھبەر بوو پیش خەلقى ئادەم
لە جیسم تۆ بووی بە شەخسی خاتەم
سەلامی خودا لە گیانی تۆ بێ
با گیانی ئیمەش قوربانی تۆ بێ

★ ★ ★

تۆ بووی ھۆی نەجات لە تاریکستان
یانێ تاریکی پێی بت بەرستان
کەعبەت لە ژەنگی بت پاك کردەوہ
دنیات سەرئاسەر پرووناك کردەوہ
یە کیتی خودات نیشان دا بە خەلك
ناوی بتانت لە بیر بردەوہ
سەلامی خودا لە گیانی تۆ بێ
با گیانی ئیمەش قوربانی تۆ بێ

★ ★ ★

بێ ھۆشی پابوورد ، دەرگەوت ھۆش و قام
بت پەرسی مرد ، زیاوہ ئیسلام
یاسای بەدخولقی کز بوو لە چەرخا
زیاوہ خولقی ئینساف و ئیکرام
ھەرچی سیفەتی بەرزە بو ئینسان
کردت بە یاسا بو ئەھلی ئیسلام
سەلامی خودا لە گیانی تۆ بێ
با گیانی ئیمەش قوربانی تۆ بێ

★ ★ ★

ھىجرەتتە فەرموو لە مەككەى ئەمىن
چووى بۆ مەدینە بۆ نەسرەتى دىن
بۆ غەزا لە گەل کافرى لە عىن
خوا يارمەتى داو بۆت بوو بە موعىن
حەققە يارمەتى خودا لە بۆ تۆ
(حق علينا نصر المؤمنين)
سەلامى خودا لە گىيانى تۆ بى
با گىيانى ئەمەش قوربانى تۆ بى

★ ★ ★

تۆ بووى نە لە خىشای بە تەماى دىنا
نە لە خىشای بە مأل ، بە پاىەى عولىا
نە لە خىشای بە باى ئارەزووى نەفسى
لاى تۆ نىكە شە پۆلى دەريا
كىت بى خوى بگرتى بۆ خزمەتى دىن
لانەدا لە دىن بۆ ماىەى دىنا
سەلامى خودا لە گىيانى تۆ بى
با گىيانى ئەمە قوربانى تۆ بى

★ ★ ★

تۆ قوبوولت کرد واتەى نەزانا
واتەى بى مەعناو بى وەزنو مىزان
تۆ مانگى چوار دەى دەرچووى لە سەر گەل
با سەگ بوو پى لە مانگى تابان
تۆ پوژى بەرزى لە ئاسمانا
پرتەو ئەبەخىشى بۆ ھەموو جىهان

ئەي نووري پەرحمەت سەلامت لىي بىي
با گىيانى ئىنسان قوربانى تۆ بىي

★ ★ ★

ئاسايش دايي لہ جەزاي سزا
لہ جەزاي پەويەي پەزا بە قەزا
شەرت کە ھاتەجى جەزا پىويستە
ئەمەيە ياسا تا پۆزى جەزا
ئەي نووري پەرحمەت سەلامت لىي بىي
با گىيانى ئوممەت قوربانى تۆ بىي

★ ★ ★

لەپاش گرانى دايي ھەرزانى
لەدوای وشکەسالى دايي فەرحانى
وا دامەزراوہ ياساي ئەم دنيا
(ان مع العصر يسراً) ئەزانى
ئەي نووري پەرحمەت سەلامت لىي بىي
با گىيانى موخليس قوربانى تۆ بىي

★ ★ ★

بنيادەم ئەغلەب شىتتى دنيا بوون
ئەگەر بىي تاگاو ئەگەر وريا بوون
بە بانگى پەھبەر پروويان کردە ھەق
ئەگەر بىي تاگاو گەر بەتاگا بوون
ئەي نووري پەرحمەت سەلامت لىي بىي
با گىيانى ئوممەت قوربانى تۆ بىي

★ ★ ★

چرای کاره‌بای په‌حمه‌تی خودا
به‌ده‌سته‌وه بوو له پوژو شه‌وا
عالمه‌ت هه‌لنا بوو پینگه‌ی خودا
له هه‌موو گه‌لێ له کۆنه‌و نه‌ودا
ئه‌ی نووری په‌حمه‌ت سه‌لامت لێ بێ
با گیانی ئیمه‌ قوربانی تو بێ

★ ★ ★

فیدا‌کاریت کرد بوو خواپه‌رستی
ئینسانت لادا له‌ به‌رستی
ته‌علیمت کردن ده‌رزی هوشیاری
لات‌دان له‌ پینگه‌ی بێ‌هوشی و مه‌ستی
ئه‌ی نووری په‌حمه‌ت سه‌لامت لێ بێ
با گیانی موخلیس قوربانی تو بێ

★ ★ ★

په‌یمان و وه‌فا و مه‌ردی و مرووت
تو هینات بوومان به‌قه‌درو قیمه‌ت
ئهم سیفه‌تانه‌ له‌ بوو هوشیاران
وه‌ها دامه‌زران بوون به‌ ته‌بیعه‌ت
ئه‌ی نووری په‌حمه‌ت سه‌لامت لێ بێ
گیانی سادیقان قوربانی تو بێ

★ ★ ★

ئینسان تینوو بوو بوو ئاوی حه‌یات
بوو نه‌جات له‌ ده‌س هه‌وا و خه‌یاڵات

تۆ بووی به ئاوی بارانی پرحمەت
ئاوت دا داری عیلم و کەمالآت
ئەمی نووری پرحمەت سەلامت لئی بئی
گیانی سادیقان قوربانی تۆ بئی

★ ★ ★

دنیا بئی تازەت هینا پێشەوہ
بۆ ئیمان بە حەق ھاتە کێشەوہ
یە کسان بوو یاسات بە حەق پەرسنی
چ لای بێگانەو چ لای خوێشەوہ
لە مەککە دەرچووی بۆ نەسرەتی دین
بەرەو مەدینە جیئی دین و تەمکین
گە یشتیتە دئی قوبای نازەنین
چەند پۆژ مایتەوہ بۆ نەشری ئایین
ئەمی نووری پرحمەت سەلامت لئی بئی
با گیانی یاران قوربانی تۆ بئی

★ ★ ★

(طلع البدر) لە گەڵ تۆیان بوو
مەحەبەتی تۆ بە دل و گیان بوو
ژینی تۆ بە حەق ژینی ئەوان بوو
ئاوی حەياتی ھەموو ئاوان بوو
ئەمی نووری پرحمەت سەلامت لئی بئی
گیانی موحیبیان قوربانی تۆ بئی

★ ★ ★

حه قيان بوو به حهق بېنه فېدای تو
به فېدای سه برو سېدق و سه فای تو
باسی ناکرې چونکه وه فای تو
سېفه تی سه برو سېدقی جه فای تو
تهی نووری په حمت سه لامت لی بی
گیانی موحییان قوربانی تو بی

★ ★ ★

باش دامه زرانی سه پیدی ته برار
که وته سه ر بینای جامعی ته نووار
بینای مزگه وتی جامع بو به شهر
بو عیاده تی خالقی ته نوهر
باغیکې کړی له به نی نه جچار
به نرخي ته وسا کردی ده دینار
هه رچهند مه منوون بوون ته سلیمی بکن
به بی موقابیل ته قدیمی بکن
له م کارا ده رکه وت واجبه ئنسان
بینای حهق دانې بی شوبه و نوقسان
له مولکی ساغ و خالیسی شه خسی
جې به جې بکا مه عبه دی قودسی
جا مزگه وته که ی بینا کرد به دل
بو ته علیسی دین کرا به مه نزل

★ ★ ★

مزگه وت مه زه هری نووری خودایه
تایه ی (فی بیوت) ته م باسه ی تایه

مزگوت مه لهنندی ته هلی ته قوايه
 شوئني تاغهنی زاتی خودايه
 جيگه ی ته علم و ته بليغی دینه
 جيگه ی ته نویری ته هلی ته مکینه
 جی پی پرخستنی کاری جیهاده
 جی پی دابهستی نویری عیاده
 هر باسی سوودی ئیسلامی تیايه
 به شیکي زوری له مزگوتايه

★ ★ ★

سی مزگوتی عال له پرووی دنیا دا
 پایه یان به رزه له لای خودادا
 (مسجد الحرام) یه کهم مه قامه
 دووهم مه سجیدی په وزه ی ئیسلامه
 سیهام (مسجد الاقصی) ی موقه ددهس
 فه زلی پی داون خودای فریاد پهس
 له بو نویر کردن لهم سی شوئنه
 باربهندی حه ققه له پرووی زه مانه
 له بو نویر کردن له باقی مزگوت
 باربهندی نی یه یا سه فهر به پهوت
 دهی (لا تشد الرحال) به حهق
 هر له بو نویره ، لیت پی موحه ققهق
 مه غنای وا نی یه حهرامه سه فهر
 بو که سبی علم و حه دیت و ته سه ر

يا له بۆ جيهاد يا سينه‌ی مەرحام

يا بۆ زياره‌تی (سید الأنام)

يا بۆ زياره‌تی مەحبابی دینی

تۆ بگه‌ر ته‌گه‌ر ته‌هلی ته‌مکینی

يا بۆ زياره‌تی مساوی ته‌ولیا

مردوو يا زیندوو له هه‌ر لای دنیا

ته‌مانه هه‌موو حه‌قی ئوممه‌تن

هه‌ندئێ واجب و هه‌ندئێ سونته‌تن

(في فتح الباري ، شرح البخاري

في فضل الصلاة) ئابته و جارێ

★ ★ ★

له‌باش هه‌جره‌تی شای عالی مه‌کان

هه‌جره‌تیان فه‌رموو موهاجیره‌کان

چ له‌حه‌به‌شه‌و چ باقیی ولآت

هاته‌وه بۆ لای خاوه‌ن به‌ره‌کات

گه‌یشتن به‌ یار به‌خۆشی و شادی

له‌گه‌ڵ سه‌ره‌به‌رزێ و عه‌زز و ئازادی

باش تاریکه‌شه‌و به‌ره‌به‌یانه

کاتی بینه‌ی پرووی دلداران

له‌ده‌وری شه‌معی پوخساری یاران

به‌روانه‌ زۆر بوون به‌ وینه‌ی جاران

★ ★ ★

له‌باش ته‌مانه سه‌یدی ئیسلام

براییی پریخت بۆ سه‌حبی کیرام

ههتا بزانی ئایینی ئیسلام
بۆ برایی هات نهك له بۆ خیصام
ئایینی ئیسلام بۆ ئیعیصامه
له بۆ یه کیتی گهلی ئیسلامه

★ ★ ★

باش دامهزرانی ئهسحابی کیرام
جیهاد دامهزرا له سهه ئیهتیمام
بۆ هیچ نیازی نا ههه بۆ نهشری دین
(رضي الله عنهم اجمعين)
له ماوهی دوو سأل یا کهسری که متر
شهستوسی جهربی کرد له گهلی کافر
له بیستوشهشی بۆ خوی حازر بوو
بۆ ئیسلام بوونی قهومی کافر بوو
مهشهوور له وانا مهعهه کهی به دره
که له بۆ ئیسلام عیززهت و قه دره
سیسه دو سیازده له موسولمانان
ههزارو سیسه د له دوژمنان
خوا نهسهه تی دا به دینی ئیسلام
حه فتا کهسیان کوشت له دهستهی لیام
حه فتایش به دیلی هاتنه مه دینه
بهخ بهخ لهم نه صره چهنده موینه
جهربی لای ئو خود گهلی گهوره بوو
زیانی گهلی شاهی دهوره بوو

سیرپری ئەو بوو دەرجوون لە ئەمری
 حەزرەتی پەھبەر (فی ذاك الأمر)
 خەندەق و وزعی نەسرەتی خەندەق
 بوون بە نەسرەتی موسوڵمان بە حەق
 لە پاش ئەمانە فەتحتی مەككە بوو
 پێشانازی تر گشت مەعرە کە بوو
 پاش فەتحتی مەككە مەعرە کەمی حوتەین
 بوو موسوڵمانان بوو بە عیلم و عەین
 لە سالی دەدا (حجة الوداع)
 سەدو چوار ھەزار حەججی شوجاع
 تايە (اليوم أكملت لكم)
 لەم حەججەدا ھات بە بێ زیادو کەم
 یەعنی قورئانی پێر قەدر و قیسمەت
 کافی یە لە بوو ئەسلی شەریعەت
 چونکە بە یانی پەسوولی سەرور
 ھەبە بە خیطاب لە گەل پێنەبەر
 حوکمی ئیجماع و ئیجتیھاد بوو دین
 لە قورئانا ھەن ئەبێ بیزانین
 ئەم تايە مەعنای ئیکمالی دین بوو
 ئیکمالی وەحیی شای مورسەلین بوو
 پاش گەپانەووی لە حەججی شەریف
 چەند مانگ مایەوہ پەسوولی حەنیف
 ناخری سەفەر کەوت بە نەخۆشی
 مەولوود شەریعەتی وەفاتی نوۆشی

بألدارى گياتى فرى بۆ جينان
باش ئەوئى نامەى خواى بە خەلك گەيان
صەلات و سەلام لە پۆجى پاكى
لە باخچەى بەرزى پاىە ئەفلاكى

★ ★ ★

بەجىيى ھىشت بۆمان سى سەرچاوەى دىن
سى شتى بەسوود بۆ گشت موسلىمىن
يەكەمىان قورئان ، دووھەمىان سوننەت
كەوا سەرچاوەن لەبۆ شەرىعەت
(خير الكتاب كتاب الله)

(والهدى هدى رسول الله)
سىھەم ئەسحابى (خير الأمة) بوون
خاوەن ئىمان و خاوەن ھىمەت بوون
(خير الأمة) بوون بۆ حىفىزى قورئان
بە بى دەسكارى پايان گرت بۆمان
بە جەمەى صىددىق بۆ ھەموو قورئان
ئايات و سوورەت بى زىادو نوقسان
بە جەمەى عوسمان لەسەر يەك لەھجە
كە ھىي قورەيشە ، بوو بە حوججە

★ ★ ★

(خير الأمة) بوون لەسەر ئىستىخلاف
بەبەت بە صىددىق (سید الأشراف)
بووبەكرى دانا لە نەخۆشىنا
کردى بە پىشنوئىز لە پىنگەى دىنا

ئىمامى ھەزرەت بىكا بە ئىمام
ئىتائەتى ھەرزە بۆ ھەموو ئىسلام
(خىر الامة) بوون لە پىتى جىھادا
لە پىتى تەبلىغا ، لە پىتى ئىرشادا
دەورى چوار يار ھەتاكو ھەسەن
(خىر الانام)ن (أحسن فأحسن)

★ ★ ★

ئەو كەسەى حوبىي يارانى ھەبى
لە سىماي ناوچا و نىشانى ئەبى
ئەزانى شەخسى خاوەن ھۆش و فام
حوبىي سەحابە پۇرۇھە بۆ ئىسلام
كە موخاطەب بوون بە (خىر الامة)
يەغنى مومتازن بە عەترى ھىممەت
ئوممەتى ئىسلام و ئىنەى جەسەدە
دل : خۆشەويستىي زاتى ئەحمەدە
سەرى ئەسحابە و يارانى نەبى
سەدرى ئەئىمەى عىلمى عەرەبى
چىنى يەكەمى شاگردى ئىسلام
يارانن ، ئوستاد سەبىدى ئەنام
ئەوان كىتاب و كىتاب لەبەر بوون
ئەوان يادەرى (خىر البشر) بوون
يەكەم تاقمى بىر واتە بەھەشت
ئەسحابە كانن ، باقى وان لە دەشت

(والسابقون الأولون) به حهق
 مهسحابه کائن ته بهق به ته بهق
 بیروباوه پری جوانی مهوان
 له دهفته ریکا نایه ته عه یان
 مهوان ئیسلامیان گه یانده عالم
 مهوان کلیل بوون بوو عیلمو عه له م
 دنیا یان گپرا به حه دیقهی دین
 ناشتیا نیا یا دره ختی یه قین
 خوینی مهوان بوو به ناوی پروبار
 ناوی دا باغو چیمه ن و گولزار
 دنیا ی پر له خار بوو به گولستان
 دهشتی دیمه کار کرا به بیستان
 بوو چه رخی ئیسلام بوون به سه رده فته ر
 پاش په سوول گه پان به (خیر البشر)
 مهوه ی ئیمانی بیی به قورئان
 ئیمانی هه یه به قه دری یاران
 مهوه ی باوه پری نه بیی به مانه
 مه آئین مه وکسه خاوه ن ئیمانه
 قورئانی مه جید به حوسنی به یان
 پره له سه نای هیمه ته ی مهوان
 عه جه ب مه مینن چونکه مه سحابه
 یه که مین حه لقه ی ده رزی کیتابه
 مه ی (خیر البشر) له پرووی عالمه
 مه ی (هادی السبل) له ناو ئاده ما

ئەھى پەھبەرى عام بۆ پەرى و بەشەر
 ئوستادى دەرزى بەسېرە و بەسەر
 ھەروا كە زانت (خېر الأنام)ە
 قورئانە كە یشمت (خېر الكلام)ە
 سوننەتە كە یشمت بۆمان ئىمامە
 ئایىنى بەرزت دىنى ئىسلامە
 ئەسحابە كانت (خېر الاصحاب)ن
 تابىئىنە كان (خېر الأحباب)ن
 ئىمامانى دىن (خېر العباد)ن
 ئەولیا كاتىش خاوەن ئىرشادن
 ئىمەش واین لە گەل ھەموو ئەمانە
 زەمانە كە یشمان ئاخىر زەمانە
 تىكا بفرموو لە خىزمەت خودا
 نەمانداتە بەر گىزاوى بەلآ
 (نامى) بە ھىزى پەحمەت پاجى بە
 داخلى بىن لەناو فېرقەى ناجى بە
 داخلى بىن لەناو زومرەى تابىئىن
 (رضي الله عنا اجمعين)

★ ★ ★

ئامۆزگارى بە لەبۆ ھەمووتان
 پايىگرن بە دل بۆ حالى خوتان
 ئىمە ئوممەتى (خېر الأنام) بىن
 مەنسووبى نوورى دىنى ئىسلامىن

موحىين له بو خوداو پينغه مبهر
 بو تال و نه سحاب ، بو ئىسلام يه كسهر
 موحىين له بو نه ولياي ئىسلام
 خادىمى دينن به گوڤره ي نه حكام
 ههر باوه پى وا له لاي نه وانه
 نه وه باوه پى ئيمه ومانانه
 قهت لى لاناده ين به ئىزنى خودا
 هه تاكو گيانمان مابى له بهردا
 ههر له و عه سره وه هه تا ئه م عه سره
 ئىقتىدا به وان نه سبابى نه سره
 ئىتر گوڤى مه دن به واتهى به تال
 شىرين وه ربگرن دم مه دن له تال
 كه ئىجماع حه ققه ده ليله بو دين
 يا نه كسه ريه ت باشه به يه قين
 ئيمه تايعين به ئىمامه كان
 نه وانهى پىگا پروون نه كهن بو مان
 دينش وه ستاوه له سه ر چوار پايه
 فه رزى عه ين له گه ل فه رزى كيفايه
 سوننه تى به رزى موئه ككه ده ي حه ق
 غه يره موئه ككه د ، ته طه ووع موئله ق
 ههر ته طه ووعى بكرى و كرابى
 باشه مهر نه وه ي نه ي لى كرابى
 گوڤى مه دن به وه ي نه لى بىدعه ته
 نه وه خوى مايه ي ده ردو مه ينه ته

بیدعت له شهرعا ئه ویه کهوا
دژ بی بهو چواره ی که ناویان هینرا

★ ★ ★

هر قهولو فیعلی به جیی بهین

مادم له و شته نه هی نهین

دروسته بکری فه رزه یا سوننهت

یا نه طه ووع بی ، خیره بو ئوممهت

بیدعت له عورفی شهرعا ئه ویه

- وهك له کتیا پروون کراویه -

زیددی کیتاب و سوننه و ئیجماع بی

دژی ئیجتیهاد ، دوور له ئینفاع بی

نهك ئه و کاره یه له عه هدی جه زرهت

نه کرابی له لای کومه له ی ئوممهت

ئه گه رنا ئه بی ئاینی ئیسلام

په سایه نه کا به کاری ئه نام

★ ★ ★

ته طه ووع ده وری هه یه له دینا

له نه زره ئه هلی عه قل و ته مکینا

ذیکری حق بو فه رد یا بو جه ماعهت

په وایه به حق له لای شه ریعهت

بو ته نیا دیاره و له بو جه ماعهت

هر ته عاونه بو خیری ئوممهت

گر دبو ونه وه بو مه ولوودی په هبه ر

ئه ونده خیره نایه ته ده فته ر

ھەموو تەقدیرەو نەسرەتە بۆ ئەو
 بخوینەرەو ئەعراف بە پرتەو
 یاسی ميعراج و مەقامی حەزرت
 پیرۆزی ئەدەن بە دلی ئوممەت
 زیارەتی پەوزەیی بەرزى مصطفەفا
 بۆ دلی موئمین ئەبێ بە صەفا
 قەدر و حورمەتی عولەمای ئىسلام
 قەدر و حورمەتی ئەولیاى کیرام
 دەست ماچ کردنیان ، ھەستان لەبەریان
 بۆ حورمەتی دین حەقە لەسەرمان
 فاتیحە لەبۆ ئەرواحی مردوو
 خێرو پەوايە بە بێ یەك و دوو
 ئەوہی مونکیرە بۆ ئەم خیراتە
 دوور بێ لیت شیتە لەو سەرپىساتە
 دوعاو شەفاعەت لەلای موسوئلمان
 لەبۆ موسوئلمان باشە بێ گومان
 ھەموو ئابیتن بە یاسای ئىسلام
 گەلی گومپراھان مەکن بە ئىمام
 سەلامی خودا لەسەر پەھبەر بێ
 لەسەر یاران و ئالی سەرورە بێ
 بەقەدەر پەپەیی گولزاران
 کە سەر دینەدەر فەسلى بەھاران
 (نامی) نامەکەى بۆ پۆژگارە
 لەبۆ تەربىھى پۆلەى ھوشيارە

هيوام ئەوويە بەسوود بئى بۆ عام
بئى بە سەبەب بۆ حوسنى ختام

سوياس بۆ خوداى تەعالا ئەم كىتەب تەواو بوو لە پيش نيوە پۆى
پۆى دووشەممەى يەكى مانگى پەجەبى سالى ١٤٠٩ى كۆچى ،
پنكەوتى ٦-٢-١٩٨٩ى ميلادى لە حوجرەى مەدرەسەى حەزەرەتى
شەيخ عەبدولقادرى گەيلانى (نور الله روحه وزاد فتوحه) • وصلى
الله على سيدنا محمد وآله وصحبه وسلم • وأنا الخادم للعلم والدين
المدرس والامام في جامع حضرة الشيخ المعزى اليه ، نفعنا الله ببركاته
وسلك بنا مسالك كراماته آمين ، عبدالكريم بن محمد الكردي
الشهرزوري • غفر الله له ولوالديه وللمسلمين آمين •

پۆرت لى ئەروا خواهى و نه خواهى
بە سفيدي بئى يا بە سياهى
بئى فەرقة لەلای گەداو دەولەمەند
بئى جئى يا جئى گر بە پادشاهى
جا ئەگەر مەردو خاوەن شوغوورى
ياكو چالاکو پروو لە ئیلاهى
لە ژینا کەسبى پیرۆزى بکە
مەتاكو بمرى بە خاوەن جاهى

پۆزى يەکشەممە ١٩ى شەعبانى ١٤٠٩ى پنكەوتى ٢٦-٣-١٩٨٩

پښتو

لاپهړه	بابه
۵	رهزانه به قهرا
۵	نيخلاسه به دله
۷	دنیا پرله له ناشووب
۸	ناموژگاريي گشتي
۱۰	سکالو پارانهوه
۱۳	ناموژگاري
۱۸	راستي ناراستي ناحهزي په کن
۱۹	تهاسي فساد
۲۰	پزگاري له شهړ
۲۲	جيهان جوړجوړه
۲۵	ناساري پيشينان ناميتي
۲۶	سالنې سائل
۲۷	تاده مي پيوستي به ياسا هه يه
۳۰	ثيمان چهنه جوړه
۳۳	خير امة اخرجت للناس
۳۸	نهووه سرفو غولوومي تری ئيسلامي
۳۹	عيلمي ئوسوولتي فيقه
۴۰	عيلمي ئوسوولتي دين
۴۲	زاناياني دين
۴۳	ټولياو خاوه ن تهرېقه ته کان
۴۹	ثيمان و ئيحصان و ئيسلام و مهجه بيهت
۵۲	خودا خاوه نې هه موو شتيکه
۵۳	هوشيار ټه زاني
۵۵	به اختيار کړي به ؟
۵۷	دنیا بڼو توپه
۵۹	دامه زراوي مه رجي پير وزي به
۶۰	به کيتي و تنيکوشين
۶۱	حقوق و ناحق
۷۲	ياسا به هيتز ټه بڼ

ٺهدهب بهسووده	۷۳
مهعناي وچوودم نازانم	۷۵
خودا تو خوداي	۷۶
هوي زهفهری بيگانہ	۷۷
ٺهو ياسا دڙي ديني نه بي بي	۸۳
خولادان له ههوا	۸۸
ٺينسان به ٺهخلاقه	۹۱
يادنامهي مهردان	۹۵
کهس نه آئي من به رزم	۱۰۲
حیکمه تي باليغه	۱۰۴
قام پتويسته	۱۰۶
پتويسته ٺينسان بفامي	۱۱۲
ٺارامي دنيا له سهر نيزامه	۱۲۱
دهرمانی دلہی ۰۰۰	۱۲۳
ياسا ٺوران له دنياذا	۱۲۵
انا عرضنا الامانة	۱۳۶
(الله) خودايه	۱۳۸
ههواي ميهره باتي	۱۴۵
خانهدانه کان	۱۴۷
دنيا مهزعههيه	۱۴۹
مهردی گيروده	۱۵۱
گه ليکم ههيه	۱۵۵
بووني ذاتي حق	۱۵۷
سپرو ٺهساس	۱۶۲
تاريکي تاوان	۱۷۰
سنه الله	۱۷۲
سهرودم	۱۷۸
پرووی دلي گوشادي تو	۱۸۱
سهلاهي حقي	۱۸۵
نه شيدی نه بهوی	۱۸۷

٨٩٢/٧١

م ٤٤٥ مدرس ، عبدالکریم

نامه‌ی هوشیار / دانراوی مهلا عبدالکریمی مدرس

• [ب • ش : ب • ب] ، ١٩٩٢ (به‌غدا : چاپخانه‌ی «الحوادث») •

• ٢٠٨ ل ، ٢٣ سم •

• ١ - هۆنراوه‌ی ئایینی کوردی (الشعر الديني الكوردي)

• ١ • ناوونیشان •

له گه‌نجینه‌ی به‌آگه‌و کتیباندا له به‌غدا ،

ژماره (٦١) ی سالی ١٩٩٢ ی دراوه‌تی
